

3-051(082)

378:37.011.3
-051(082)

П 32

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра педагогіки та методики технологічної освіти

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

*Матеріали
Всеукраїнської наукової конференції*

2-3 жовтня 2014 року

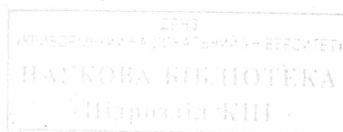
Кривий Ріг- 2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра педагогіки та методики технологічної освіти

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Матеріали
Всеукраїнської наукової конференції

2-3 жовтня 2014 року

Кривий Ріг- 2014

ЖИТТЄВИЙ І ТРУДОВИЙ ШЛЯХ ПРОФЕСОРА ШЕВЧЕНКА ПАВЛА ІВАНОВИЧА (1929-2007)

На початку шляху. Павло Іванович Шевченко народився 30 серпня 1929 року в селі Високопілья Валківського району Харківської області. У 1937 році пішов до першого класу Високопільської середньої школи. У період окупації не вчився. Після визволення Харківської області пішов до п'ятого класу, а в 1949 році закінчує середню школу та вступає до Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди, де навчається з 1949 року по 1953 рік, обравши історичну спеціалізацію. Студентське життя післявоєнних років хоч і було достатньо скромним на матеріальні блага та було щедрим на піднесений настрій, цікаві події, грандіозні плани.

Після закінчення у 1953 році інституту молодий спеціаліст П. Шевченко їде до Волинської області, куди він був направлений на роботу директором Черемошню Вольської семирічної школи, а в серпні 1954 року переведений директором Камінь-Каширської середньої школи, де і пропрацював до 1958 року. На той час головними напрямками роботи керівників сільських закладів освіти було підвищення якості навчання, забезпечення глибокого засвоєння учнями основ наук, зміцнення матеріально-технічної бази школи. Така спрямованість роботи мала створити базу для якнайшвидшого переходу від загальної семирічної до загальної середньої освіти

Криворізький період. У 1958 році починається криворізький період в житті П. І. Шевченка. У той час Кривбас являв собою велетенський будівельний майданчик. Певна частина новобудов припадала і на заклади освіти, зокрема школи.

Саме в школі-новобудові № 70 почав викладати історію Павло Іванович. Йому довелось опікуватись не тільки навчальним процесом, але й його гідним забезпеченням підручниками, наочністю, методичною літературою.

Його організаторські здібності, цілеспрямованість та творчий підхід до роботи не залишаються непоміченими, а тому в ближчий час його переводять на адміністративну роботу у школах міста (ЗСШ № 90, школа-інтернат № 6 тощо).

У 1965-79 роках П. І. Шевченко очолює міський відділ народної освіти. Для суттєвих якісних змін в роботі шкіл, середніх та вищих навчальних закладів міста, яких вимагав час необхідним було підвищення рівня теоретичної та методичної підготовки вчителів, матеріальної бази шкіл міста. Завдяки наполегливості працівників міськвно під керівництвом щойно призначеного завідуючого відділом та педагогічних колективів в місті було створено 78 шкіл передового досвіду з актуальних питань навчання та виховання, 28 опорних шкіл. З'являлись перші автоматизовані класи, ширше використовувались технічні засоби та програмоване навчання.

Серед областей України, де у 60-70-ті роки широко розгорнулось шкільне будівництво, була і Дніпропетровська область. Зокрема у Кривому Розі, у цей період введено в дію близько тридцяти шкіл, зведених за типовими проектами.

До цього доробку треба ще додати нові приміщення дошкільних та позашкільних установ, навчально-виробничих комбінатів та майстерень.

У ті часи держава (Радянський Союз) приділяла велику увагу розвитку трудового навчання і посиленню виховання підростаючого покоління: вдвічі зросла кількість годин праці в навчальних планах шкіл, значно розширився зв'язок з підприємствами промисловості, і, як результат, почалася зміцнюватися матеріальна база шкіл для підвищення ефективності політехнічного виховання школярів. Трудове навчання в Кривому Розі піднялось на рівень, якого воно не знало раніше. І в цьому була значна заслуга Павла Івановича, тому що він був знаною людиною не тільки в системі освіти міста, але й серед керівників промислових, будівельних і інших підприємств міста.

З повагою згадують П. І. Шевченка працівники шкільної освіти тих років. І витоки тієї поваги не тільки в його професійності вищого гатунку. Усіх підкупала енергійність Павла Івановича, його небайдужість до вирішення значної палітри освітянських проблем. Він досконало знав стан справ шкільної освіти не тільки взагалі в місті, але й у кожній школі зокрема.

За значний вклад у розбудову шкільництва Кривого Рогу П.І.Шевченко нагороджений двома орденами Червоного Прапора, йому присвоєне Почесне звання Заслужений вчитель УРСР.

Та досягнуте не заспокоювало Павла Івановича, а давало наснаги для наступних звершень. У 1976 році він закінчує аспірантуру при Дніпропетровському державному університеті. Займається дослідженнями, що пов'язані з удосконаленням політехнічної освіти, поєднуючи з практикою створення мережі профорієнтаційних кабінетів та куточків у навчальних закладах Кривого Рогу.

У 1979 році П. І. Шевченко, виявивши здібності науковця, захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня «кандидат педагогічних наук». Захист відбувається при НДІ педагогіки УРСР. Надалі в якості наукового кореспондента НДІ педагогіки систематично друкується на сторінках фахових видань. У період з 1974 по 1979 рр. ним було опубліковано 20 статей, у яких висвітлювалися різні аспекти профорієнтаційної роботи в журналах «Советская педагогика», «Народное образование», «История в школе», «Радянська школа» тощо. Його наукові праці присвячені проблемі підготовки творчого вчителя. Теоретичні положення і методичні рекомендації, викладені в його публікаціях, дозволили підвищити ефективність педагогічної підготовки вчителя, реалізувати психолого-педагогічні принципи підготовки майбутній учителів до творчої професійної діяльності, орієнтувати на позитивне, практичне застосування засвоєних ними знань.

Ректор-творець. У своєму першому виступі на посаді ректора Криворізького державного педагогічного інституту (1979 р.), П. І. Шевченко перед колективом чітко поставив три основні завдання: перше й основне - це наукові кадри, друге - відкриття нових спеціальностей, третє - поліпшення соціально-побутових умов та зміцнення навчально-матеріальної бази інституту. Усі ці завдання згодом були виконані успішно. Зрозуміло, процес адаптації

нового ректора до нового для нього освітянського середовища, інтелектуально й професійно амбіційно вищого, був непростим. І слід відзначити мудрість Павла Івановича, його розуміння компромісу, використання його передусім на користь загальних справ колективу, а не на задоволення будь-яких особистих інтересів.

Найважливішим завданням для себе самого він визначив уміння говорити з усіма викладачами й співробітниками витримано й поважно відповідно до посади й характеру викладача. І виконав його бездоганно - повагу нового керівника відчули навіть ті, що на неї вже й не сподівалися.

Отже, першим завданням став добір ядра колективу, яке нині прийнято спрощено називати «командою». У цих умовах П. І. Шевченко реалізував себе як справжній керівник і професіонал, оскільки для успішного розв'язання першого з окреслених завдань в інституті було задіяно цільову програму «Кадри». За останні десять років кількість науково-педагогічних кадрів з науковими ступенями і вченими званнями збільшилася майже вдвічі, якісний показник кадрового забезпечення складає 75,3%. За ініціативою ректора в університеті проводяться наукові дослідження з актуальних проблем педагогічної науки та шкільної практики. В період з 1995 по 1998 рр. на базі навчального закладу проведено 8 Всеукраїнських, 2 Міжнародні наукові конференції: «Сучасні проблеми підготовки вчителя праці», «Соціодіагностика особистості та суспільства в перехідний період», міжнародний симпозиум «Людина: мова, культура, пізнання» та ін.

Не менш значимим завданням Павло Іванович уважав зміцнення матеріального стану закладу – аж до зведення нового, сучасного, дев'ятиповерхового навчально-адміністративного корпусу – мрії, що, на жаль, лишилася мрією. Та попри труднощі на цій ниві ректору КДПІ вдалося досягти чи не найбільшого: оновлення корпусів, гуртожитків, майстерень, лабораторій, забезпечення навчального процесу літературою й обладнанням. Саме завдяки зусиллям і авторитету П. І. Шевченка в місті, області, у Міністерстві освіти КДПІ отримав новий навчальний корпус для гуманітарних факультетів.

Значне зміцнення матеріальної бази інституту, наполеглива діяльність ректора в підготовці кадрів високої кваліфікації стали базою для відкриття нових факультетів: географічного, історичного, художньо-графічного, іноземних мов – і відповідних кафедр. Інститут досяг того рівня, який дозволив готувати вчителів шкіл для викладання практично всіх навчальних дисциплін загальноосвітньої школи, – яскраве свідчення того, що ректор жив не однією добою, а передбачав стратегію розвитку Криворізького державного педагогічного інституту. А саме: він спирався на те, що вища педагогічна школа повинна бути не тільки освітнім і культурним центром, але й центром науково-дослідницької роботи, лабораторією фундаментальних і прикладних досліджень, перспективних розробок у різних царинах наукового знання. Стратегічну лінію розвитку педагогічного інституту педагог убачав в інтеграції освіти і науки. Концентрація зусиль викладацького колективу на гармонізації освітньої і дослідницької стратегій сприяла створенню на базі інституту

педагогічного університету, активізації науково-дослідницької роботи на кафедрах, відкриттю аспірантури з 12 наукових спеціальностей і спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій.

Найбільше ж вдячні студенти й викладачі Павлу Івановичу Шевченку за те, що він, один з небагатьох ректорів України, з невеликого периферійного педінституту зробив сучасний університет, справжній інтелектуально-освітній центр Дніпропетровщини.

П. І. Шевченко на посаді ректора Криворізького педагогічного інституту кількість науково-педагогічних працівників з вченими ступенями та званнями збільшилась майже втричі. У цей період, а саме у 1985 році П. І. Шевченко присвоєне вчене звання доцента по кафедрі педагогіки та психології. Павло Іванович успішно поєднує навчально-педагогічну діяльність з науковою: читає курс лекцій з історії педагогіки на високому науковому й методичному рівні, уміло застосовує наслідки наукових досліджень у навчальному процесі. Бере активну участь у роботі Міжнародних і Всеукраїнських наукових конференціях, ним опубліковано понад 100 наукових праць. Своїми роботами він зробив вагомий внесок у розвиток науково-педагогічної думки. Віддаючи все своє свідоме життя підготовці педагогічних кадрів, науковець не мислив учителя, викладача без творчого пошуку, наукового розв'язання педагогічних проблем. У цьому плані Павло Іванович намагався бути яскравим прикладом для педагогічного і викладацького колективу, яким йому довелося керувати.

П. І. Шевченко дуже цінував своїх заступників. Завдяки такій ректорській команді інститут у 80-ті стає переможцем серед вузів МО, а в 90-ті – щороку відбувалося близько 20 захистів кандидатських та 2-3 докторських дисертацій. За ініціативою ректора в навчальному закладі проводились наукові дослідження з актуальних проблем педагогічної науки та шкільної практики. Павло Іванович був не байдужим до наукових досягнень кафедр й окремих викладачів. Він постійно цікавився успіхами аспірантів і пошукувачів на шляху підготовки та захисту дисертацій. На засіданнях ученої ради систематично слухалися питання щодо стану науково-дослідницької роботи на кафедрах і факультетах, щодо результатів підготовки наукових кадрів. Завдяки його зусиллям у педінституті, а згодом і в педагогічному університеті, науково-дослідницька робота була організована так, щоб у ній гармонійно поєднувалися традиції та соціально-економічні реалії сучасного суспільства.

Значна увага ректором приділялась поліпшенню якості підготовки спеціалістів. В 1983 році за підготовку педагогічних кадрів інститут був нагороджений Дипломом 2 ст. Головного комітету ВДНГ СРСР.

З 1987 року інститут почав працювати по експериментальній програмі «школа-педвуз-школа», якою передбачене впровадження нового змісту освіти та активних методів навчання. Поліпшився зв'язок інституту з школами Дніпропетровщини. Успішно здійснювалась комп'ютеризація навчального процесу та розширилась система технічних засобів навчання.

В інституті склалась дієва система виявлення та добору учнівської та працюючої молоді, що має педагогічні нахили та система формування у

студентів стійкого інтересу до вчительської праці. Внаслідок цієї роботи інститут забезпечує 100% випускників роботою та закріплення спеціалістів на робочих місцях.

У 1987 році інститут переведено до 1 категорії вищих навчальних закладів.

Завдяки великому авторитету Павла Івановича в місті, області на рівні Міністерства освіти України навчально-матеріальна база КДПІ значно зміцніла. Був побудований новий навчальний корпус для гуманітарних факультетів, 2 гуртожитки, майстерні. Ректор особисто вникав у будь-яке будівництво і практично жив цим щодня. І всі хто був поряд не могли залишатися байдужими. Коли будували санаторій-профілакторій, все планування медичних кабінетів було проведене за його, аргументованими доцільністю, вимогами, навіть якщо вони йшли всупереч вимогам будівельників.

Під час проведення у 80-ті роки на базі Криворізького державного педагогічного інституту Всеукраїнського семінару, представники Міністерства освіти, декани і завідувачі кафедр з різних міст України були здивовані рівнем матеріальної бази і методичним наповненням на факультеті ЗТД нашого інституту. Незабаром було прийняте рішення Всесоюзний науковий семінар з трудового навчання, в якому були представлені всі факультети ЗТД Радянського Союзу. За результатами семінару ректор інституту був нагороджений значком «Отличник просвещения СССР».

Діяльність П. І. Шевченка на посаді ректора протягом 21 року дозволила підняти інститут на IV-й рівень акредитації і набути статус державного педагогічного університету.

Вклад П. І. Шевченка в розвиток шкільної і вищої педагогічної освіти Кривого Рогу, області і певною мірою України важко переоцінити.

Працюючи над масштабними перетвореннями в Криворізькому педагогічному інституті Павло Іванович приймає активну участь в житті, міста, області. Член обласної колегії управління народної освіти, Голова міського комітету захисту миру. У 1968 та 1978 роках – делегат Всесоюзного з'їзду вчителів У 1977 році – делегат IV Республіканського з'їзду вчителів У 1988 році – делегат Всесоюзного з'їзду працівників народної освіти. П. І. Шевченко нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом Дружби народів, медаллю «За доблесний труд», медаллю А. С. Макаренка, медаллю К. Д. Ушинського, медаллю Ветеран праці.

Не роботою єдиною. Всі, хто не один рік пропрацював пліч-о-пліч з Павло Івановичем зауважували, що він був людиною найбільш самовідданою і відповідальною саме у праці. Він їй підпорядковував навіть особисте життя.

Та все ж було ще одне захоплення: Павло Іванович любив літературу, багато читав і був цікавим співбесідником. У його особистій бібліотеці були рідкісні видання, якими він дорожив.

Не всі знали і про те, що Павло Іванович любив і вмів плавати на далекій відстані. До традиційного в КДПІ Дня фізкультурника він намагався долучити проректорів, деканів, зав кафедами. Та навіть з намагання молодих колег

обігнати на дистанції Павла Івановича нічого не виходило. Дух переможця не полишав його ніколи!

Спогади про Павла Івановича залишаються у серцях не тільки його близьких людей, але й колег і студентів:

Гура Л. В., навчальний майстер кафедри педагогіки та методики технологічної освіти.

Шевченко П. І. був завкафедрою твердим та м'яким. Він міг по-людськи вказати на помилки та недоліки і тут же підказати, як їх виправити. Павло Іванович ніколи не говорив на високих тонах. Достатньо було одного його слова, і всі розуміли, що він хотів сказати. Працелюбство, багатий практичний досвід, дисциплінованість і вимогливість дозволяли Павлу Івановичу успішно поєднувати керівництво роботою з соціальною діяльністю.

Павло Іванович щедро ділився своїми знаннями і досвідом з підростаючим поколінням.

Пам'ять про нього назавжди залишається в наших серцях.

Ємельова Ганна, колишня студентка.

У студентські роки, зокрема на лекціях з історії педагогіки, Павло Іванович був строгим, завжди тримав дисципліну в аудиторії. За це все студенти вдячні і доброзичливо відзиваються про великого педагога. Як керівник, безпосередній начальник, Павло Іванович був завжди уважною, люб'язною, добродушною людиною, яка тепло і привітно зустрічала на роботі. За складом характеру і родом своєї діяльності він не визнавав поняття «наказ». Він умів так обґрунтувати так доручення, що воно не сприймалося, як наказ. Відмінною рисою його характеру була стриманість. Жодного крику, підвищеного тону. Павло Іванович завжди піклувався про людей, прагнув наукових дискусій, обміну інформацією, досвідом. Взаємна пошана, наукова підтримка, доброзичливе ставлення до своєї кафедри дає нам право вважати його чудовою людиною.

Драшко О. М., канд. пед. наук, старший викладач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти.

На освітянській ниві є багато людей, про яких можна розповісти багато. Такою людиною був П. І. Шевченко, який був у минулому ректор КДПУ, а потім завідувачем кафедри педагогіки і методики трудового навчання.

Йому був притаманний широкий спектр наукових знань, неповторний педагогічний стиль роботи, відданість обраній справі. Працелюбство, гуманне ставлення до колег, забезпечили Павлу Івановичу авторитет у колективі. Він завжди добре знав та допомагав вирішувати як виробничі проблеми, так і проблеми кожної родини своїх працівників, студентів. Намагався дійти до серця кожного, донести свій досвід і життєві позиції. Ми завжди з вдячністю будемо пам'ятати «великого» вчителя П. І. Шевченка.

Яковлєва В. А., доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти.

Павло Іванович Шевченко був людиною, про яку багато хто може сказати добрих слів. Його порядність, чесність, правдолюбність завжди викликали і

викликають повагу. Згадуючи про нього, хотілось би висловити свою вдячність йому за те, що, особисто для мене він був надійною підтримкою у різних сферах моєї життєдіяльності. Він завжди міг дати добру пораду, поділитися своїм життєвим досвідом, підтримати духовно. Не можна не пригадати його уміння говорити добрі, приємні слова про людей на святах, днях народження та інших заходах. Крім того, усі знали його виправдане прагнення до дисциплінованості, пунктуальності, цілеспрямованості тощо. Пам'ять про цю людину буде жити не тільки в моєму, а і у багатьох людських серцях. Вічна пам'ять Вам і шана, Павло Іванович.

Схилимо голову перед цією видатною людиною, перед його професійними заслугами, перед його високими людськими якостями. Він був упродовж усього життя й залишається в пам'яті тих, хто мав щастя з ним працювати, Людиною й Учителем з великої літери!

Орг. комітет конференції

ЗМІСТ

Коновал О. А., Туркот Т. І.

Урахування стилів самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів як умова забезпечення її ефективності 18

Савченко Л. О.

Проблема підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності в системі вищої освіти 20

Кубанов Р. А.

Використання переваг кредитно-модульної системи для покращення якості професійної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей 22

Кучай О. В.

Особливості використання мультимедійних технологій у розвитку інформаційного суспільства 24

Тамбовська К. В.

Визначення рівня інтелектуального розвитку студентів педагогічного вищого навчального закладу 26

Савченко К. Ю.

Моделювання педагогічних ситуацій у навчальному процесі вищої школи 28

Кучай Т. П.

Система отримання кваліфікації та права викладання в навчальному закладі 29

Вовк Н. В.

Інформаційно-технологічний підхід при формувань споживчої культури майбутніх учителів 32

Довбенко С. Ю.

Формування діалогічної культури майбутніх учителів у вищій школі 33

Стас Т. В.

Організація процесу формування емоційної культури майбутніх учителів початкової школи 35

- Стойчик Т. І.**
Педагогічні технології організації особистісно-орієнтованого підходу в підготовці кваліфікованого робітника гірничого профілю в умовах птоз 39
- ✓ **Ківа О. В.**
Вчителям – сучасні інформаційні технології 41
- Томашевський В. В.**
Підвищення якості навчання майбутніх дизайнерів посередництвом реалізації естетичної культури у внз 42
- Сокол І. М.**
Діяльнісний підхід до формування в учнів пізнавальних інтересів на уроках географії 44
- Самусь Т. В.**
Соціальні та психолого-педагогічні чинники формування здоров'язбережувальних компетенцій в професійній підготовці майбутніх фахівців 46
- Щербина В. Г., Батрак А. С.**
Колір в композиції костюма 48
- Цуркан А. М.**
Поєднання real-методики та ідей лабораторій-досліджень на уроках літератури 51
- Пінська О. Л.**
Навчальна мотивація як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів 52
- ✓ **Яковлєва В. А.**
Стан готовності педагогів до формування життєвої компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів 54
- Кондратенко Р. В.**
Принципи педагогічної взаємодії та співробітництва в професійній підготовці майбутніх фахівців 55
- Гаврилюк О. А.**
Розвиток пізнавальних інтересів вихованців в гуртках художньо-технічної творчості багатпрофільного позашкільного навчального закладу 57

Кучер С. Л.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації процесу оцінювання навчальної діяльності учнів на уроках технології 59

Волкова Н. В.

Дидактичні умови ефективного взаємозв'язку змістового та процесуального компонентів професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання 60

Онищенко І. В.

Особливості організації самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища 62

Семенютенко Т. М.

Засоби кольоросприйняття та мовного відтворення національно-психологічних особливостей українців 64

Іванченко Я. І.

Сучасний стан практичної підготовки кадрів зі спортивного туризму 65

Поліщук Н. В.

Вимоги до освіти та підготовки духовного вчителя в епоху інформаційно-високотехнологічного науково-технічного прогресу 67

Повтораченко Н. О.

Організація групових форм пізнавальної діяльності на уроках географії 69

Повтораченко Д. В.

Зміст і місце навчальних екскурсій з біології 71

Дущенко О. С.

Вимоги сучасної школи до підготовки вчителя інформатики 73

Тютюннікова С. В.

Естетичне виховання дітей дошкільного віку засобами української народної педагогіки 76

Горщенко Ю. А.

До питання визначення оцінно-естетичних суджень майбутніх учителів початкової школи 77

- Гульман О. В.**
Моніторинг якості знань учнів з фізики 79
- Орел Т. В.**
Підвищення якості знань учнів з біології засобами дидактичної гри 81
- Моїсєєнко О. Є.**
Чинники ефективності тестового контролю знань учнів з іноземної мови 83
- Штилюк Н. М.**
Моральне виховання учнів на уроках української літератури 85
- Шепеленко Т. Л.**
Підготовка майбутніх маркетологів до професійно-комунікативної діяльності в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін 87
- Басараб В. Я.**
До трактування поняття «ключові компетентності» у науково-педагогічній літературі 89
- Беляк О. М.**
Основні напрями засвоєння лексичних понять учнями початкових класів спеціальної школи 91
- Гура Л. В.**
Компетентність майбутніх вчителів обслуговуючої праці як умова формування творчої особистості 93
- Попова Т. М.**
Здоров'язберігаючі технології у початковій школі – крок до школи культури здоров'я 94
- Попова Т. М., Карпець Г. П.**
Наступність між дошкільною та початковою освітою 96
- Дедюліна Н. В.**
Формування пізнавального інтересу учнів засобами нетрадиційних форм навчання 98
- Петраш О. А.**
Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках технології як засіб підвищення якості знань 100

- Ірклієвська Т. В.**
Формування інформаційної компетентності учнів на уроках технологій 102
- Кеуш В. А.**
Формування інтелектуальних умінь учнів у системі шкільної освіти 104
- Авраменко Н. О.**
Психологічні особливості взаємозв'язку спрямованості особистості та стилю спілкування підлітків 106
- Бондаренко О. А.**
Формування інформаційної культури учнів на уроках технічної праці 107
- Дятел С. О., Шестакова О. М.**
Аналіз способів використання спеціальних вимірювальних інструментів в методиці Г. Злачевської в навчальному процесі студентів за напрямом підготовки «професійна освіта» 109
- Драшко О. М.**
Критерії підготовки вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у навчально-виховному процесі 111
- Кучер З. С.**
Модульна система у формуванні професійно-педагогічної компетентності майбутнього вчителя технологій 114
- Антоненко І. І.**
Комп'ютерний метод оцінки знань студентів 116
- Шрамко О. І.**
Мистецька освіта і духовність українства 118
- Маркіна К. Ю.**
Особливості поліхудожньої освіти майбутнього керівника хореографічного колективу 120
- Балакірева В. А.**
Особливості продуктивного навчання молодших школярів 122

Пальшкова І. О.

Формування професійно-педагогічної культури як складова якісної освіти майбутніх учителів початкової ланки 124

Чжоу Цун

Питання дослідницьких умінь студентів ВНЗ 126

Коровкіна І. С.

Педагогічні прийоми ефективного формування мотивів навчальної діяльності учнів на уроках математики 127

Гауєр Н. В.

Шляхи формування інноваційного середовища у школі як складова забезпечення якості освіти 128

Кобилко О. М.

Стимулювання творчої активності учнів на уроках світової літератури як умова забезпечення якості освіти 130

Кулінка Ю. С., Івашків К. О.

Мотивація навчальної діяльності учнів на уроках технології на шляху до формування креативної особистості як умова забезпечення якості освіти 132

*О. А. Коновал, доктор пед. наук, професор,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»
Т. І. Туркот, к. пед. н., доцент,
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»*

УРАХУВАННЯ СТИЛІВ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Динамізм нашого сьогодення з його концепцією «навчання протягом усього життя», могутніми соціально-освітніми флуктуаціями та вибухоподібним зростанням обсягів наукових знань актуалізує потребу удосконалення системи організації самостійної роботи студентів у сучасній вищій школі. Аналіз та узагальнення результатів системних досліджень у цій царині (В. Буряк, О. Малихін, А. Кузьмінський та ін.) дозволяють сформулювати основні вимоги до особистісно зорієнтованого навчання, що мають сприяти успішності СРС, а саме:

- необхідність діагностичного супроводу, який передбачає систематичне оцінювання та само оцінювання особистісно-професійних особливостей навчальних досягнень студентів, набутих в процесі самостійної роботи;
- забезпечення гуманізації навчальної взаємодії в системах: «викладач ↔ студент», «студент ↔ студент», їх співпраця та співтворчість;
- стимулювання особистих потреб студентів у самоосвіті;
- забезпечення позитивної мотивації студентів до успіху;
- педагогічна підтримка студентів на всіх етапах самостійної роботи.

На наш погляд, система пропонованих вимог буде більш досконалою, якщо доповнити її вимогою забезпечення індивідуального підходу до суб'єктів самостійної навчально-пізнавальної діяльності, який ми розглядаємо як каталізатор її результативності і як умову реалізації ідей здоров'язбережувального навчання.

З великого спектра індивідуально-типологічних особливостей особистості для забезпечення якості СРС ми пропонуємо насамперед діагностувати та ураховувати стилі навчально-пізнавальної діяльності, здійснювати відповідне дидактичне диференціювання студентів за типологічними групами та ураховувати психологічні особливості цих груп при виборі змісту та рекомендацій щодо методів самостійної роботи студентів (табл. 1.).

Таблиця 1.

Методи організації самостійної роботи студентів з урахуванням стилів їх навчально-пізнавальної діяльності

Типологічна група	Психологічні особливості стилю навчально-пізнавальної діяльності	Методи самостійної роботи
1. Аналітики	<i>Логічність, послідовність, методичність, відповідальність, розвинений інтелект.</i>	- Залучення до роботи над навчальними

Типологічна група	Психологічні особливості стилю навчально-пізнавальної діяльності	Методи самостійної роботи
	<p>Ретельно планують самостійну роботу, ґрунтовно опрацьовують навчальний матеріал, не люблять припускатися помилок. При узагальненні самостійно опрацьованої інформації використовують звороти: «Цей метод можна вважати найбільш ефективним тому, що...», «Теоретично можна припустити, що...», «На основі теоретичного аналізу можна дійти висновків...» та ін. При відсутності чітких вказівок щодо планування навчальної діяльності її ефективність різко зменшується. Не полюбляють поспіху, що може спричинити емоційні та інтелектуальні перевантаження, та бути причиною стресових станів.</p>	<p>проектами.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Виконання завдань на класифікацію, складання довідкових таблиць, інструкцій, рекомендацій до виконання лабораторно-практичних робіт. - Виконання завдань, орієнтованих на теоретичні узагальнення та систематизацію.
2. Прагматики	<p><i>Жвавість, рухливість, активність, довіра до власного досвіду.</i></p> <p>Процес самостійної роботи або не планують, або планують на обмежений термін. Зміст і методи самостійної роботи орієнтують на отримання конкретних, практично значущих результатів: При виконанні лабораторних, практичних робіт, розв'язуванні задач діють «методом спроб і помилок». Швидко орієнтуються в ситуаціях невизначеності, дефіциту часу. Умови монотонії, вимоги систематичності, жорстке авторитарне управління можуть спричинити емоційне та інтелектуальне перенапруження.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Проведення спостережень, фронтальних дослідів, виготовлення навчальних засобів: таблиць, діаграм, схем. - Виконання індивідуальних завдань професійно-практичної спрямованості.
3. Реалісти	<p><i>Активність, рухливість, довіра до об'єктивних фактів, цифр, явищ, бінарність:</i> в окремих ситуаціях поводять себе як аналітики, в інших - як прагматики. Мають конкретне практичне мислення. Вміють робити практично значущі узагальнення та висновки на основі самостійно опрацьованого матеріалу. Схильні до лідерства.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Розробка групових навчальних проектів. - Робота в віртуальних лабораторіях з наступним обговоренням результатів. - Участь у семінарах в якості помічника керівника.
4. Критики	<p><i>Оригінальне, творче мислення.</i></p> <p>Критично оцінюють інформацію, співставляють її, користуючись різними джерелами. Жорсткі вказівки, регламентація</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Пропозиція виконувати завдання, які містять парадокси та логічні суперечності.

Типологічна група	Психологічні особливості стилю навчально-пізнавальної діяльності	Методи самостійної роботи
	активності та самостійної навчальної діяльності може викликати супротив аж до її припинення!	- Залучення до рецензування, анотування, опонування на семінарах та дискусіях.
5. Ідеалісти	<i>Організованість, дисциплінованість, цілеспрямованість.</i> Чітко планують і ретельно опрацьовують теоретичний матеріал, пропонований до самостійної роботи. Порушення розміреного ритму навчальної діяльності, її планованості сприймається негативно.	- Завдання, які вимагають філософських узагальнень, занурення історію науки. - Створення «Портфоліо». - Побудова опорних конспектів структурно-логічних схем, «дерева понять».

Наш досвід засвідчує, що урахування особливості стилей навчальної діяльності студентів, викладач-практик в управлінні самостійною роботою студентів зможе їх орієнтувати на оптимальне поєднання традиційних дидактичних методів (конспектування, реферування, розв'язання задач та ін.) та методів, які урахують психологічні особливості «аналітиків», «прагматиків», «реалістів», «критиків» та «ідеалістів».

*Л. О. Савченко, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Відомо, що реформування освіти – складний і довготривалий процес. Розвиток освіти, як і розвиток суспільства, є об'єктивним незворотнім процесом. І впровадження ступеневої освіти шляхом реформування всіх її ланок є актуальним завданням сьогодення.

Поняття «підготовка» трактується як формування та збагачення установок, знань і вмінь, які необхідні індивіду для адекватного виконання специфічних завдань. Також під підготовкою розуміють запас знань, досвід, здобутий у процесі навчання, практичної діяльності.

Визначення поняття «підготовка» є основним у визначенні проблеми підготовки вчителя технології і креслення до професійної діяльності з використанням педагогічної діагностики у навчально-виховному процесі. Так, питання професійної підготовки майбутнього вчителя досліджували:

О. О. Абдулліна, А. М. Алексюк, С. І. Архангельський, Ю. К. Бабанський, В. М. Галузинський, М. І. Шкіль та інші вчені.

Необхідно також зауважити, щодо розв'язання проблеми підготовки вчителя існує безліч науково-методичних праць, проте питання визначення вмінь професійної діяльності вчителя саме під час використання педагогічної діагностики у навчально-виховному процесі на різних рівнях освіти висвітлені недостатньо. Реалізація ступеневої професійної підготовки в системі неперервної освіти розробляється Н. Ничкало, В. Кушніром; сучасним педагогічним технологіям у професійній підготовці майбутніх фахівців присвячені роботи К. Гуревич, Г. Селевко; проблема гуманізації та гуманітаризації сучасної вищої освіти досліджується В. Андрущенко, О. Дубасенюк, В. Краєвським, В. Кременем, Є. Роговим, В. Семиченко.

У програмі середніх навчальних закладів з трудового навчання, розробленої відповідно до Державного стандарту освітньої галузі «Технологія», зазначено, що трудове навчання має на меті формування технічно, технологічно освіченої особистості, підготовленої до життя і активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства. В основу реалізації всіх змістових ліній освітньої галузі «Технологія» покладено проектно-технологічну діяльність, яка інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту. Відповідно одним із завдань вищої школи є підготовка спеціаліста, який досконало володіє основами технологічних процесів, проявляє творчу активність та здатний забезпечити послідовне включення учнів до усіх етапів цілісного процесу проектування.

Грунтуючись на теоретичному аналізі сутності та структури підготовки до педагогічної діагностики та, зважаючи на те, що проектна діяльність майбутнього вчителя технології і креслення є частиною його професійної діяльності. Під змістом підготовки майбутніх учителів технології ми будемо розуміти систему професійної підготовки, яка включає в себе і проектні знання та уміння, які мають бути засвоєні ними, а також емоційно-ціннісне ставлення до педагогічної діяльності, що виявляються у якостях особистості майбутнього педагога.

Підвищення результативності підготовки майбутнього вчителя до професійно-педагогічної діяльності до педагогічної діагностики, пов'язано з: гуманістичною спрямованістю всієї системи; включення усіх структурних концептів, що розкривають зміст професійної підготовки майбутніх учителів технології і креслення; сприянням формуванню професійно важливих якостей студентів у її процесі; системним баченням якості освіти студентів як результату професійно-педагогічної підготовки, високого рівня їх професійної успішності; систематичним діагностуванням, контролем, самоконтролем та самооцінкою навчальних досягнень і результатів професійного зросту студентів.

*Р. А. Кубанов,
докторант кафедри педагогіки Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕВАГ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Розвиток суспільства на зламі століть зумовлює глибокі зміни в усіх галузях життя, які визначають як перехід до інформаційного суспільства. Нажаль, система професійної підготовки, яка існує сьогодні, не забезпечує належної готовності випускників до практичної діяльності. Отже, проблема покращення якості професійної підготовки студентів-економістів є дуже актуальною.

Якість професійної підготовки майбутніх фахівців залежить від оптимального добору змісту, від шляхів реалізації навчальних дисциплін (технології, методичної системи тощо), від компетентності фахівців вищих навчальних закладів, від розвитку особистісно-професійної спрямованості студентів у навчально-виховному процесі ВНЗ. Зокрема, якість професійної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей розглядається в дослідженні як глибоке засвоєння спеціально відібраного, структурованого теоретичного матеріалу з основ спеціальності для набуття студентами професійних умінь і навичок та формування необхідних особистісних професійних якостей у ході спеціально організованого, професійно спрямованого навчального процесу. Це створює передумови для реалізації особистісного потенціалу студентів за будь-яких обставин та в будь-який час.

У 2006/07 н. р. у ВНЗ України III–IV рівнів акредитації на всіх програмах підготовки фахівців першого (бакалаврат) і другого (магістратура) циклів запроваджено Європейську кредитно-трансферну систему (ECTS). Упровадження кредитно-модульної системи є важливим фактором для стимулювання ефективної роботи викладача і студента, збільшення часу їх безпосереднього індивідуального спілкування в процесі навчання. Кредитно-модульна організація навчання вимагає серйозної, аналітико-логічної роботи над змістовим наповненням, структуруванням її як системи. Складовими кредитно-модульної системи є: розподіл навчального матеріалу на модулі, забезпечення навчального процесу всіма необхідними методичними матеріалами, організація самостійної роботи студентів, проведення консультацій, перевірка якості засвоєння матеріалу кожного модулю та використання бально-рейтингової системи оцінювання засвоєних студентами навчальних дисциплін тощо.

Для ефективного функціонування кредитно-модульної системи необхідно здійснювати пошук нових форм і методів навчання, запроваджувати інноваційні технології, вдосконалювати процес контролю й оцінювання знань, умінь та навичок з метою підвищення якості професійної освіти.

Важливим є питання щодо переваг кредитно-модульної системи. Порівняльний аналіз традиційної системи і кредитно-модульної організації навчання зроблено в дослідженні Т. Веретенко [1]. На думку дослідниці, в традиційній системі домінує лекція, зчитування конспекту, в кращому випадку викладач, якщо він гарний фахівець, може виходити за його рамки. Цей підхід був побудований на теорії, що знання є скарб, який недоступний студентові, але їм володіє викладач і роздає студентам. При цьому процес навчання студентів не є, як правило, інтерактивним, найчастіше студент пасивно сприймає ті знання, які передаються викладачем. Проте кредитно-модульна організація навчання студентів потребує нових підходів до процесу навчання студентів, оцінювання знань, умінь, сформованих навичок професійної діяльності. При цьому сучасний студент активно бере участь у засвоєнні знань, змінюється і завдання викладача: від простої трансляції знань до консультування студентів щодо пошуку знань, вірніше, орієнтування в морі знань. Студент повинен уміти працювати самостійно, але в цьому йому потрібна допомога викладача [1, с. 43 – 44].

У цілому, вчені називають наступні принципові відмінності кредитно-модульного навчання від інших систем навчання: зміст навчання постає в закінчених, самостійних комплексах – модулях, які є одночасно банком інформації і методичною вказівкою до його засвоєння; взаємодія суб'єктів навчального процесу відбувається на принципово іншій основі – за допомогою модулів забезпечується осмислене самостійне досягнення тими, хто навчається відповідного рівня попередньої підготовленості до кожної педагогічної зустрічі; суть модульного навчання вимагає збереження паритетних суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин усіх учасників навчального процесу [2, с. 214]. Отже, позитивним у даній організації навчальної діяльності є те, що студенти працюють у своєму власному темпі для досягнення поставлених навчальних цілей, оскільки кредитно-модульна система робить наголос на індивідуалізації підготовки, саморегульованому навчанні, на оцінюванні можливостей студента в майбутньому виконувати свої професійні обов'язки ефективно. На нашу думку, це є фундаментальною основою покращення якості професійної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей в умовах освітнього процесу вищого навчального закладу.

Література

1. Веретенко Т. Г. Безпечне навчання студентів в умовах кредитно-модульної системи / Т. Г. Веретенко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – Вип. 23. – С. 42 – 45.

2. Тімець О. Експериментальне дослідження запровадження кредитно-модульної системи організації фахової підготовки майбутніх учителів-географів / О. Тімець // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди»: наук.-теор. зб. – 2009. – № 18. – С. 212 – 216.

*О. В. Кучай, к. пед. н., доцент,
кафедри дошкільної і початкової освіти Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства мультимедійні технології є не просто необхідними, але й звичними засобами. Підґрунтям впровадження мультимедійних технологій до освітнього простору є властивість мультимедіа – гармонійне інтегрування різних видів інформації [1].

Виникнення та розвиток інформаційного суспільства припускає широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, що визначається багатьма чинниками.

Глобалізація сучасного інформаційного світу призвела до утвердження медіакультури практично в усіх галузях людського життя, в тому числі і в освітньому просторі. Сучасні інформаційні технології відіграють значну роль у формуванні ціннісних орієнтацій сучасної молоді.

Медіа освіта орієнтована на підготовку молоді до життя в нових інформаційних умовах, до повноцінного сприймання різноманітної інформації, оволодіння способами спілкування на основі сучасних інформаційних технологій, уміння критично осмислювати інформацію.

Швидкий розвиток інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) відкриває людству нові можливості в освіті, висуваючи натомість нові вимоги до навчання. Розвиток так званого «інформаційного простору» вимагає від сучасної школи модифікації окремих аспектів її діяльності, які вже не задовольняють усіх потреб інформаційного суспільства.

Реструктуризація світового економічного і політичного порядку, особливо у Європі, серед багатьох інших змін у суспільстві вимагає запровадження нового змісту і методів навчання. Саме використання ІКТ дозволяє нам змінити зміст освіти [2].

Інформаційні технології мають великий вплив на процес розвитку учнів, як знаряддя, що служить для комунікації, а також соціалізації всіх молодих людей. Інформаційні технології мають величезний вплив на методи роботи, співробітництво, комунікацію, спосіб навчання.

Використання мультимедійних технологій в навчальному процесі дозволяє здобувати знання і вміння в трьох сферах: власної професійної підготовки, можливості підготовки студентів та засвоєння ними отриманих знань.

Головним чинником інформаційного суспільства є загальний доступ до різноманітних інформаційних технологій, через які, - в дуже вузькому значенні можна розуміти збір, зберігання, перероблення а також пересилка інформації, що використовується в комунікації між системами і людьми. Оточуюча нас дійсність підтверджує, що в щораз більшому ступені ми стаємо залежним суспільством від інформатики.

Розповсюдження мультимедіа змінило стандарти функціонування великої частки домашніх господарств і майже всіх інституцій. Тому все частіше в педагогічній літературі ми зустрічаємося з терміном: мультимедіа.

У сьогоdnішньому інформаційному суспільстві діти мусять знати мультимедіа технології, мусять вміти ними користуватися для власного розвитку і розвитку суспільства, в якому живуть. Важливим завданням початкової школи є підготовка учнів до життя в інформаційному суспільстві.

Очевидним є те, що вимоги життя в інформаційному суспільстві, свідоме користування з різноманітними медіа, вимагає більшого ангажування вчителів в мультимедійну освіту наймолодших учнів, які в основному є вже "дітьми медіа"[3].

Інформатизація суспільства пов'язана, насамперед, з розвитком комп'ютерної техніки, різноманітного програмного забезпечення, глобальних мереж (Інтернет) та мультимедійних технологій.

Двадцять перше століття - це століття освіти, і з огляду на це виникає об'єктивна необхідність створення системи інноваційної освіти, вдосконалення існуючих інформаційних технологій, початковим пріоритетом якої мусять стати формування вільної та відповідальної особи, що здатна оперативно працювати в проблемних ситуаціях, формування її перетворюючого інтелекту інноваційних здібностей і творчої інноваційної діяльності на основі навчально-виховного процесу.

Для підвищення застосування мультимедійних технологій з точки зору досягнення цілей навчання є оптимізація педагогічної взаємодії викладача та студента. Застосування мультимедійних технологій у процесі відбору, накопичення, систематизації і передачі знань, а також в організації різних видів навчальної діяльності є однією із значущих рис системи освіти, що формується зараз [4].

У сьогоdnішньому світі, є багато надмірної інформації вміння її селекціонувати і оцінювати є однією з найважливіших вмінь людини, яка з часом напевно наразить на ще більший надмір і інформаційний і споживчий хаос ніж тепер. Використання мультимедійних технологій має бути необхідним вмінням у всьому світі, що домінує через різноманітні візуальні технології, в яких потрібно відбирати інформацію з оточуючої дійсності, розглядаючи на тлі свого досвіду, знання, поставившись до них і інтерпретуючи його під кутом придатності для збагачення і розвитку своїх особистих запасів.

Учень мусять знати, що інформація, яка доходить до нього з різних джерел, заключає в собі безліч елементів реклами. Необхідним є розсудливе засвоєння цієї інформації, їх верифікація. Різноманітна інформаційна пропозиція, різнорідність мультимедійних технологій та їх обробка постала перед сучасним суспільством.

Література

1. Андрієвська В. та ін. Мультимедійні технології у початковій ланці освіти // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 2 (16): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>

2. Вірченко П. Використання інформаційних та мультимедійних технологій на уроках географії: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0CE0QFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.loippo.lg.ua%2Fgeografi_6-1.doc&ei=Y_vDUqSTGZKvhQfF_IHIAw&usg=AFQjCNGootfjuoCqL1dMa21aeF5BL0MTjA&sig2=r6n72KIcu_j3_OJVynrYjg&bvm=bv.58187178,d.bGE&cad=rja
3. Zbróg Zuzanna. Wczesnoszkolna edukacja medialna a informacyjne społeczeństwo przyszłości // Kierunki rozwoju edukacji w zmieniającej się przestrzeni społecznej. Białystok: Trans Humana, 2011. – 496-505.
4. Рейзер В. С. Мультимедійні технології в освіті: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.vsau.org/getfile/2790.pdf>

*К. В. Тамбовська, к. пед. н.,
Південноукраїнський національний
педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського*

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

З'ясувати наявний стан справ було проведено дослідження серед студентів педагогічних факультетів щодо особливостей їх інтелектуального розвитку під час навчання в педагогічному ВНЗ.

У першу чергу, нас цікавило як саме змінюється якість інтелектуальних процесів, загальний індекс інтелекту майбутніх вчителів початкової школи.

Керуючись результатами дослідження В. Дружиніна [1] щодо тісного зв'язку між показниками навченості та загальним інтелектуальним розвитком, ми зробили три діагностичні зрізи серед 150 студентів – майбутніх учителів початкової школи на визначення рівня їх загального інтелекту за допомогою тесту структури інтелекту (TSI) Р. Амтхауера в бланковому варіанті при індивідуально-груповій формі тестування [2]. Ця методика дозволяє, крім визначення рівня загального інтелектуального розвитку, виявляти «інтелектуальний профіль» студента за рахунок рівня виконання субтестів, що належать до вербальних здібностей, рахункових здібностей і просторового мислення. Тестування було включено в процес звичайного навчального життя студентів і відбувалося при вивченні психолого-педагогічних дисциплін на II, III і IV курсах.

У результаті проведеного дослідження було з'ясовано, що всіх студентів можна умовно розділити на три характерологічні групи: ті, що прогресують; ті, що регресують і ті, які не змінюють рівень інтелектуального розвитку (див. рис. 1).

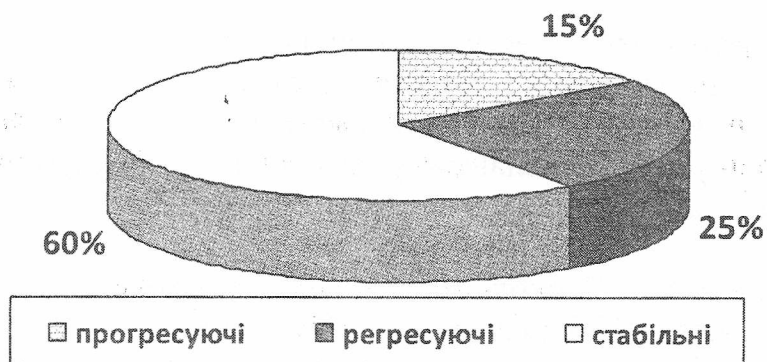

Рис. 1 Динаміка інтелектуального розвитку студентів

У цілому, як показують дослідження, такі результати цілком співвідносять із загальними уявленнями щодо інтелектуального розвитку молодшої людини, проте не можуть бути визнані задовільними, оскільки процес професійної підготовки, що співпадає із сенситивним періодом розумового розвитку, має давати більший відсоток прогресивних змін.

Загальні результати динаміки показників інтелектуального розвитку показано в табл. 1. При визначенні норми для даного контингенту ми керувалися показниками успішності студентів за відповідними дисциплінами професійної підготовки.

Як бачимо з табл. 1, відбувається досить повільне нарощування інтелектуального ресурсу майбутніх учителів. Зрозуміло, що використаний нами тест є соціально обумовленим, однак він дозволяє визначити характер якісних змін у досліджуваному напрямі. Зі змістового аналізу стимульного матеріалу зрозуміло, що на динаміку змін у рівнях інтелекту впливає також рівень складності виконуваних завдань, який із віком, завдяки здобуттю досвіду, зменшується. Не менш важливим є й вплив середовища ВНЗ, засвоєння студентами в ході підготовки нових когнітивних стратегій. Разом із цим, як бачимо з табл. 2.3, жоден з показників інтелектуального розвитку не наближається до показника успішності студентської групи; при цьому найкращі показники спостерігаються за вербальним інтелектом і вони ближчі від показника успішності студентів із гуманітарних дисциплін. Викликає занепокоєння рівень розрахункових здібностей і просторового мислення студентів, адже ці якості є досить важливими для вчителя початкової школи як і вміння швидко і безпомилково реагувати на зовнішні явища.

Таблиця 1

Усереднені показники рівня інтелектуального розвитку студентів за тестом Р. Амтхауера

Показники інтелекту	II курс	III курс	IV курс	Норма
Індекс загального інтелекту, абсолютне значення	96,6	97,2	100,4	90-120
Вербальний інтелект, %	52,0	56,0	60,0	72,0
Розрахункові здібності, %	18,0	22,0	24,0	64,0
Просторове мислення, %	18,0	20,0	20,0	64,0

Загалом, результати тесту доводять необхідність підвищення інтелектуального потенціалу студентів. Саме з цією метою варто використовувати діагностичні методики й завдання з логічним навантаженням, які позитивно вплинуть і на пізнавальну активність і на розумовий розвиток студентів, на відміну від традиційних методів навчання.

Література

1. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / Владимир Николаевич Дружинин. – СПб. : Питерком, 1999. – 368 с.
2. Карелин А. Большая энциклопедия психологических тестов / Андрей Карелин. – М. : Эксмо, 2007. – 416 с.

*К. Ю. Савченко, к. пед. н., ст. викладач,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

МОДЕЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Розглянемо можливості моделювання педагогічних ситуацій у формуванні професійно компетентного педагога. Моделювання – це метод дослідження об'єктивно існуючих явищ, заснований на використанні моделей. Труднощі короткого й однозначного визначення поняття «модель» зумовлюють більш доцільним розгорнуте визначення, отримане нами з узагальнення представлень даного поняття в науковій літературі [1]:

– модель, у загальному розумінні, – аналог (графік, схема, знакова система, структура) певного об'єкту (оригіналу, прототипу), фрагменту реальності, артефактів, витворів культури, концептуально-теоретичних утворень тощо;

– модель є результатом і продуктом активної, перетворювальної теоретико-практичної діяльності людини; й тому – об'єктом, перетвореним людиною з прототипу для певних пізнавальних цілей;

– модель – це матеріально-речовинний об'єкт або система, що виступає як проміжна ланка між дослідником і досліджуваним об'єктом, який часто йменується як об'єкт-оригінал;

– в основу моделювання покладено певну відповідність (але не тотожність!) між досліджуваним об'єктом (оригіналом) і його моделлю;

– модель виступає як метод опосередкованого дослідження оригіналу й виконує констатувальну й прогнозувальну функції;

– у модельному представленні в ідеальній формі реалізується образне відбиття дійсності; модель – це нібито субстрактно-речовинне втілення представлення, тобто існує діалектичне співвідношення між представленням і моделлю, що припускає як їх спільність, так і розходження;

– як і прототип, модель є системою, якій притаманні спільні суттєві структури, властивості й певні відношення, вона відображає тільки ті властивості свого «оригіналу», які є суттєвими в плані конкретного наукового

дослідження; фіксує внутрішні характеристики об'єкту, які безпосередньо не спостерігаються.

Сучасній науці [2] відомо декілька типів моделювання: 1) предметне моделювання, при якому дослідження ведеться на моделі, що відтворює певні геометричні, фізичні, динамічні або функціональні характеристики об'єкту-оригіналу; 2) знакове моделювання, при якому як моделі виступають схеми, креслення, формули, його різновидом є математичне моделювання; 3) уявне моделювання, при якому замість знакових моделей використовуються уявно-наочні представлення цих знаків та операцій з ними; 4) чисельне моделювання з використанням комп'ютера, яке ґрунтується на раніше створеній математичній моделі досліджуваного об'єкта або явища й застосовується у випадках великих обсягів обчислень, а також для кращого уявлення.

Поряд із теоретичними моделями в педагогіці використовується й проектне моделювання. У рамках проектування модель дозволяє створювати образи об'єктів або явищ; імітувати реальні процеси майбутньої діяльності; продумувати, порівнювати й оцінювати можливі результати проектування; обґрунтовано вибирати один з альтернативних варіантів вирішення проблем. Ураховуючи контекст нашого дослідження, під *моделюванням педагогічних ситуацій* розуміємо процес утворення ситуацій-моделей, які імітують стан і динаміку навчально-виховного процесу.

Література

1. Березюк О. С. Моделювання педагогічних ситуацій як засіб підготовки майбутнього вчителя до спілкування з учнями : [монографія] / Олена Станіславівна Березюк. – Житомир : ЖДПУ, 2003. – 174 с.

2. Журба Н. Г. К вопросу о типологии педагогических моделей. Теория и методика формирования научных понятий / Н. Г. Журба. – Челябинск : УралГАФК, 1998. – С. 24-29.

*Т. П. Кучай, к. пед. н., доцент
кафедри соціальної педагогіки, дошкільної та початкової освіти
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

СИСТЕМА ОТРИМАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ПРАВА ВИКЛАДАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Після одержання сертифікату випускник подає заяву з проханням прийняти його на роботу. Але в зв'язку з тим, що, у кожному вищому навчальному закладі існує різна кількість залікових одиниць з навчальних предметів, то у кожній префектурі при наймі на роботу додатково проводиться кваліфікаційний іспит на працевлаштування при префектурному відділі народної освіти, або безпосередньо у школі (у приватних школах інколи такого екзамену не вимагають) [1, с. 225, 227].

Префектурна рада з питань освіти відповідає не тільки за призначення викладачів префектурних шкіл, а й відповідає за призначення викладачів та інших співробітників муніципальних елементарних шкіл у префектурі на основі

конфіденційних доповідей на відповідних муніципальних радах освіти. Це полегшує й обмін викладачами між різними муніципалітетами в префектурі [2].

Після отримання ступеня бакалавра й сертифікату майбутні вчителі мають здати тест зайнятості викладачів Teacher Employment Selection Test, що має дві частини.

Письмовий тест містить питання, призначені для перевірки не тільки кандидатів загальноосвітньої та предметної області знань, але і їх завзятості і сили духу.

Усний іспит кваліфікації може складатися з окремих інтерв'ю японською мовою, і знову, кандидати повинні продемонструвати не тільки практичні знання, а й їх поведінку, що може бути оцінена [3].

Як правило, префектурні ради з питань освіти щорічно проводять експертизу вчителів для сертифікованих кандидатів, учителів, яка включає письмові тести із загальноосвітніх предметів, професійної діяльності та викладання предметів, інтерв'ю, есе, тести і практичні заліки з фізичної освіти образотворчого мистецтва, іноземних мов і т.д. [2].

Отже, поряд і складання кваліфікаційного іспиту проводиться співбесіда, тести на наявність у претендента педагогічних якостей та здібностей, які також впливають на рішення щодо працевлаштування [4, с. 119]. О. Михайліченко й Н. Репетюк продовжують думку О. Озерської. Вони зазначають, що ті, хто успішно здав іспит, отримують кваліфікацію і право викладати у будь-якій публічній школі префектури, починаючи з наступного навчального року. Проте, офіційно на роботу їх приймають тільки в тому випадку, коли є вакансія чи необхідність у додаткових кадрах. Якщо вакансії немає, то вищезазначена кваліфікація дійсна протягом 12 місяців. По закінченню цього терміну необхідно знов складати іспит для поновлення кваліфікації та отримання роботи [5, с. 37].

Під час прийому випускників на роботу керівництво навчального закладу бере до уваги не стільки наявність диплома про вищу освіту, скільки «вагомість» навчального закладу, який видав цей документ [6, с. 13].

Не зважаючи на те, що диплом викладача дійсний для всіх шкіл Японії, тест при прийнятті на роботу повинні пройти навіть ті викладачі, що вже мають певний професійний досвід та бажають перевестись на роботу в навчальний заклад іншої префектури.

Зміст таких тестів у кожній префектурі різний (у цьому розумінні система педагогічної освіти є не повністю централізованою), але форма проведення зазвичай однакова: письмовий тест та інтерв'ю.

У рамках тесту в деяких префектурах кандидату на посаду викладача англійської мови можуть додатково запропонувати провести показові заняття, щоб перевірити його здібності спілкування англійською мовою та загальні педагогічні вміння [7, с. 94-95].

Наприкінці ХХ століття не всі випускники педагогічних коледжів та факультетів, а також загальних університетів, одержавших сертифікат та кваліфікацію, отримували посади вчителів початкових класів та дитячих садків.

У зв'язку з цим після закінчення університету йде конкуренція за місце роботи. При цьому враховується: престиж ВНЗ, рівень інтелектуального розвитку, вміння завзято працювати, готовність учитися впродовж професійного життя [8, с. 85].

Ми поділяємо думку А. Галагана про те, що усвідомлення того, що після закінчення університету передбачається ціла серія складних випробувань при влаштуванні на роботу, являє собою для переважної більшості студентів важливий стимул добросовісного ставлення до навчання [9, с. 29], адже, як ми вважаємо, це сприяє підвищенню продуктивності педагогічної діяльності японських учителів. Слід також зазначити, що конкурсний прийом учителів на роботу сприяє створенню умов конкуренції серед молоді ще на шкільній лаві. Разом з тим слід підкреслити, що більшість батьків з одержанням освіти пов'язують надії на краще майбутнє своїх дітей. У дипломах університетів, коледжів батьки вбачають засіб зайняти місцеположення в суспільстві і гарантію від безробіття [10, с. 28-29]. Разом з тим, ті студенти, які заробили високі бали на іспитах у ВНЗ, можуть орієнтуватись на гарне працевлаштування. А якщо майбутній учитель має спеціальні навички в таких галузях як спорт, комп'ютери, музика або іноземні мови, то має ще більші можливості знайти гарну роботу за фахом.

Є кілька причин, чому професія вчителя залишається популярною в Японії. Перша причина полягає в гарантії зайнятості. Як тільки майбутній учитель закінчив університет, він може розраховувати бути призначеним працювати в різні школи в межах префектури протягом усієї своєї кар'єри. Іншою основною причиною чому студенти продовжують вибирати викладання в школі – хороша порівняно з іншими професіями в Японії зарплата [11].

Слід також зазначити, що отримані дипломи (сертифікати, кваліфікаційний іспит та іспит на перевірку моральних якостей, які дають право отримати посаду вчителя, діють упродовж 7 років, після чого складають кваліфікаційний іспит на перевірку моральних якостей. Якщо ж здібний учитель, маючи 7 років стажу, проявив виключну ерудицію, здібності, моральні якості, він може отримати сертифікат довічної дії [12, с. 35-36]. Така система отримання кваліфікації і права викладати в початковій школі чи то в дитячому садку дає можливість учителям випробувати себе на педагогічній роботі вже з раннього віку й спонукає педагога підвищувати свою кваліфікацію впродовж усього свого життя.

Література

1. Озерська О. Ю. Деякі особливості професійної підготовки вчителів Японії // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр. – К. - Запоріжжя: ЗОППІО, 2006. – Вип. 38. – С. 224-228.
2. THE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN JAPAN. National Report of Japan by Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT), August 2004 -96 p.

3. Melodie Cook. Offshore Outsourcing Teacher Inservice Education: The Long-Term Effects of a Four-Month Pedagogical Program on Japanese Teachers of English // TESL Can J 28.- 2010.- № 1.- p. 60-76.

4. Озерська О. Ю. Сертифікація педагогічної діяльності як фактор підготовки освітянської еліти в Японії // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, педагогіка, соціологія. – № 2. – 2004. – С. 113-120.

5. Михайличенко О. В., Репетюк Н. С. Система освіти у сучасній Японії. – К.: КДПУ, 1997. – 44 с.

6. Пронников В. О. Освіта в Японії; [пер. з рос.] / В. О. Пронников, І. Д. Ладанов. – К.: Знання Україна, 1991. – 32 с.

7. Синельник В. Ю. Деякі особливості професійної підготовки майбутніх учителів у японії // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. – 2011. -№ 61.- С. 93-95.archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpnapv_ppn/2011_61/11svymuy.pdf

8. Микаберидзе Г. В. США – Японія: Чья школа краще? // педагогіка М. – 1995. - С. 83-88.

9. Галаган А. И. Система образования в Японии // Проблемы зарубежной высшей школы: обзор информации НИИВШ. - М., 1989. – вып. I.— 60 с.

10. Елманова В. К. Высшее образование за рубежом (США, Великобритания, Франция, ФРГ, Япония, Китайская народная республика). – Л., 1989. – 50 с.

11. Kaye M. Martin. Assuring Novice Teacher Competency in Ohio and Japan // Action in Teacher Education. – 2004.- Vol. XXVI, No. 3, p. 52-58.

12. The making of compulsory education in Japan, Japanese National commission for UNESCO // Modern education and teacher training/– 1958.- P. 32-48.

Н. В. Вовк, викладач,

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ПРИ ФОРМУВАНЬ СПОЖИВЧОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

В Україні все більшої актуальності набирають питання необхідності інформованості, просвітництва і захисту прав споживачів. Знання прав споживачів дає можливість кожній людині розв'язувати проблему якості товарів, житла, природи, їх безпеки для здоров'я, допомагає у формуванні цивілізованих ринкових відносин, оскільки у ринковому суспільстві не суть і не закон, а звичай і звички захищати права споживачів у торгівлі, сфері послуг і виробництві повинні стати нормою життя.

Важливим для нашого дослідження є висновок про необхідність організації процесу навчання, що сприяє стимулюванню та активізації змісту і методів навчання, що полягає в їх спрямованості до особистості, його життєвим (а не тільки навчальним) інтересам і потребам, його почуттям, його власному життєвому досвіду; відборі навчального матеріалу, що дає можливість

побачити за знаннями людини; організації єдності пізнавальної та оціночної діяльності.

Відзначимо, що достатнє оснащення навчальних аудиторій приладами, комп'ютерною технікою є однією з умов високих результатів навчання. Мультимедійні програмні засоби дозволяють інтегрувати текстову, графічну, анімаційну, відео- і звукову інформацію. Одночасне використання кількох каналів сприйняття навчальної інформації дозволяє підвищити рівень засвоєння навчального матеріалу. Мультимедійні програмні засоби дають змогу імітувати складні реальні процеси, ситуації, візуалізувати абстрактну інформацію за рахунок динамічного представлення процесів. Такі технології можна використати під час проведення аудиторних занять (лекція, практична (лабораторна) робота), для забезпечення самостійного вивчення окремих тем із навчальної дисципліни.

Офісні програмні продукти (текстові та графічні редактори, програми підготовки презентацій електронні таблиці тощо) можуть бути використані для підготовки навчально-методичного матеріалу (шаблонів, діаграм, таблиць, презентацій) та для подання студентами результатів виконання завдань в електронній формі. Електронні підручники та посібники, платформи та системи дистанційного навчання є корисними для викладачів в організації дистанційної форми навчання студентів та електронної методичної підтримки очного навчання студентів, навчання студентів регіональних структурних підрозділів, електронного тестування та спілкування (обговорення). Впровадження дистанційних технологій навчання дозволяє студентам працювати з навчальними матеріалами в «будь-якому місці» та в будь-який час. Водночас викладачі можуть контролювати та консультувати студента з різних питань, що виникають у процесі опрацювання навчального матеріалу, у синхронному або асинхронному режимах.

Комп'ютерне навчання несе в собі величезний мотиваційний потенціал. За умови правильно складеної програми комп'ютер може допомогти викладачеві індивідуалізувати та диференціювати навчальний процес.

Таким чином, інтенсифікація всіх рівнів навчально-виховного процесу: підвищення ефективності та якості навчання за рахунок застосування комп'ютерних технологій; виявлення і використання стимулів активізації пізнавальної діяльності; поглиблення міжпредметних зв'язків у результаті використання сучасних засобів обробки інформації при вирішенні завдань з самих різних предметів.

С. Ю. Довбенко, викладач

Прикарпатський національний університету імені Василя Стефаника

ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У процесі формування діалогічної культури в майбутніх учителів початкової школи використовували інтерактивні методи, що розвивали у

студентів бажання до творчої та продуктивної праці; спонукали б до активних дій, досягнення успіхів і мотивували їхню поведінку; відпрацьовували моделі поведінки, необхідні для успішної професійної діяльності. Інтерактивні методи передбачали діалогове навчання, в ході якого відбувалася взаємодія викладача зі студентами, спільне вирішення поставлених завдань, взаєморозуміння, розвиток особистісних якостей. Ігрове навчання дозволяє врахувати особливості студентів, їхні інтереси, розширює контекст діяльності, виступає ефективним засобом створення мотиву до діалогічного спілкування.

У ході констатувального експерименту ми спробували виявити причину появи ускладнень у більшості студентів у зв'язку зі змінами характеру навчальних завдань. Ми припустили, що певні труднощі пояснюються слабкою виразністю у майбутніх педагогів діалогічних умінь. Для доведення чи спростування цього припущення студентам 1 – 3 курсів пропонувалася серія контрольних завдань. Під час обговорення навчальної проблеми вони повинні були виконати: Завдання 1. Прослухати відповіді студентів, що брали участь в обговоренні навчальної проблеми, виділити головні стрижневі ідеї, положення, конфліктні моменти, відхилення від теми дискусії. Завдання 2. Сформулювати й поставити питання у ході дискусії для того, щоб уточнити деталі, акцентувати увагу учасників на предметі суперечки, різних поглядах, пошуку інваріантних відповідей. Завдання 3. Визначити, наскільки питання й відповіді студентів сприяли вирішенню навчальної проблеми, допомагали прийти до правильного рішення.

Успіх формування діалогічної культури студентів поєднується із впровадженням технології діалогічного навчання в педагогічний процес. Специфіка технології полягає в проектуванні студентами нового знання, віднесеного до змістового аспекту досліджуваної інформації в опорі на особистий освітній досвід, вираження взаємозалежних за змістом поєднань думок і суджень питально-відповідної форми. Основу технології діалогічного навчання складають цілеспрямована, організована взаємодія суб'єктів педагогічного процесу, що будується на принципах співпраці, співтворчості і співпереживання, передбачає наявність проблеми, що має різні варіанти вирішення, бажання студентів у процесі взаємного обміну думками знайти з різних відповідей найбільш оптимальну. Контекст використання різних видів діалогу на заняттях з «Загальної педагогіки», «Історії педагогіки», «Методики виховної роботи», ми використовували комунікативні ситуації, які спонукали до аналізу, виділення об'єкта аналізу, але й вихід на предмет досліджуваної теми. Наприклад, гра «Візитні картки». Формування вміння вести невимушено діалог, тобто вмінь ввічливо звернутися і почати розмову, запитати, дати відповідь, закінчити розмову. Тренування навичок діалогічного мовлення. Мета: активізація навичок та умінь спілкуватися під час знайомства.

Хід гри: кожний гравець отримує візитну картку, в якій зазначені відомості про нього /ім'я, прізвище, хобі і т. ін./. Після світської розмови учні обмінюються візитками, на картках можуть бути зображені якісь умовні знаки або предмети, які б виконували роль підказки й опори під час спілкування.

Під час використання діалогічного навчання студенти повинні були уважно слідувати за ходом думок своїх одногрупників, ставити питання, щоб підтримати хід розмови. Від них вимагалось виявлення засвоєних вмінь ввічливо звернутися, дати повну розгорнуту відповідь, обґрунтувати свій вибір, показати як вони застосовують діалогічні вміння на заняттях та в період педагогічної практики.

*Т. В. Стас – аспірантка,
Південноукраїнський національний університет ім. К. Д. Ушинського*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Особлива роль у формуванні особистості належить емоційній культурі. Саме на вчителя початкової школи покладається важливе завдання виховання культури естетичного сприйняття, уведення їх у світ емоційного сприйняття, творчості.

Визначений комплекс педагогічних умов формування емоційної культури майбутніх учителів початкової школи засобами образотворчого мистецтва (формування емоційної культури майбутнього вчителя відбуватиметься більш ефективно, якщо у процесі професійної підготовки буде забезпечена системна реалізація комплексу педагогічних умов, а саме: забезпечення емоційно-вольової регуляції змісту навчальної діяльності; застосування творчих проєктів як складової емоційного відгуку; застосування системи навчальних і творчих завдань, інтерактивних методів і прийомів, активних форм організації практичної діяльності студентів на заняттях з образотворчого мистецтва; посилення емоційного аспекту у викладанні дисциплін образотворчого мистецтва), реалізованих у процесі загальнопедагогічної підготовки студентів в університеті, а також виявлення діючих у цьому процесі емпіричних закономірностей і залежностей, урахування яких сприятиме підвищенню ефективності його організації.

У формуванні емоційної культури як професійно значущої якості особистості вчителя особливе місце належить психолого-педагогічним дисциплінам: «Педагогіка», «Методика виховної роботи», «Методика викладання образотворчого мистецтва». Спираючись на теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування емоційної культури майбутніх учителів початкової школи, а також виходячи з результатів констатувального експерименту, ми визначили такі основні напрямки дослідно-експериментальної роботи: 1) розширення і поглиблення педагогічних знань майбутніх учителів, що є основою когнітивного компонента емоційної культури, шляхом введення додаткового матеріалу в зміст курсів «Педагогіка», «Основи образотворчого мистецтва»; 2) з метою цілеспрямованого розвитку компонентів емоційної культури розробити і включити у процес педагогічної підготовки майбутніх учителів спецкурс «Основи формування емоційної культури майбутніх вчителів»; 3) актуалізація мотиваційно-цінного і емоційно-

почуттєвого компонентів шляхом включення студентів в активну пізнавальну діяльність; 4) розвиток практико-поведінкового компонента в процесі проведення спеціально розроблених практичних занять з курсу «Основи формування емоційної культури майбутніх учителів»; 5) розвиток рефлексивно-прогностичного компонента у процесі проведення практичних занять із використанням елементів соціально-психологічного тренінгу.

Враховуючи те, що формування емоційної культури здійснюється не відразу, а проходить у своєму розвитку кілька стадій, були визначені етапи формуючого експерименту: підготовчий, метою якого є розвиток уявлень студентів про емоційну культуру, з'ясування технологічних особливостей образотворчого мистецтва, способів виготовлення та декоративного оформлення виробів, показ значимості емоцій для майбутньої педагогічної діяльності, розвиток когнітивно-пізнавального компонента; пошуковий, на якому відбувалося формулювання проблеми, пошук ідеї виходу з емоційно запропонованої ситуації; творчий.

Метою пошукового етапу є формування художніх умінь. Творчі завдання на цьому етапі сприяли розвитку креативного мислення, до ознак якого зарубіжні дослідники (Д. Крег, Р. Кранфілд, У. Моріс, Д. Селі) відносять: флюенцію – пропозицію великої кількості варіативних рішень; флексильність – швидкість переключення однієї думки на іншу, зміна напрямку думок, уміння використовувати точки зору з іншого перспективного міркування; оригінальність – створення нового, поєднання явищ різних сфер і встановлення взаємозв'язків між явищами і думками; елаборацію – здатність удосконалювати рішення, детально обробляючи їх.

Ми поділяємо думку вітчизняних дослідників В. Дяченко та В. Сироти про значущість виділених ознак для розвитку конструктивного мислення майбутніх педагогів. Розвивається практико-поведінковий компонент,

Так, метою творчого етапу є спрямування на виконання студентами проектів, розроблених з урахуванням індивідуальних нахилів та специфічних властивостей емоційного впливу. На цьому етапі відбувалася перевірка та практична реалізація прийнятого на другому етапі рішення. Даний етап спрямований на розвиток якостей і властивостей особистості, інтересу до творчої діяльності, ініціативності та самостійності. Крім того, розвивається рефлексивно-прогностичний та емоційно-почуттєвий компонент.

Семінарські та практичні заняття в експериментальних групах організовувались таким чином, що у процесі навчання відбувалось розширення, поглиблення та систематизація знань, набутих не тільки на заняттях з курсу «Педагогіка», але й інших предметів циклу гуманітарних та соціальних наук: «Філософія», «Психологія», «Методика викладання образотворчого мистецтва», «Методика виховної роботи» та ін.

На заняттях насамперед звертали увагу на: загальні принципи вивчення педагогічних явищ; роль емоцій в розвитку особистості; загальні ідеї гуманізації освіти; основні напрямки гуманістичної психології; взаємозв'язок емоційних та пізнавальних процесів; методи емоційної регуляції навчально-

пізнавальної діяльності школярів під час викладання окремих предметів у школі; методи вивчення і формування мотивації пізнавальної діяльності; методи вивчення особливостей емоційної сфери особистості. Також використовувались такі дидактичні технології: вільні прогресивні дискусії, ділові та рольові ігри, мікророзповідання, мозкові атаки, ситуаційне навчання, в ході яких ми спостерігали за особливостями процесу емоційної регуляції навчально-пізнавальної діяльності в контрольних та експериментальних групах.

На початку вивчення курсу нами було проведено тестування студентів з метою вивчення їх індивідуальних особливостей (для тестування використовувався особистісний багатофакторний тест Кеттела). Таким чином, ми мали достатньо повне уявлення про кожного конкретного студента експериментальних груп, як цілісну особистість, з тим, щоб виробити адекватні його індивідуальним особливостям підходи до нього під час проведення спецкурсу.

У ході експериментальної роботи значне місце відводилось спецкурсу «Основи формування емоційної культури майбутніх учителів». Провідна мета вивчення цього навчального курсу – підготовка майбутніх викладачів до здійснення позитивної взаємодії в системі «вчитель-учень», використовуючи можливості емоційної сфери педагога та учнів. Провідними завданнями спецкурсу були: надати студентам знання про засади емоційної культури вчителя і сформувати ціннісні орієнтації на творчість у педагогічній діяльності; викликати потребу в підвищенні педагогічної майстерності, опануванні теоретичними і практичними засадами емоційної культури; сприяти формуванню і розвитку базових умінь, що необхідні для $S \leftrightarrow S$ взаємодії з учнями; розвивати емоційну сферу особистості майбутнього вчителя; допомогти студенту усвідомити індивідуальну своєрідність власної особистості і свою позицію у педагогічній професії.

В основу курсу покладено результати наукових досліджень П. Симонова, О. Бодальова, К. Ізарда, О. Чебикіна, В. Семиченко, П. Якобсона, Я. Рейковського, А. Лутошкіна, Р. Хмелюк та ін. Під час розробки також враховувався зміст дисциплін психолого-педагогічного циклу, передбачених навчальним планом спеціальності.

Тематичний план спецкурсу «Основи формування емоційної культури майбутніх учителів»

№ п/ п	Теми	Кількість годин			
		л.з.	п.з.	с.р.	Всього
1.	Роль емоцій в професійній діяльності вчителя. Емоційна культура вчителя.	2	2		4
2.	Емоційна сфера особистості та її розвиток. Емоційні особливості і властивості особистості.	2	4	2	6
3.	Емоційні потенціали дитячого колективу.	2	2		4

4.	Специфіка емоцій навчальної діяльності, їх діагностика	2	6		8
5.	Методи саморегуляції емоційних станів учителя на занятті.	2	4		6
6.	Методи емоційної регуляції навчально-пізнавальної діяльності учнів	2	4		6
	Всього	12	6	16	36

Розглядаючи спецкурс як складову частину процесу поетапно організованої діяльності студентів по досягненню кінцевого результату – сформованості емоційної культури, ми спробували надати діям студентів мотивованого і продуктивного характеру на кожній з основних стадій навчання: виникнення, становлення, період зрілості і перетворення [1, с. 14]. Це здійснювалося за допомогою дотримання вимог поступовості, поетапності, наступності у постановці репродуктивних і проблемних завдань, у розв'язання яких студентів слід активно включати в процес організації їхньої навчально-пізнавальної діяльності на аудиторних і позааудиторних заняттях. При цьому види діяльності студентів були відповідали як основним цілям досліджуваного предмета, так і специфіці кожної з названих стадій їхнього розвитку стосовно засвоєваних знань, ціннісних орієнтацій, практичних умінь і навичок.

Для цього з-поміж дидактичних засобів ми використовували прийоми проблемно-пошукового характеру. Розробляючи проблемні ситуації ми враховували, що вони повинні відповідати: певному навчальному матеріалу; технічним можливостям створення проблемної ситуації; рівню підготовки студентів до сприйняття даної проблеми; виду і формі занять, на яких створюється проблемна ситуація.

Основними дидактичними технологіями проведення практичних та семінарських занять виступали: групова дискусія, психотренінг, самодослідження та психолого-педагогічна діагностика, самопрезентація, мікровикладання, ділові та рольові ігри.

Основою для формування позитивних якостей особистості є єдність свідомості, почуттів і поведінки. Духовні цінності засвоюються через переживання, а не через логічне розуміння і запам'ятовування. Тому у формуванні емоційної культури як якості особистості ми важливе значення надавали вихованню гуманних почуттів. Для формування емоційної культури особливу значущість має встановлення доброзичливих стосунків між викладачем і студентами, у студентській групі. З метою створення сприятливої емоційної атмосфери на заняттях ми разом зі студентами розробили вимоги до поведінки учасників дискусії, до аналізу й оцінки діяльності товаришів, правила критичних висловлювань.

У процесі занять студенти виконували вправи, які сприяли розвитку вмінь бачити і розуміти емоційні стани іншої людини. Крім того, проводилися тренінгові вправи.

Таким чином, завдання які виконували студенти у ході дослідної роботи сприяли актуалізації, узагальненню і поглибленню теоретичних знань щодо

засад емоційної культури, корекції, розвитку і вдосконаленню сформованих умінь і навичок.

Отже, у процесі формуючого експерименту нами була апробована експериментальна методика формування емоційної культури як професійно значущої якості особистості вчителя початкової школи, яка знайшла реалізацію у зазначених напрямках дослідно-експериментальної роботи.

Література

1. Резанов В. И. Диагностика и регуляция эмоциональных состояний / В. И. Резанов, А. И. Киселев и др. – М.: АН СССР, 1990. – 170 с.

*Т. І. Стойчик, заступник директора,
Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей*

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА ГІРНИЧОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ПТНЗ

Слово «технологія» грецького походження й означає «знання про майстерність». Поняття «педагогічна технологія» останнім часом дедалі більше поширюється в науці й освіті. Його варіанти – «педагогічна технологія», «технологія навчання», «освітні технології», «технології в навчанні», «технології в освіті» – широко використовуються в психолого-педагогічній літературі і мають понад 300 формулювань, залежно від того, як автори уявляють структуру і компоненти освітнього процесу. Аналіз еволюції поняття «педагогічна технологія» дає змогу прогнозувати технологічні тенденції в освіті. Трансформація терміна – від «технології в навчанні» до «технології освіти», а потім до «педагогічної технології» – відповідає зміні його змісту, що охоплює, відповідно, визначені періоди.

У Росії термін «педагогічна технологія» згадується в 20-ті роки в роботах з педології, заснованих на працях з рефлексології (В. Бехтерев, І. Павлов, А. Ухтомський, С. Шацький). Одночасно користалися і терміном «педагогічна техніка», що згадується у педагогічній енциклопедії 30-х років. Педагогічна техніка визначається як сукупність прийомів і засобів, спрямованих на чітку й ефективну організацію навчальних занять.

Звернемося до дефініції поняття педагогічна технологія сучасниками. Серед них значний внесок у трактування даного поняття внесли В. Безпалько, О. Бугрій, В. Волканова, І. Дичківська, М. Кларін, О. Пехота, О. Пометун, Г. Селевко, А. Факторович, В. Юдін та інші.

До трактування поняття «педагогічна технологія» існує декілька підходів: науково доцільне трактування: педагогічна технологія як частина педагогічної науки, яка вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання (Г. Селевко, О. Пехота, Н. Щуркова та ін.);

організаційна концепція: педагогічна технологія як спосіб організації, модель навчального процесу, що гарантує отримання запланованого результату (М. Чошанов та ін.);

інструментальний підхід: педагогічна технологія як інструментарій освітнього процесу, як система указів, які повинні забезпечувати ефективність і результативність навчання (В. Безпалько, Б. Ліхачев та ін.).

При всій багатогранності та змістовій наповненості різноманітних визначень, неможна не помітити, що вони не дають достатньо чітких умов для розмежування чітких основ для розведення понять «педагогічна технологія» та суміжних, близьких по смислу педагогічних категорій.

Можна сказати, що перший етап дискусії про сутність освітніх технологій завершився в 1986 році за участю ЮНЕСКО, після чого це поняття все впевненіше інтерпретувалося в науковій літературі. У глосарії термінів ЮНЕСКО поняття «педагогічна технологія» трактується як конструювання та оцінювання освітніх процесів шляхом врахування людських, часових та інших ресурсів для досягнення ефективності освіти. Педагогічна технологія дає відповідь на запитання, як, яким чином (методами, прийомами, засобами) досягти поставленої педагогічної мети, установлюючи порядок використання різноманітних моделей навчання.

На відміну від М. Кларіна, Г. Селевко відмічає, що педагогічна технологія є змістовим узагальненням, що вбирає в себе зміст усіх визначень різних авторів (джерел). Педагогічна технологія може характеризуватися трьома аспектами:

- 1) науковим – як частина педагогічної науки, що вивчає та розробляє цілі, зміст і методи навчання, а також проектує педагогічні процеси;
- 2) процесуально-описовим – опис (алгоритм) процесу, сукупність цілей, змісту й методів навчання;
- 3) процесуально-дійовим – здійснення технологічного (педагогічного) процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів.

Таким чином, педагогічна технологія функціонує як наука, що досліджує найбільш раціональні шляхи навчання, і як система застосовуваних у ньому способів, принципів і регуляторів, і як його реальний процес.

Педагогічна технологія, вважає О. Савченко – це науково обґрунтована педагогічна система, що забезпечує досягнення певної навчальної або виховної мети через чітко визначену послідовність дій, спроектованих на вирішення проміжних цілей і наперед визначений кінцевий результат [3].

Таким чином, педагогічну технологію ми визначаємо як процес побудови діяльності педагога, у якому всі дії, що входять до нього, представлені у певній послідовності і цілісності, а виконання передбачає досягнення необхідного результату і має ймовірний прогнозований результат. Істотними ознаками педагогічної технології є: діагностичне цілепокладання і результативність; алгоритмізованість і проєктованість; цілісність і керованість; коригованість.

Література:

1. Сергеева Л. М. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти в контексті європейської інтеграції / Л. М. Сергеева // Педагогічний альманах :

Зб. наук. праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. — Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2014. — Випуск 21. — С. 85–92.

2. Сергеева Л. Н. Соответствие профессиональных учебных заведений потребностям региональных рынков труда / Л. Н. Сергеева // Образование в постиндустриальном обществе: сб. статей междунар. науч. конф., посвященной Александру Михайловичу Новикову — Ученому, Учителю, Человеку! 2 декабря 2013 г. / Институт теории и истории педагогики РАО. — М. : ИИУ МГОУ, 2014. — С. 117–122.

3. Савченко О. Я. Особистісно-орієнтовне навчання / О. Я. Савченко / Енциклопедія освіти; під ред. В. Г. Кременя. — Юрінком, Інтер, 2008. — С. 627.

*О. В. Ківа, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ВЧИТЕЛЯМ – СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Життя об'єктивно ставить на чергу дня пошук шляхів підвищення продуктивності педагогічної праці. Суттєві перспективи в цьому напрямку відкриваються при нинішньому стрімкому розвитку цифрової техніки. Поява цифрових текстового, графічного, звукового та відео редакторів, досконалих фотокамер, камкордерів, мультимедійних проекторів, ноутбуків, планшетів, накопичувачів інформації, легкого доступу до інтернет ресурсів тощо спрощують процес створення унікальних мультимедійних інформаційних матеріалів для використання в навчально-виховному процесі.

В педагогічному процесі, на жаль, не в потрібній мірі використовуються багатогранні можливості людського організму, а саме закладених при народженні кожної людини потенційних задатків музиканта, редактора, режисера, фотографа, відео оператора, педагога, психолога тощо. Не потрібно нікого переконувати, що сприймання і засвоєння інформації, яку вчитель доводить до відома учнів, в значній мірі залежить від її попередньої обробки, художнього оформлення. Життя показує, що саме художня інформація – інформація, пропущена через почуття і думки людини – має значно ефективнішу дію на її сприйняття. Ми всі різні. Кожен учитель по своєму може художньо оформляти і доводити до учнів необхідну програмну інформацію. Для цього вчитель повинен вміти створювати ним задумане. А це можливо лише при знанні сучасної цифрової техніки та вмілому володінні нею.

В останній час модним став вираз «мультимедійна інформація». Мультимедійна, тобто багатокомпонентна (в складі якої наявні більше двох компонентів, наприклад, тексту, кольору, звуку, фото, відео тощо) інформація має більш ефективну педагогічну цінність. Саме використання різних способів подачі інформації, включення кольорових текстів, фото, відео, високоякісної графіки, анімації тощо дає змогу створити продукт інформаційно-насиченим і зручним для сприйняття, який стає потужним дидактичним засобом, завдяки

своїй здатності одночасного впливу в першу чергу на зоровий і слуховий аналізатори.

Останні роки своїй роботі при проведенні занять з навчального предмету «Інформаційно-комунікаційні засоби навчання» ми практикуємо індивідуальне створення кожним студентом академічної групи мультимедійної презентації на одну і ту ж для всіх вказану тему, використовуючи надані фото та відео фрагменти. Студенту залишається художнє творіння, самостійне редагування: підбір кольору, анімації, звукового супроводу, тексту, порядку розташування фото та відео фрагментів, і таке інше. При перегляді студентських художніх творів ефект зазвичай вражаючий. Це переконує кожного студента в його творчих здібностях. Це ж саме можна сказати і щодо захисту кваліфікаційних робіт по створенню мультимедійних презентацій для навчально-виховного процесу.

Проте нині не всі випускники педагогічних вишів підготовлені до створення багатокомпонентних інформаційних матеріалів для використання в навчально-виховному процесі.

Життя стверджує, що нині практично кожний студент має свій комп'ютер (часто ще і ноутбук), фотоапарат, відеокамеру, вільний доступ до Інтернету тощо. І це необхідно мати на увазі при проведенні навчально-виховного процесу в педагогічних ВНЗ. Залишається акцентувати увагу кожного випускника до вільного користуванням текстовим, звуковим, фото та відео редакторами, на розкриття потенційних можливостей студента до підготовки до будь якого уроку оригінальних інформаційних матеріалів. Нині практично всі студенти вільно володіють текстовим редактором, частково графічним, рідше – звуковим та відео. Ці прогалини можна усунути на заняттях з існуючого в вишах навчального предмету «Інформаційно-комунікаційні засоби навчання». На нашу думку, не завадить також для цього виділення певного часу при проведенні занять з інформатики.

*В. В. Томашевський, к. пед. н., доцент кафедри ДПМ та дизайну
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ПОСЕРЕДНИЦТВОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ВНЗ

На сьогодні питання підвищення якості освітнього процесу дуже гостро постає на всіх рівнях, але найбільша увага, на наш погляд, повинна бути зосереджена на найбільш відповідальному етапі підготовки фахівця й спеціаліста в певній галузі – а саме у вищій школі.

На підставі досліджуваного теоретичного матеріалу нами було визначено і відокремлено певні групи факторів, що сприяють підвищенню якості навчання майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах і лежать, в переважній більшості, в естетико-культурній площині. Серед них:

- фактори, які спонукають до естетичної активності майбутніх дизайнерів;

- фактори, які супроводжують естетичну культуру майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах;
- фактори, які використовуються майбутніми дизайнерами у процесі реалізації естетичної культури.

До факторів, що спонукають до естетичної активності майбутніх дизайнерів і впливають на підвищення якості їх навчання нами віднесено окремі складові діяльнісної компоненти естетичної культури особистості, а саме: реалізація її естетичних *потреб* як «уродженої здатності людини засвоювати світ і перетворювати його за законами краси» [1, с. 109] посередництвом пробудження *інтересів* до об'єктів та формулюванням *настанов*, що здатні задовольнити ці потреби; конкретизація *мотивів* та *цілей*.

Успішність навчання буде вищою, якщо приділити належну увагу факторам, які супроводжують формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах і мають, насамперед, емоційно-оцінний характер – розвитку та формуванню естетичного *сприйняття* об'єктів та явищ дійсності на підставі *емоційного* забарвлення; наявності естетичної *оцінки* та *смаку*; засвоєнню естетичних *цінностей* та переведенню їх у внутрішній план у відповідності до індивідуальних особливостей особистості, її досвіду; формуванню *ціннісної орієнтації* особистості та її вміння естетичної *інтерпретації* предметів і явищ дійсності як необхідного елементу художньої творчості і сприймання творів образотворчого мистецтва [2, с. 114].

Найбільш вагомим і таким, що безпосередньо впливає на якість навчання майбутніх дизайнерів є група факторів, які використовуються майбутніми дизайнерами посередництвом реалізації естетичної культури в процесі їх фахової підготовки і мають широкий вплив на їх подальшу діяльність. Серед них ми маємо на увазі такі, як *пізнання світу* і стану речей, що реалізуються у формуванні світогляду, світосприйняття і світовідчуття особистості; *спілкування* поміж людьми (в тому числі і на побутовому рівні), з природою і її конкретними живими виявами, з художніми творами та творами мистецтва і культури та *творчість* як найвищий прояв якостей особистості. Таке пізнання дійсності через мистецтво активізує творчо-пізнавальні здібності особистості, розвиває її продуктивну уяву і інтуїцію, допомагає естетично переживати правдиво відображену реальність, виступає важливим засобом усвідомлення культурно-гуманістичного, особистісного значення істинного знання про дійсність, вільного від безпосередньо-утилітарного використання [3, с. 228].

Література

1. Эстетика: словарь / [Под общ. ред. А. А. Беляева и др.]. – М. : Политиздат, 1989. – 447 с.
2. Рябов В. Ф. Наш духовный мир / В. Ф. Рябов –Л.: Лениздат, 1987.– 158 с.
3. Художественная деятельность. Проблема субъекта и объективной детерминации / [В. И. Мазепа, В. П. Иванов, Е. П. Шудря и др.]; под. ред. В. И. Мазепы. – К.: Наукова думка, 1980. – 294 с.

*І. М. Сокол, вчитель біології та географії,
заступник директора з навчально-виховної роботи
КЗ «Новопільський НВК»*

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

У дослідженнях вітчизняних вчених були виявлені умови та фактори, що впливають на інтерес учнів до навчання. Так, Н. Морозова з-поміж них виокремлює: створення позитивних переживань, виховання в учнів свідомого ставлення до навчання, розуміння значущості пізнавального інтересу, його особистісного й суспільного змісту, подолання негативного ставлення до навчання [3]. І. Варфоломеева, В. Корнеєв вбачають великі можливості у становленні пізнавального інтересу школярів у змісті самого навчання географії: яскравих географічних описах, образних порівняннях, конкретизації фактів й окремих деталей з життя та побуту населення, цифрових показників тощо [1]. Однак особлива роль у формуванні пізнавальних інтересів школярів належить учителеві.

Сучасні дослідники цієї проблеми наголошують на провідній ролі активної свідомої діяльності учнів із засвоєння знань. Виходячи з цього, важливим є забезпечення свідомої позитивної мотивації учнів до вивчення географії.

Мотивація – це установка на діяльність, яка забезпечує її з психологічної точки зору. У процесі навчання географії необхідна постановка мети в трьох випадках: на початку вивчення нового курсу, нової теми (розділу) і нового матеріалу, наміченого для конкретного уроку. Від змісту вступного слова вчителя й форми його презентації залежить налаштування на роботу, пробудження інтересу учнів до географії.

Як показують спостереження, визначена частина діяльності (у вигляді навчальних завдань) може сприйматися учнем як нав'язана ззовні, не відповідати його інтересам, прагненням, установкам. Така діяльність не може сприяти нормальному процесу інтелектуального й морального становлення школяра. Для того щоб сформувати в кожного учня особисті навчально-пізнавальні мотиви, учитель ставить перед класом навчальне завдання. При цьому перед школярами замість традиційного повідомлення «що буде вивчатися» доцільніше поставити наступне питання – «для чого необхідне вивчення цього питання», «навіщо потрібна та чи інша діяльність».

Провідними методистами визначено, що особисті мотиви учнів у діяльності будуються на основі положень, пов'язаних з дослідницьким характером самої географічної науки, з потребами практики господарської діяльності, а також зі здоров'ям людини [2]. Наприклад, схему повітряних течій в атмосфері (циркуляцію атмосфери) над всією земною кулею треба розуміти для того, щоб визначити ті зміни в погоді й кліматі, які відбуваються й безпосередньо впливають на життя людей. Такий підхід дає змогу запобігти уявленню про географію як тільки про описову науку.

Уже постановкою завдань на початку вивчення нового матеріалу учнів можна націлити на активну пізнавальну діяльність, викликати безпосередній інтерес шляхом створення суперечливої ситуації між тим, що вони вже знають з даного питання, і тим, що їм ще не відомо. Для географії такі ситуації можна створити при вивченні майже будь-якої теми, оскільки учням завжди щось відомо зі свого життєвого досвіду, або попереднього курсу географії, або зі змісту інших навчальних предметів (про рельєф і клімат, про галузі економіки, народи різних країн тощо). Таким чином учні налаштовуються на те, що все, що відбувається навколо них, є джерелом географічних знань, основою розвитку їх пізнавального інтересу. Наприклад, при вивченні плану місцевості, форм поверхні суші, процесів рельєфотворення, вод суші, атмосферних явищ, компонентів природного комплексу своєї місцевості тощо, мотивацією навчальної діяльності може служити опора на знання й уміння, набуті школярами з навколишнього життя при роботі на городі, у саду на дачі, у селі, під час догляду разом з батьками за земельною садовою ділянкою. Такий підхід формує допитливість, що є одним з етапів становлення пізнавальних інтересів школярів [1].

Способів мотивації пізнавальної діяльності при вивченні географії багато. Насамперед особливу увагу необхідно приділяти практичному значенню географії у життєдіяльності людини (прогнози погоди, відомості про родючість, механічний склад ґрунту, необхідність орієнтуватися в просторі, а також за планом і картою, читати карти різного змісту тощо) і у господарській діяльності всього населення.

В. Максаковський акцентує на практичному значенні ряду географічних знань і вмінь, їх «вихід» на окремі професії. Перелік цих професій дуже широкий – від геологів, метеорологів, гідрологів до працівників транспорту, торгівлі, органів управління й екологів. Практично на кожному уроці географії можна знайти місце для показу суб'єктивної значущості географічних знань і вмінь для саморозвитку кожного школяра, розвитку його здатностей, творчого потенціалу, схильностей, професійної орієнтації й спрямувати їх зусилля на пізнання географічних явищ [2].

Таким чином, у порівнянні з навчанням, де мотивація формується ззовні на основі переконань у необхідності вчитися, у діяльнісному підході до вивчення географії у школярів формуються внутрішні, особистісні навчально-пізнавальні мотиви, спрямовані безпосередньо на зміст навчального матеріалу й на зміст навчальної діяльності, що знаходять своє вираження у пізнавальному інтересі учнів – вибіркової спрямованості на процес пізнання географічних явищ, забезпечення розуміння цінності здобутих знань, досвіду творчої діяльності, свідомого ставлення до їхнього засвоєння.

Література

1. Варфоломєєва І. М. Формування пізнавальних інтересів учнів до географії в процесі профільного навчання / І. М. Варфоломєєва, В. П. Корнєєв // Географія. – 2007. – № 20. – С. 2-5.
2. Максаковский В. П. Географическая культура : учеб. пособ. для студ.

вузов / В. П. Максаковский. – М. : Владос, 1998. – 416 с.

3. Морозова Н. Г. Учителю о познавательном интересе / Н. Г. Морозова. – М. : Знание, 1979. – 47 с.

Т. В. Самусь, аспірант

Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка

СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Проблема охорони та зміцнення здоров'я студентів є найбільш актуальною проблемою держави на сучасному етапі розвитку суспільства. Вирішальна роль у проведенні профілактичних заходів, формуванні здоров'язбережувальних компетенцій та потреби в здоровому способі життя (ЗСЖ) студентів належить освітнім установам країни.

Аналіз досліджень великої кількості закономірностей, що формують спосіб життя і здоров'я людини, особливо студента, вкотре доводить важливе значення психолого-педагогічних (тобто керованих з позиції системи освіти) умов.

У контексті нашого дослідження педагогічні умови – це сукупність заходів педагогічного процесу, які, з одного боку, забезпечують досягнення студентами необхідного рівня сформованості здоров'язбережувальних компетенцій, а з іншого – сприяють підвищенню ефективності цього процесу.

Педагогічні умови, пов'язані з предметом нашого дослідження, визначаються нами як сукупність взаємопов'язаних багаторівневих впливів, що забезпечують сформованість здоров'язбережувальних компетенцій майбутніх інженерів-педагогів, а також мінімізацію негативного впливу освітнього процесу на здоров'я студента.

Умовами реалізації ідей здоров'язбережувальної педагогіки вважаємо внесення відповідних змін до навчальних планів і програм; особистісно-орієнтований підхід у викладанні; організація цілеспрямованої позакласної роботи. Окрім цього, можемо визначити низку додаткових умов, необхідних для реалізації освітніми установами функції збереження і зміцнення здоров'я. До них відносяться: вивчення факторів ризику захворюваності, здоров'я студентів; дослідження потреб молодшої людини, залучення студентів до процесу здоров'язбереження, соціально-педагогічна робота з усунення факторів ризику. Необхідно створювати сприятливі умови навчально-виховного процесу (гігієнічні і психологічні), використання комплексного підходу в здоров'язбережувальній діяльності, впровадження профілактичних, фізкультурно-оздоровчих і реабілітаційних заходів.

Підсумовуючи вищевикладене, ми з'ясували передумови, що сприяють ефективності формування здоров'язбережувальних компетенцій майбутніх інженерів-педагогів, які можна розглядати як умови:

- умови, пов'язані з розвитком особистості студента: професійно-педагогічна спрямованість, професійна самосвідомість, вольові якості тощо;
- умови, зумовлені особливостями навчально-пізнавальної діяльності студентів: участь у науково-дослідній роботі з циклу психолого-педагогічних дисциплін, педагогічна самоосвіта і т. д.;
- умови, пов'язані з організацією навчально-виховного процесу в системі загальнопедагогічної підготовки студентів в університеті, тобто ресурсне забезпечення педагогічного процесу.

Отже, можемо стверджувати, що формування культури здоров'я майбутніх інженерів-педагогів має будуватися з урахуванням основних компонентів професійної діяльності (практико-орієнтованого, практичного та особистісно-креативного), що передбачає оптимальне поєднання теоретичного, практичного, методичного видів навчальної діяльності та педагогічної практики.

Досліджуючи умови формування у майбутніх інженерів-педагогів здоров'язбережувальних компетенцій, перш за все ми враховували багатовимірність освітнього простору, що включає міждержавний, державний та регіональний рівні, а також непрямий інформаційний (ЗМІ, церква, мистецтво) і прямий виховний (сім'я, однолітки, педагоги) впливи.

На підставі даних літературних джерел та власних досліджень нами проведено систематизацію умов, за яких формування у майбутніх інженерів-педагогів здоров'язбережувальних компетенцій може бути ефективним. Ми відзначили дві основні групи умов: зовнішні і внутрішні.

До зовнішніх умов належать суспільно-політичні; нормативно-правові; матеріально-технічні; санітарно-гігієнічні та кадрові умови. Внутрішні умови включають: соціально-педагогічні, організаційно-педагогічні та створення здоров'язбережувального освітнього простору.

Зовнішні умови створюють макро- і мікросоціальну базу для здійснення процесу формування здоров'язбережувальних компетенцій у майбутніх інженерів-педагогів. Суспільно-політичні умови передбачають наявність державної політики, соціального замовлення, суспільної потреби і визнання здоров'ятворчої роботи в системі освіти. Нормативно-правові умови забезпечують розробку законодавчої та нормативної бази з питань охорони здоров'я в освітніх установах. До матеріально-технічних умов відносять стан матеріально-технічної бази освітньої установи, забезпеченість освітнього процесу засобами навчання у сфері формування ЗСЖ. Вищий навчальний заклад має бути оснащений сучасним матеріально-технічним обладнанням, що відповідатимуть світовим стандартам. Процес навчання у виші необхідно здійснювати з дотриманням санітарно-гігієнічних норм і правил, обов'язковим раціональним харчуванням студентів в їдальнях навчальних закладів. Кадрове забезпечення передбачає наявність системи безперервної освіти викладачів в області здоров'язбережувальних освітніх технологій.

Отже, дотримання зовнішніх і внутрішніх умов формування здоров'язбережувальних компетенцій у майбутніх інженерів-педагогів

становить основу продуктивної роботи з формування здорового способу життя студентів. Перераховані й проаналізовані нами чинники є обов'язковими вимогами до змісту та організації педагогічного процесу, відображають його внутрішні закономірності і протиріччя.

*В. Г. Щербина, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»
А. С. Батрак, магістрантка факультету мистецтв
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

КОЛІР В КОМПОЗИЦІЇ КОСТЮМА

Колір одна із стилевих рис костюма, є достатньо показовою характеристикою і відіграє визначальну роль як у формуванні естетичної цінності костюма, так і у відтворенні задуманого автором художнього образу. Сьогодні така навчальна дисципліна як кольорознавство і формує в майбутніх дизайнерів як розуміння, так і вміння застосовувати знання про властивості кольору на практиці.

Формування гармонії кольорових сполучень в об'єктах дизайну залежать від естетичних смаків самого митця, глядача, споживача. І, що надзвичайно важливо, в кожному окремому випадку воно індивідуальне.

Сучасною наукою встановлено, що кольору притаманні як біологічні, так і інформаційні властивості енергії, енергії не тільки фізичного поля, але й поля психологічного. Це пояснює той факт, що кольорові уподобання змінюються в залежності від віку, статі, обставин, настрою. Таким чином, колір – це певна інформаційна різновидність енергії, яка в залежності від віку та умов життя певним чином впливає на людину практично незалежно від її усвідомлення.

Відомо також, що колір одягу може впливати на людину трьома шляхами: через рецептори шкіри, які передають без свідомості необхідну інформацію і специфічну енергію кольору, пропущену через «світлофільтри» одягу; через зір, який сприймає кольори уже на рівні підсвідомості та свідомості; через оточуючих нас людей, які поведуться з нами у відповідності з власним сприйняттям та нашою свідомістю.

Колір безумовно є самим сильним засобом в композиції костюма. Це можна підтвердити тим, що зміни кольорових сполучень відбуваються частіше, аніж зміни форм та деталей костюма. В дизайні одягу існує таке поняття як «професійна культура кольору», яке означає, в першу чергу, вміння працювати з ним. А вміння це прямо пов'язане як із символікою кольорів, що історично склалася, так і з почуттєво-емоційною дієвістю кольору в костюмі. Адже колір в моді полягає в трансформуванні емоційного (несвідомого) відношення до ситуації в усвідомлене і втілене в предмет, як модний колір одягу.

“При розгляді тільки одного з багатьох структурних композиційних чинників, що впливають на формування виразного образу в костюмі – кольору,

можна припустити різні нюанси розвитку виразності конкретної форми костюма. Кажучи про костюм, неможливо аналізувати колір як абстрактну властивість і засіб. Колір лише тоді активно працюватиме на сприйняття, коли він буде розміщений, перш за все, в будь-якій костюмній формі. Важливим є й той факт, яким чином колір заповнює конкретну силуетну форму: гладка фактура чи рельєфна, однорідне розподілення кольору чи з якимись ефектами; метричний або ритмічний розвиток кольору в костюмній формі та ін.”

Колір безпосередньо пов'язаний з іншим засобом художньої виразності – зі стилем. Саме стильова спрямованість створення образу костюму несе максимальне інформативне навантаження про образ костюму, а отже, і про його носія, об'єднуючи костюм і людину в єдине ціле. Використовуючи ці закони у творчій діяльності, дизайнер одягу має можливість завдяки кольору скеровувати настрій та увагу спостерігача, привертати його погляд до предмета з відповідною послідовністю: від головного до другорядного.

Можна звичайно вивчити усі припустимі сполучення кольорів і застосовувати їх грамотно, але досягти необхідного ефекту емоційного сприйняття завдяки кольоровим комбінаціям, створити незабутнє враження можна лише в тому випадку, коли сам дизайнер наділений цим тонким відчуттям кольору.

Науковці зробили чимало спроб систематизувати знання про колір в костюмі, а також виявити закономірності розвитку модної кольорової гами. Так, доведено, що зміна модних тенденцій в галузі кольору в цілому відповідає циклам розвитку модної форми костюма: нова форма (нові силуети, об'єми, пропорції), як правило, з'являються в чорному кольорі. Форма, яка покидає модний простір, розробляється у складній гамі, здебільшого у відтіночних рішеннях кольору. В цілому модна кольорова гама, чи то тепла, чи то холодна, залишається актуальною стільки ж часу, скільки і провідна базова форма костюма. Що правда періодизацію визначають по-різному, в межах 5-6 років. Та прогнозування кольору в костюмі базується не лише на вивченні динаміки розвитку модних форм, але й на дослідженні кольорового сприйняття і кольорових симпатій людей, які належать до різних вікових груп. Для таких досліджень створено Міжнародну асоціацію кольору, яка за отриманими результатами робить прогнозування кольорових переваг, що їх і реалізують в подальшому дизайнери у вигляді модних тенденцій. Обираючи окремі кольори, їх відтінки та сполучення, дизайнер може зробити форму емоційно забарвленою, і викликати таким чином запрограмовані образами костюма асоціації та переживання. Однак, попри всі наукові теорії та експерименти, в дизайні одягу і в костюмі зокрема, кольору притаманні особливі властивості та характеристики, яких не знайти ніде інде.

В дизайні одягу колір має особливі, відмінні від інших галузей людської діяльності, характеристики, а саме: кольори та їх сполучення характеризуються епітетами та порівняннями, які не стільки свідчать про тональність, насиченість чи відтінок кольору, а несуть смислове, емоційно-психологічне навантаження. Завдяки цьому дизайнерські речі викликають певні асоціативні враження,

відчуття, емоції тощо. Семантика кольору, притаманні йому символи та значення, які склалися історично, на сьогодні втратили здебільшого свій вплив, перевага надається змістовим, концептуальним значенням, які дуже різняться у самих дизайнерів.

Практично кожен дизайнер має власну палітру кольорів, які характеризують його творчість, володіє авторськими прийомами використання кольорових сполучень для забезпечення реалізації своїх ідей. Завдяки чому сьогодні колір можна визначати, як вагому складову авторського стилю дизайнера, його ексклюзивної творчої манери. Тому, в процесі вивчення кольору увагу слід приділяти не лише фізичним, оптичним, психофізіологічним аспектам, а, перш за все, символіко-культурологічним, естетичним і, особливо, чуттєвим та емоційно-психологічним аспектам кольору.

Сьогодні як і раніше модні колірні тенденції нам диктує Висока мода, а якщо бути більш точними то трендсеттінг який впроваджує модні тенденції у смаки цільової аудиторії. Такі кутюр'є як Nina Ricci, Valentino, Donna Karan, Calvin Klein, Vera Wang та ін.

Christian Dior, Giambattista Valli, Versace and Valentino, Giorgio Armani Privé, Jean Paul Gaultier не використовують жодних зайвих деталей - акцент на кольорі (чорний, бежевий, пастельні, білий, сірий, бордовий) та фактурі.

Колір у сезоні весна-літо 2013 є не співучасником, а головним героєм модного шоу, і у зв'язку із цим буде яскравим як ніколи раніше. Ультрамодними стануть сміливі колірні сполучення – або в одній колірній гамі, але різних відтінків, або креативна суміш, коли кілька яскравих відтінків гармонійно з'єднуються в єдиний помітний і оригінальний ансамбль.

У різних країнах існують інститути, центри кольору, які сприяють централізованому розповсюдженню інформації про прогнози щодо кольору в дизайні. Для практичної роботи дизайнера у стандартних колірних системах передбачається номенклатурна специфікація кольорів, як "PANTONE" або алфавітно-цифровий словник А. Мансела та ін. Незважаючи на значну кількість назв кольорів, які існують у мові, для дизайнера найкращим є візуалізація кольорів. Демонстрування запропонованої колірної гами на прикладі різних типів матеріалів дозволяє показати взаємодію кольорів. Такий метод говорить про системний підхід дизайнера до вибору колірної гами. У дизайні одягу, для передання настрою колекції, який хотів створити модельєр, важливіше охарактеризувати колірну гаму, аніж отримати перелік використаних кольорів. Уявлення про колірну гаму складає цілісніше й повніше враження про колекцію, підвищує можливість визначити її стилістику, "прочитати" творчі джерела художника.

Мета дизайну – створення функціональної форми виробів, естетично виразної та емоційно насиченої за змістом, де активним засобом творення є колір. У дизайні одягу колір – це найбільш показова та описова, а отже, комунікативна характеристика в костюмі, що здатна викликати в глядача активну емоційну реакцію.

*А.М. Цуркан, вчитель вищої категорії
Криворізького природничо-наукового ліцею*

ПОЄДНАННЯ REAL-МЕТОДИКИ ТА ІДЕЙ ЛАБОРАТОРІЙ-ДОСЛІДЖЕНЬ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

З метою підвищення ефективності та якості літературної освіти слід впроваджувати інноваційні технології навчання. Не можна не згадати Real-методику – особливий підхід до навчання.

Біологічно адекватна Real-методика являє собою сукупність скоординованих дій учителя і учнів, метою яких є мотивація й активізація цілісних динамічних мислеформ із навчальної дисципліни та навичок роботи з нею. Мотивувати біоадекватний метод мислення в людини – найважливіше завдання Real-методики. Перевагами такого методу є озброєння учнів адекватним знанням механізму мислення людини, практичним умінням працювати в системі біоадекватного мислення.

Згідно з названою методикою передусім ставиться мета – вмотивувати навчальний мислеобраз як мікроструктуру знання з навчального предмета, закласти його в довготривалу пам'ять учня та навчити його користуватись новим мислеобразом, тобто зробити його творчою, рухливою мікроструктурою мислення, залучивши до динамічного потоку раніше набутих мислеобразів, що перебувають у постійному русі.

Поєднання Real-методики та ідей творчих проєктів, лабораторій-досліджень дає можливість створення найінтелектуальніших філософських уроків зі світової літератури.

Одним із складних завдань учителя залишається планування уроків, під час яких сприйматиметься, вивчатиметься та аналізуватиметься учнями художній текст, написаний верлібром. Підготовка такого уроку вимагає від самого вчителя, по-перше, індивідуально осмислити прочитане, по-друге, знайти найефективнішу форму проведення уроку, по-третє, спланувати цей урок, врахувавши найдрібніші нюанси.

Оскільки основним правилом як Real-методики, так і лабораторій-дослідження є чергування активних і пасивних етапів роботи учня над засвоєнням нового матеріалу, а їхня мета – це розробка й використання на практиці інтенсивних методів навчання, то, створюючи такі уроки з літератури, учитель пропонує учням дійти до осягнення твору, до розуміння образу через власне «я», через образи, асоціації, почуття, які вже є в наявності. Саме через відчуття, асоціації розглядається твір у літературній лабораторії.

Робочі лабораторії покращують інтерес до навчання, викликають у дітей зацікавлення, підвищують результативність навчальної роботи, допомагають учням розкрити власний внутрішній світ, розвивають у дітей здатність творити, а не руйнувати, працювати в колективі, а не осміювати тих, хто висловлює свою позицію. Цінність уроків-лабораторій полягає насамперед у тому, що учень сам стає відкривачем нових для себе знань.

Плануючи кожен урок, учитель враховує специфіку предмета, який покликаний не тільки збагачувати учнів знаннями, а й пробуджувати їхні почуття, формувати світогляд, громадянські і моральні принципи, змушувати трудитись душою.

Перспективним у такому підході й бачиться поєднання Real-методики та ідей лабораторій-досліджень.

*О. Л. Пінська, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

НАВЧАЛЬНА МОТИВАЦІЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Засобом професійного становлення майбутнього вчителя виступає навчальна діяльність, в якості показників результативності якої прийнята академічна успішність. В умовах конкурсних екзаменів відбір абітурієнтів відбувається на основі перевірки знань і вмінь, за якими криються загальні інтелектуальні здібності студентів. Тобто ті, хто вступив до вузу мають відносно однакові потенційні можливості для успішного навчання.

З огляду на це, здавалося б, у вузі не повинно бути проблеми слабкої успішності. Проте, як показує практика, навчальна результативність різко знижується вже в першому семестрі: підтверджує свій рівень довузівської підготовки тільки менше половини першокурсників.

Теоретичний аналіз і практика свідчать, що навчальна діяльність студентів має багатофакторну обумовленість. Результати учіння визначаються як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. Одним із найважливіших суб'єктивних збудників повноцінного оволодіння знаннями та вміннями виступають мотиви навчальної діяльності, через які зовнішні впливи дають той чи інший психологічний ефект. В психолого-педагогічній літературі мотив визначається як внутрішнє збудження до певного виду діяльності, яке пов'язане з задоволенням потреби. Сукупність стійких мотивів, які знаходяться в певній ієрархічній залежності, створюють мотиваційну сферу особистості.

Навчальна мотивація багатозначна за змістом і різноманітна за формами. Узагальнення результатів наукових досліджень дозволяє стверджувати, що структура навчальної мотивації включає професійну мотивацію (студенти можуть краще чи гірше навчатися, тому що хочуть чи не хочуть отримати професію), пізнавальні мотиви (прагнення отримати нові знання, потреба і задоволення від самого процесу пізнання), широкі соціальні мотиви (прагнення принести користь суспільству), мотиви соціального і особистісного престижу (утвердити себе і зайняти в майбутньому певне положення в суспільстві в цілому і в певному близькому соціальному оточенні), прагматичні мотиви (мати більш високий заробіток).

Виявлена суттєва закономірність: "сильні" і "слабкі" студенти відрізняються між собою не стільки за рівнем інтелекту, скільки за силою,

якістю і типом мотивації навчальної діяльності. Мотивація відіграє роль компенсаторного фактору: при недостатньо розвинутих здібностях, студент, при наявності внутрішньої мотивації, може досягти більших успіхів, ніж здібний студент, у якого не сформована позитивна мотивація.

Навчання у вузі – це, як відомо, не лише засвоєння знань а й підготовка, до майбутньої професійної діяльності. Тому, продуктивність навчання в значній мірі залежить від того, на якому місці ієрархії цінностей студента знаходиться цінність самої професії, тобто від професійних мотивів.

Професійна мотивація учіння студентів в значній мірі визначається професійною спрямованістю абітурієнтів педагогічного інституту. Сильних студентів характеризує спрямованість на професію, потреба в пізнавальній діяльності, розуміння соціальної значимості професії, а тому вони прагнуть засвоїти знання і вміння на високому рівні. Для слабо встигаючих студентів важливі не самі по собі знання та вміння, а прагнення отримати диплом, уникнути осуду, не втратити стипендію. Це свідчить про те, що у випускників шкіл на момент вступу до вузу не завершилося професійне самовизначення, в силу чого значна частина з першокурсників готова змінити вуз.

Моральним критерієм, який характеризує усвідомлення студентами суспільної необхідності успішного навчання як особистісно значимої, виступає відповідальність за результати учіння. В основному всі студенти розуміють, що означає відповідально ставитися до учіння. Однак між розумінням суті відповідальності і її реалізацією у навчальній діяльності немає прямого зв'язку. На повну силу працює кожен сьомий студент, кожен третій старається, а близько половини працюють недостатньо.

Проведене дослідження показало, що студентів з високорозвиненим почуттям відповідальності характеризує високий рівень пізнавальної активності, інтенсивність і систематичність самостійної роботи, раціональний стиль розумової діяльності, потреба в самоосвіті, широта професійного інтересу. Студенти матеріал засвоюють ширше програми, читають багато додаткової літератури, займаються науково-дослідною роботою. А тому вони трудолюбиві, наполегливі в оволодінні знаннями, ставляться до навчальної діяльності як до основного обов'язку.

У студентів з середнім рівнем відповідальності пізнавальна активність не проявляється чітко, система в самостійній роботі відсутня, пізнавальний інтерес спрямований на спеціальні дисципліни, стиль розумової діяльності не завжди раціональний. Навчальний матеріал засвоюють в межах програми і не завжди на належному рівні. До підвищення успішності вони самостійно не прагнуть, а потребують стимулювання з боку викладачів.

Для студентів з низьким рівнем відповідальності характерне формально-виконавське ставлення до навчання. Самостійною навчальною роботою вони, як правило, не займаються, вміння і навички розумової праці розвинуті дуже слабо. Їх характеризує пізнавальна інертність, небажання переборювати труднощі у навчанні. А тому знання у них носять поверховий характер, пізнавальні інтереси лежать поза навчальною діяльністю.

Навчання є основним видом діяльності студентів, від ставлення до якого залежатиме їх ставлення до професійної діяльності: чи буде це активний, творчий спеціаліст, чи людина, яка байдуже буде ставитися до роботи. Тому навчальна мотивація, в якій відображається ставлення студентів до учіння, як засобу досягнення мети навчання (оволодіння професією) – завдання не лише педагогічне, а й соціальне.

*В. А. Яковлева, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

СТАН ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Прийняття Національної доктрини розвитку освіти вимагає істотної модернізації педагогічного процесу в навчально-виховних закладах різних типів. Особливо актуально нині виявлення причин не сформованості життєвої компетентності у молоді – важливого чинника соціалізації особистості та реалізації особистісно орієнтованого підходу до навчання і виховання, пошуку шляхів подолання протиріч між особистістю і педагогічним впливом.

Рішення названих проблем багато в чому залежить від якості підготовки вчителя, рівня його професіоналізму і майстерності. Аналіз ситуації справ у педагогічній практиці та рівня готовності випускників педагогічних вузів до вирішення професійних завдань (зокрема формування життєвої компетентності учнів) свідчить про те, що якість їх підготовки ще не відповідає світовим стандартам [1;2].

Згідно з провідними ідеями теорії діяльності, виділення структури готовності педагогів до формування життєвої компетентності учнів, Л. Канішевська розглядає в єдності чотирьох взаємопов'язаних структурних компонентів: ціннісно-мотиваційного, заснованого на стійкій спрямованості щодо організації процесу формування життєвої компетентності як актуального аспекту професійної діяльності, прагненні виконувати цю діяльність на високому рівні, спроможності забезпечити продуктивний розвиток вихованця школи-інтернату та закласти основи для власного професійного та особистісного зростання; когнітивного, який об'єднує сукупність знань педагога щодо його ролі у розвитку та саморозвитку особистості, яка формується в умовах позасімейного виховання, знання про сутність життєвої компетентності та специфіку її формування у випускників загальноосвітніх закладів; діяльнісно-технологічного, який передбачає володіння формами і методами формування життєвої компетентності учнів; рефлексивного, який пов'язаний з аналізом процесу формування життєвої компетентності учнів; свого ставлення до даної сфери професійної діяльності, характеру та рівня її виконання [2, с. 141-142].

Таким чином, подана структура готовності педагога до формування життєвої компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів була взята нами за основу в ході проведення дослідно-експериментальної роботи.

Показниками готовності педагога до організації формування життєвої компетентності учнів загальноосвітніх закладів було визначено: емоційно-позитивну мотивацію щодо формування життєвої компетентності учнів; прагнення ефективно реалізувати її; знання про сутність життєвої компетентності та специфіку її формування в учнів; володіння відповідними формами і методами виховання; рефлексивну позицію, яка пов'язана з адекватним оцінюванням себе як педагога, здатного формувати життєву компетентність в процесі його розвитку та саморозвитку тощо.

Література

1. Дьяченко М. И. Готовность к деятельности в напряженных ситуациях / М. И. Дьяченко, А. А. Деркач, Л. А. Кандыбович, В. А. Пономаренко. – Минск : Изд-во “Университетское”, 1985. – 206 с.
2. Кані шевська Л. В. Організаційно-методична підготовка педагогів до виховання соціальної зрілості старшокласників шкіл-інтернатів / Л. В. Канішевська // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Ін-т проблем виховання АПН України, Київ : ТОВ “Імекс-ЛТД”, 2008. – Вип. 11. – С. 134–143.
3. Коломинский Я. Л. Возрастная и педагогическая социальная психология в свете проблем воспитания / Я. Л. Коломинский. // Прикладные проблемы социальной психологии. – М. : Наука, 1983. – С. 255–269.

*Р. В. Кондратенко, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ПРИНЦИПИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Сучасна освіта ґрунтується на засадах суб'єкт-суб'єктного процесу навчання й виховання, що розкриває її пріоритети та забезпечує якісну підготовку майбутніх студентів-вихователів до професійної діяльності, їхнього професійного становлення. Основу гуманістичної педагогіки становить особистісно-орієнтоване навчання, яке ґрунтується на принципах педагогічної взаємодії та співробітництва.

Принцип педагогічної взаємодії викладачів і студентів забезпечує здійснення педагогічного процесу, відповідно до особистісних та індивідуальних характеристик студентів. Педагогічна взаємодія враховує діяльність педагога, діяльність студента та їх взаємини. Побудова навчального процесу на принципі педагогічної взаємодії допоможе студентові стати активним учасником у системі взаємин «викладач – студент», відчутти довіру до себе, до своїх поглядів і думок. За такої умови діяльність викладача має

гуманістичну спрямованість, що забезпечує врахування індивідуальності студента, його потреб, можливостей, переживань.

Розглядаючи педагогічну взаємодію як елемент спільної діяльності вчителя й учнів, Л. Велитченко зазначає, що для її організації викладачеві при читанні курсу потрібно вийти за межі предметно орієнтованого навчання і поставити пріоритетним особистісно орієнтоване [3, с. 63]. Унаслідок цього дидактична інтеракція відійде на другий план, що дозволить розглядати педагогічну взаємодію як взаємодію особистостей. Педагог повинен побачити в студентові особистість, яка прагне до саморозуміння, самоповаги й саморозвитку.

Оскільки гуманістичною спрямованістю навчально-виховного процесу виступає демократичний стиль, то він повинен стати визначальним у педагогічній взаємодії між викладачем і студентами. Педагогічна взаємодія виступає і як форма спільної діяльності, і як спілкування. Педагогічне спілкування, за твердженням багатьох дослідників, становить складну, поліфункціональну систему, що передбачає соціально-психологічну взаємодію педагога і студентів. Змістом її є обмін інформацією, створення виховного впливу, організація взаємовідносин за допомогою комунікативних засобів [4, с. 141]. Для встановлення довірливих стосунків у процесі навчання викладачеві недостатньо лише володіти комунікативними вміннями. Ми вважаємо, що діалогічний стиль спілкування (Т. Щербан) в процесі навчання забезпечить орієнтування викладача на особистість студента, сприятиме вияву його творчості й пізнавальної активності. Можемо зазначити, що педагогічна взаємодія передбачає діалогічність стосунків між викладачем і студентом. Вона вказує на те, що ціннісна орієнтація майбутніх вихователів та їхній розвиток здійснюються в процесі такої взаємодії педагогів і студентів, змістом якої є обмін цінностями (духовними, моральними, гуманістичними тощо). Діалогічність характеризується орієнтацією на світосприйняття, інтереси, проблеми, досвід студентів. Деякі вчені приділяють велику увагу міжособистісному спілкуванню. С. Братченко доводить, що міжособистісний діалог – один із чинників психологічної парадигми. Саме діалог – це спілкування, де визначальним є процес, а не результат. Атрибутами міжособистісного діалогу є свобода співбесідників, взаємне визнання свободи один одного (рівноправність) та особистісний контакт на основі емоційного співпереживання і взаєморозуміння [1, с. 219].

Близьким до принципу педагогічної взаємодії виступає *принцип співробітництва*, який ґрунтується на партнерських взаєминах у системі «викладач – студент». Основним тут є врахування інтересів, потреб обох сторін. Викладач і студент разом знаходять вихід з різних ситуацій, що склалися, продумують і реалізують шляхи розв'язання проблем. Цей принцип допомагає відчутти студентам себе «на рівних» з викладачем.

Принцип співробітництва викладача і студента передбачає організацію співпраці, наявність ділових стосунків зі студентом. Викладач при співробітництві заохочує студента до навчання через створення середовища, що

сприяє розвивальній діяльності, організує максимальне напруження сил у досягненні вершини можливостей. Співробітництво – це узгоджена взаємодія, що сприяє організації й виконанню спільної діяльності і, як зазначає І. Булах, на відміну від суперництва, передбачає кооперацію, згоду, пристосування, коли просування кожного з партнерів взаємодії до своєї мети не перешкоджає, а допомагає реалізації цілей інших [2, с. 9]. Паритетна основа співробітництва підвищує продуктивність навчальної діяльності, спонукає до виникнення пізнавальних та особистісних мотивів у студентів.

Отже, важливим є те, що принципи педагогічної взаємодії та співробітництва ґрунтуються на гуманістичному підході. Завдяки їх дотриманню відбувається особистісно-орієнтоване навчання, де студент набуває статусу суб'єкта навчально-виховного процесу, а влада викладача рівномірно розподіляється між ним і студентами. У процесі педагогічної взаємодії та співробітництва у навчанні викладачу важливо правильно обрати стиль взаємодії та спілкування, щоб студент відчув позитивний емоційний контакт, повагу й довіру до своєї особистості.

Література

1. Братченко С. Л. Межличностной диалог и его основные атрибуты / С. Л. Братченко // Психология с человеческим лицом : гуманистическая перспектива в постсоветской психологии / под ред. Д. А. Леонтьева, В. Г. Щур. – М. : Смысл, 1997. – 336 с.

2. Булах І. С. Викладач-студент: психологія міжособистісних взаємодій : [навч.-метод. посіб.] / І. С. Булах, Л. В. Долинська. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 106 с.

3. Велитченко Л. К. Педагогічна взаємодія: теоретичні основи психологічного аналізу / Л. К. Велитченко. – О. : ПНЦ АПН України, 2005. – 302 с.

4. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація : [навч. посіб.] / О. Г. Мороз, В. О. Сластьонін, Н. І. Філіпенко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1997. – 166 с.

*О. А. Гаврилюк, методист,
позашкільний навчальний заклад
«Центр дитячої та юнацької творчості «Сонях»»*

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ВИХОВАНЦІВ В ГУРТКАХ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Окремі психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів у позашкільних навчальних закладах розкриті в багатьох дослідженнях [1;2;3]. Водночас актуальним залишається питання змістового наповнення окремих типів гуртків та впровадження нових підходів до модернізації змісту, організаційних форм і методів позашкільної освіти, які б сприяли розвитку пізнавальних інтересів вихованців. Формування пізнавального інтересу

здійснюється цілеспрямованою організацією учбової діяльності вихованців, в процесі постановки і вирішення творчих і проблемних задач, шляхом створення певних педагогічних умов, що включають цілісний, діяльний підходи, теоретичні підходи визначення критеріїв пізнавального інтересу і умови визначення їх рівня.

Головна умова формування інтересу – це розуміння дитиною змісту і значення виучуваного. Для цього керівник гуртка повинен поставити перед собою педагогічно чітку мету: в чому він повинен сьогодні переконати вихованців, як розкрити їм значення даного питання в наш час і в найближчій для дітей перспективі.

Друга важлива умова збудження інтересу – це наявність нового, як у змісті виучуваного, так і в самому підході до його розгляду. Не можна повторювати відомі істини на одному й тому самому пізнавальному рівні, потрібно розширювати горизонти пізнання дітей, вчити відшукувати в добре відомому питанні нове, раніше не відоме, але істотне для глибшого розуміння матеріалу.

Третя умова формування пізнавального інтересу – це емоційна привабливість навчання. Треба прагнути, щоб здобуті на заняттях знання викликали в дітей емоційний відгук, активізували їхні моральні, інтелектуальні та естетичні почуття. Розвитку інтересу до знань найбільше сприяють інтелектуальні мотиви (бажання і прагнення) знайти самостійно відповідь на поставлене запитання або поставлену проблему, почуття задоволення від успішного її розв'язання, розуміння практичної значущості виконаної справи, а також почуття задоволення від самого процесу розумової роботи.

Четверта умова розвитку пізнавального інтересу – це наявність оптимальної системи тренувальних творчих вправ та пізнавальних завдань до відповідної «порції» програмового матеріалу. Під системою тренувальних вправ і пізнавальних завдань будемо розуміти найдоцільніше їх чергування і використання в кількості, необхідній і достатній для засвоєння вихованцями певного навчального матеріалу, формування потрібних умінь і навичок.

Формування пізнавального інтересу вихованців в процесі позашкільної гурткової роботи протікатиме успішно, якщо сукупність педагогічних умов буде включати: процес навчання, заснований на проблемному, дослідницькому підході і носитиме поетапний характер, що включає діагностику рівня підготовленості вихованців, мотивацію, цілеспрямовану організацію навчальної діяльності, контроль за якістю знань; диференційований підхід до вибору методів навчання залежно від етапу і якості засвоєння знань, а також підбір різнорівневих завдань, орієнтованих на формування пізнавального інтересу, відповідно до здібностей вихованців; цілеспрямований розвиток якостей вихованців, сприяння формуванню технічно грамотної особистості, прагнучої до постійного, самостійного підвищення своєї технічної освіти.

Література

1. Головань Г. С. Пізнавальний інтерес як чинник підвищення ефективності процесу навчання / Г. С. Головань // Рідна школа. – 2004. – № 6. – С. 15–17.
2. Сущенко Т. И. Педагогический процесс во внешкольных учреждениях : учебно-методическое пособие / Т. И. Сущенко. – К. : Рад. шк., 1986. – 118 с.
3. Тихенко Л. Можливості позашкільного соціуму: завдання, пошук, знахідки / Лариса Тихенко // Рідна школа. – 2006. – № 12. – С. 30–32.

*С. Л. Кучер, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ

Реалії нинішньої освіти засвідчують недостатню узгодженість між підготовкою фахівців та вимогами до їх знань при працевлаштуванні. Високі технології в усіх галузях професійної діяльності людей відіграють все важливішу роль і є підґрунтям економічного зростання. Близько 80% робочих місць вимагають від фахівця знання комп'ютерної техніки і застосування різних її можливостей.

Майбутній учитель уже під час навчання у вищому навчальному закладі має ознайомлюватися із можливостями застосування інформаційно-комунікаційних технологій в шкільній практиці. Можливості для цього надає програма Intel «Навчання для майбутнього» - для працюючих та майбутніх учителів, що впроваджується в Україні протягом останніх семи років. Навчання працюючих та майбутніх учителів ефективному застосуванню ІКТ та новітніх педагогічних технологій у навчально - виховному процесі має на меті підготовку учнів до «економіки знань» та надання їм навичок XXI сторіччя.

Проектне навчання останніми роками стало провідним методом у викладанні трудового навчання в Україні. Саме тому виконання проектів за системою «Інтел» надає можливостей вчителю узгоджувати глибоке всебічне теоретичне вивчення тем із наступним втіленням у виробі, минаючи традиційні реферативні виклади матеріалу. Пасивна роль учня як слухача та виконавця відходить у минуле, натомість змінюючись активною творчою позицією школярів як дослідників та експериментаторів, а подекуди й експертів. Програма виступає каталізатором реформування освітнього простору України, оновлення змісту та методів ІКТ освіти, впровадження інтерактивних форм підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, покращення стану інформатизації освіти.

На особливу увагу заслуговує методичне забезпечення для оцінювання, запропоноване програмою «Інтел», адже коли оцінювання визначає процес навчання, учні більше знають, стають більш впевненими, розширюється

світогляд. Оцінювання роботи учнів відбувається протягом всієї роботи над проектом. Вчитель планує його так, щоб використовувати різноманітні стратегії та засоби оцінювання; вести оцінювання у продовж всього навчального циклу; надавати можливість кількісно оцінювати важливі навчальні цілі для теми; залучати учнів до процесу оцінювання.

З метою залучення учнів до процесу оцінювання вчитель має забезпечити учнів наступним: чіткими критеріями оцінювання до початку виконання проектів щодо презентації та творчі роботи учнів; моделями та інструкціями для високоякісної роботи; можливостями для здійснення моніторингу - відслідковування ходу власного просування у навчанні; засобами надання конструктивного зворотного зв'язку іншим учням та можливостями отримання оціночних даних від інших учнів для того, щоб покращити власну виконану роботу і діяльність; надати достатньо часу для представлення результатів та поліпшення процесів і продуктів; підтримкою для формування учнями власних нових завдань для їх майбутнього навчання.

Оцінювання проектів, орієнтоване на розвиток навичок 21 століття, допомагає вчителям вибудовувати певну стратегію, вбудовану в навчальний процес, в якому учні глибше розуміють вивчене, думають на більш високому рівні, і стають цілеспрямованими у навчанні. Користуючись можливостями системи "Google", вчитель і учні можуть відчутти переваги різних видів оцінювання (само- і взаємооцінювання). Завдяки технології «Інтел» учитель може створити засоби оцінювання власноруч або використовувати напрацювання своїх колег. Таким чином вчитель набуває ролі фасилітатора, консультанта, який спостерігає, спрямовує, підказує, керуючи навчальною діяльністю учнів за принципами гуманістичної педагогіки.

*Н. В. Волкова, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЗМІСТОВОГО ТА ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Будувати навчальний процес ефективно – означає цілісно й у взаємозв'язку застосовувати педагогічні закономірності, що виправдали себе на практиці, принципи й дидактичні правила, творчо використовуючи їх при вирішенні нових завдань у сучасних умовах (Ю. Бабанський [1, с. 107]). На перший план тут виходить пошук необхідних чинників, факторів, обставин, умов навчання, що зумовлюють ефективність взаємозв'язку змістового та процесуального компонентів навчання дисциплін технічного характеру.

В. Буряк дидактичні умови визначає як «мотиваційну обумовленість навчально-пізнавальної діяльності, пов'язану з розвитком особистісних мотивів навчання до суспільно-значущих; дидактичну обробку навчального матеріалу

спеціальних дисциплін, узгодження із цілями підготовки фахівців; законами, принципами, правилами навчання; наближення характеру навчально-пізнавальної діяльності до характеру майбутньої спеціальності» [3, с. 41].

Помітимо, що розмаїтість існуючих у цей час педагогічних, дидактичних, методичних умов багато в чому залежить від цілей і завдань, які ставлять перед собою дослідники, а також від вимог суспільства до школи, що змінюються. З цих позицій можна визначати *дидактичні умови* як фактори, спеціально сконструйовані дидактичні процедури, від яких залежить ефективність функціонування даної педагогічної системи.

С. Феоктистов під дидактичними умовами розуміє спеціально змодельовані (сконструйовані) навчаючі процедури, реалізація яких дозволить успішно вирішувати певний клас освітніх завдань.

Навчальна діяльність учнів має структуру, що складається із двох складових частин: предметної (змістової) й суто навчальної (методичної, процесуальної) діяльності. Іншими словами – учень не тільки вивчає конкретний навчальний предмет, засвоює його зміст, але одночасно з цим учиться вчитися, тобто опановує знаннями, уміннями й навичками, методами й прийомами самоосвіти, набуває досвіду творчої діяльності.

У «традиційному» навчанні міцність знань забезпечується через повідомлення інформації вчителем, її запам'ятовування і відтворення учнем, поза урахуванням необхідності усвідомлення школярами загальних ідей світосприйняття, формування умінь та навичок самостійного здобуття знань, способів наукового мислення та методів дослідження – всього того, що суттєво вирізняє відмінність між поняттями «навчальна інформація» та «знання». У такому підході змістовий аспект превалює над процесуальним.

За способом використання у зовнішньому плані В. Безпалько, І. Зимня, В. Краєвський, І. Лернер, І. Малафійк, І. Підласий, М. Скаткін, Г. Щукіна, Т. Шамова та інші розрізняють два види діяльності учнів – продуктивну та репродуктивну, які можуть виконуватися з різним ступенем самостійності за наявністю чи відсутністю зовнішньої опори. Якщо при репродуктивній діяльності засвоєна інформація тільки відтворюється в різних поєднаннях і комбінаціях від буквальної копії до будь-якого реконструктивного її відтворення і застосування в типових ситуаціях, то у процесі продуктивної діяльності створюється нова інформація: про об'єкти пізнання, їхні властивості, алгоритми дій з ними, способи перетворення тощо. Залежно від цього можна розглянути 4-ри рівня знань: знання-знайомства, знання-копії, знання-уміння та знання-трансформації [3].

Кожна група знань може бути засвоєна, якщо у ній виявлена інформаційна та операціональна сторони, тобто відповідний прийом навчальної роботи та складова його частина – прийоми розумової діяльності. Відтак, основним видом діяльності з опанування змісту навчання технологічного циклу дисциплін є дидактичні види та підвиди вправ, які будуються на основі структури пізнавальної діяльності, це: підготовчі (попередні та пропедевтичні); вступні (мотиваційні та пізнавальні); пробні (попереджувальні, коментовані,

пояснювальні); тренувальні (за зразком, за інструкцією, за завданням); творчі (реконструктивні, конструктивні, проблемні); контрольні (В. Онищук, В. Паламарчук та інші). Змістовне наповнення матеріалу має відбуватися з урахуванням дидактичної та розвивальної мети навчання у даному класі. Основною вимогою до системи вправ та завдань є поступове нарощування змістовності, операціональне ускладнення, варіативність, диференційованість, наступність, охоплення усіх аспектів матеріалу, що вивчається.

Таким чином, залежно від ступеня співвідношення у навчальному матеріалу технічного циклу дисциплін змістового та процесуального компонентів особистісна позиція учнів може обумовлюватися наступними обставинами: внутрішніми мотивами пізнавального характеру; ступенем наданої з боку вчителя свободою дій у виборі змісту завдань; урізноманітненням форм організації навчання; складністю та багаторівневістю завдання і формою його виконання; ступенем самостійності необхідних навчальних дій; можливістю застосування різних джерел технічної інформації.

Література

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения: Общедидактический аспект / Юрий Константинович Бабанский. – М. : Педагогика, 1977. – 96 с.
2. Буряк В. К. Самостоятельная работа учащихся / В. К. Буряк. – М. : Просвещение, 1984. – 64 с.
3. Подласый И. П. Педагогика : Новый курс : учеб. [для высш. учеб. заведений] : В 2 кн. / Иван Павлович Подласый. – М. : Владос, 2001. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.

*І. В. Онищенко, к. філол. наук,
доцент кафедри теорії і практики початкової освіти
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

Відповідно до вимог Болонського процесу пріоритетними завданнями підготовки майбутніх фахівців є формування у студентів самоосвітньої компетентності, інформаційно-педагогічної культури, мотиваційно-ціннісного ставлення до педагогічної діяльності, усвідомленої потреби самостійно здобувати знання й використовувати їх на практиці.

Ефективна самостійна робота студентів у сучасному ВНЗ можлива за умов створення і функціонування інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища (ІКПС), яке активізує самостійну пізнавальну діяльність майбутніх фахівців, створює сприятливі умови для самостійного здобуття знань, їх якісного засвоєння та використання в майбутній педагогічній діяльності, надає можливість для саморозвитку, самореалізації та самовдосконалення, підтримує

і компенсує втрати енергії, часу, ресурсів, формує самоосвітню компетентність студентів.

Інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище – це принципово новий тип навчального середовища, що поєднує інформаційні, організаційні, інтелектуальні, методичні, технічні та програмні ресурси, які забезпечують інформаційно-навчальну взаємодію у моделі «викладач – студент – середовище». Функціонування ІКПС кардинально змінює систему професійно-педагогічної підготовки вчителя початкових класів, спонукає його до освоєння нової інформації, видів діяльності, вимагає систематичного поповнення знань, бажання самовдосконалення.

Організація самостійної роботи в умовах ІКПС дає можливість майбутнім вчителям початкових класів звернутися до інформаційного наповнення даного середовища, яке включає в себе електронні конспекти-презентації лекцій, електронні навчальні посібники, електронні підручники, електронні хрестоматії, електронні довідники, електронні збірники задач, електронні банки тестів, бібліографічні списки, матеріали Internet, методичні рекомендації щодо роботи з електронними матеріалами, демонстраційні і моделюючі програми та ін., які формують навички інформаційного, самозабезпечення, бажання здобувати знання, самоорганізують індивідуальну освітню творчу діяльність майбутнього педагога.

Великі можливості в організації ефективної самостійної роботи студентів мають «масові відкриті он-лайн курси» (Massive Open Online Course – MOOC), які позиціонуються як альтернатива класичному навчанню. Серед всесвітньовідомих MOOC-порталів варті уваги такі інтернет-проекти, як Coursera (coursera.org), на якому досить широко представлені курси з гуманітарних та суспільних наук, та Udacity (udacity.com), який спеціалізується переважно на IT-курсах. Перевагами цих онлайн-курсів є доступність, використання мультимедійних технологій під час подачі матеріалу, можливість працювати за індивідуальним графіком, контролювати темп самоосвітньої діяльності, визначати рівень засвоєних знань.

В умовах ІКПС майбутні вчителі початкових класів набувають навичок створення власних електронних продуктів, зокрема мультимедійних презентацій, відеороликів, електронних збірників вправ і задач з дисциплін початкової школи, електронних тестових завдань, електронних словників, таблиць, колекцій, фото та ін. Ці електронні продукти дають можливість формувати базу інноваційного педагогічного досвіду, розвивати творчий потенціал майбутнього фахівця початкової освіти.

Отже, ІКПС створює сприятливі умови для самостійного здобуття знань, самовдосконалення, саморозвитку, самореалізації майбутнього вчителя початкової школи, надає можливість самостійного вибору індивідуальної освітньої траєкторії, шляхів розв'язання освітніх завдань, форм контролю, рефлексії та самооцінки своєї освітньої діяльності.

*Т. М. Семенютенко, вчитель української мови та літератури,
НТМЛІ № 16 м. Кривий Ріг*

ЗАСОБИ КОЛЬОРОСПРИЙНЯТТЯ ТА МОВНОГО ВІДТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНЦІВ

Національна культура є синтезом цінностей, створених різними соціальними групами людей і класами певного суспільства. Своєрідність національної культури, її неповторність й оригінальність виявляються у духовній сфері, перш за все в мові і літературному мистецтві.

Особливість національної культури полягає в тому, що вона характеризує інтегральні моменти національного життя, які складають основу нації і забезпечують подальший національно-культурний процес.

Культура позначена знаковим кодом залежно від мистецького матеріалу. Колір як концепт здатний кодувати соціокультурний досвід, мати соціальне і психологічне значення для носіїв національної культури. Митець творчо переосмислює дійсність, варіює традиційні й авторські значення кольорів. Світоглядна картина етносу розкривається через історично сформовані психічні особливості – риси ментальності.

У зв'язку з цим актуальним є визначення зв'язку між внутрішнім світом людини й етнокультурними складовими на рівні етнічної спільноти; дослідження специфіки мотиваційної сфери національної психіки; характеристика національних характеристик інтелектуально-пізнавальної активності людей української нації; шляхи втілення соціокультурного досвіду у символах мистецтва.

Розвідки дослідників української культури Д. Багалія, І. Бетко, І. Потаєвої, Т. Радзівської, П. Юркевича, Д. Чижевського доводять думку про те, що світобачення української нації має ядреним визначення *кордоцентричність* як способу пізнання й осмислення дійсності. Мистецький аспект відтворення ідеї кордоцентричності розкриває мистецьке сприйняття довкілля, особливості втілення концептуальної картини природи у різних видах мистецтв. Найбільш місткими за значенням у цьому плані є синтетичні образи художнього мовлення.

Серед мовних засобів образотворення помітне місце займають слова на позначення кольору – кольоративи. Сполучуваність назв кольорів із різними поняттями відбиває закономірності використання традиційних образів, які стали певною мірою поетичними символами, і новаторське вживання назв із семантикою кольору для створення індивідуально-авторських метафор, епітетів тощо.

Як стверджують психологи, кожний образ, який виникає в людському мозку на рівні абстрактного мислення, має притаманне лише йому одному кольорове забарвлення, яке характеризує його в першу чергу як позитивний або негативний. Тому дослідження слів-кольоративів у контексті художніх творів не втрачає на сьогодні своєї актуальності.

Прикладом упровадження елементів лінгвістичного аналізу художнього тексту при вивченні світоглядної картини етносу може бути робота з матеріалом поезій письменниць Криворіжжя Любові Баранової “Чотири кольори буття”, Жанни Іщук „Бузковий колір неба”. У загальній символічній системі лірики поетес кольоропис пов’язується певною мірою з імпресіоністично-живописним баченням світу.

Я. І. Іванченко, вихователь

Криворізька загальноосвітня школа-інтернат I-II ступеня № 1

СУЧАСНИЙ СТАН ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ЗІ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

Система підготовки кадрів у спортивному туризмі, що діяла в Україні і в 60 - 70-х роках ХХ століття, передбачала постійне ефективне і якісне навчання, підвищення кваліфікації туристських кадрів, в тому числі і в самодіяльному туризмі, що має ознаки неформального громадського руху, прообраз сучасного спортивного туризму.

Такі умови диктував інтенсивне зростання кількості займаються самодіяльним туризмом в країні, його зростаюча соціальна значимість у формуванні духовного обличчя, фізичного вдосконалення, змістовного відпочинку людей, забезпечення безпеки туристських походів і подорожей,

«Положення про громадські кадрах з туризму», навчальні плани і програми, затверджені постановою Президії Центральної Ради з туризму і екскурсій 29 листопада 1966, впродовж 12 років були основними керівними матеріалами в підготовці кадрів самодіяльного туризму.

Це положення обумовлювало 4 основні категорії навчаються туристського активу:

- Туристські організатори;
- Інструктори туризму;
- Керівники туристських подорожей;
- Судді туристських змагань.

Туристські організатори: - керівники походів вихідного дня, організатори масових туристських заходів в первинному колективі фізкультури;

Інструктори туризму: поділялися на молодшого інструктора одного з видів туризму, інструктора-методиста, старшого інструктора-методиста.

Молодший інструктор - це звання присвоювалося учням шкіл, які досягли 15 річного віку і успішно закінчили семінар (збір) підготовки молодших інструкторів.

Інструктор туризму - це звання присвоювалося туристу, що закінчив семінар інструкторів туризму і пройшов стажування в якості інструктора на турбазі, семінарі або в оздоровчому таборі.

Крім того, він повинен був мати досвід спортивних походів до керівництва походами 2-й категорії складності.

Інструктор-методист - це звання присвоювалося інструктору-методисту, який має досвід роботи на трьох семінарах (зборах) підвищення кваліфікації керівників туристських подорожей.

Старший інструктор-методист - це звання присвоювалося інструктору методисту, має досвід роботи на трьох семінарах (зборах) підготовки інструкторів-методистів або семінарах (зборах) підвищення кваліфікації керівників туристських подорожей.

Керівник туристської подорожі. Це турист, який відповідає вимогам, які викладені в Правилах організації самодіяльних туристських подорожей на території колишнього СРСР.

Судді туристських змагань. Це туристи, які беруть участь у суддівстві змагань з туристської техніки і спортивного орієнтування і закінчили суддівський семінар. Це була перша спроба систематизувати обсяг і характер знань, умінь і навичок, необхідних представникам кожної суспільної «спеціальності» і сформулювати їх у навчальних планах і програмах підготовки окремих категорій громадських туристських кадрів. Значне місце займала реалізація форм і методів практичного навчання в природних умовах природного середовища.

Крім того, були сформульовані вимоги до представників туристської громадської спеціальності, їх моральному вигляду, діловим якостям.

Згідно з цим положенням, інструктори туризму повинні бути принциповими, вимогливими і служити прикладом для туристів; проводити туристські заходи так, щоб вони сприяли зміцненню здоров'я туристів, виховували сміливість, мужність і витривалість, почуття колективізму, свідому дисципліну, розширювали кругозір туристів і підвищували їх здатність до продуктивної праці і до захисту Батьківщини; боротися за високу культуру радянського туризму і проти проникнення в нього чужих впливів. При цьому кожен інструктор повинен був володіти високими моральними якостями, вміти працювати з людьми і любити цю роботу, усвідомлювати відповідальність за доручену справу, за людей, якими керує, яким допомагає змістовно і з користю організувати дозвілля.

Чинна з 1966 року система підготовки кадрів стала важливим етапом у розвитку спортивно-туристського руху, однак, у зв'язку з відсутністю зворотного зв'язку з практикою роботи підготовлених кадрів та управлінням масовим туристським рухом в цілому функціонування системи було малоефективним. Так, за 15 років дії системи в країні було підготовлено близько 1,5 мільйонів чоловік громадських кадрів самодіяльного туризму, але лише 583,2 тис. Осіб з них, або близько 38% від загального числа пройшли навчання, працювали з туристами в трудових, навчальних колективах, районних та міських туристських клубах.

У системі навчання цілком чітко були виділені такі громадські «спеціальності», як організатор туристської роботи, керівник туристської секції колективу фізкультури, консультанти різного профілю, керівники категорійних

походів і подорожей, судді туристських змагань, інструктори різної кваліфікації.

Кожній з цих категорій громадських кадрів були визначені конкретні завдання:

- Туристські організатори повинні очолювати секції туризму в колективах фізкультури своїх підприємств, установ, навчальних закладів, керувати роботою секцій, комісій, груп; проводити походи вихідного дня, пропагувати туризм;

- Консультанти - давати туристам і активу поради по великому колу питань; допомагати вибрати район подорожі, намічати маршрути, рекомендувати літературу і картографічні матеріали; вказувати місця, цікаві для ознайомлення, показувати, де або у кого можна отримати більш ґрунтовні або свіжі відомості про район, маршрут подорожі, як краще підготуватися до них, які суспільно корисні справи можна виконати в період походу.

Н. В. Поліщук,

Рівненський державний гуманітарний університет

ВИМОГИ ДО ОСВІТИ ТА ПІДГОТОВКИ ДУХОВНОГО ВЧИТЕЛЯ В ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО НАУКОВО- ТЕХНІЧОГО ПРОГРЕСУ

Нині актуальність дослідження стану і перспектив розвитку освіти зростає, оскільки прийшло усвідомлення, що для розв'язання глобальних проблем, породжених сучасним інформаційно-високотехнологічним науково-технічним прогресом (ІВТ НТП) і космізацією життєдіяльності суспільства, необхідна нова творча сила, джерелом якої може стати духовний потенціал сучасної молоді та подальше вдосконалення системи освіти. Педагогічна діяльність, напрямлена на зростання цього потенціалу набирає пріоритетне значення, а освіта і духовні вчителі мають стати найважливішими компонентами цієї діяльності. Перехід до ІВТ суспільства (ІВТС), в якому інформація, знання, технологія виступають в якості основних соціальних цінностей, означає радикальні зміни в освітній системі [1, 2].

Необхідна модернізація сучасної освіти в контексті спрямування на підвищення ефективності її впливу на професійне самовизначення особистості в системі ринкових та демократичних трансформацій, а також у контексті зростання духовності молоді. А для цього необхідна досконала підготовка духовного вчителя ХХІ століття – вчителя, який має відчувати всю повноту покладеної на нього відповідальності за долю підростаючого покоління, за їх духовне, інтелектуальне і фізичне здоров'я, за майбутнє своєї країни, всього Світу і всієї людської цивілізації. Діяльність у сфері освіти, особливо безпосередня педагогічна діяльність, тісно переплетена з основами світогляду людини. У цьому зв'язку роль вчителя в сучасному світі надзвичайно велика. Потреба у нових підходах у системі «освіта – інформація» детермінована також величезним потоком інформації, який збільшується в геометричній прогресії і

який погрожує потопити класичну суб'єктивно-об'єктивну систему освіти. І в зв'язку з цим ще більш значимою стає роль вчителя, найважливіше завдання якого – навчити жити молоду людину в ІВТС, не заблукати у величезному потоці різноманітної інформації, вміти знаходити і використовувати знання.

Справжня сутність світової освітньої кризи, незважаючи на суперновітні технічні засоби навчання і супернові суто педагогічні ідеї і прийоми в рамках педагогіки ХХ ст., полягає в беспорядності і неефективності сучасної освіти перед обличчям глобальних проблем цивілізаційного масштабу. Потрібні прориви стратегічного масштабу, необхідно принципово по-новому підходити до обґрунтування й реалізації філософських концепцій, стратегічних орієнтирів і політичних доктрин у сфері освіти, яка знаходиться на головному напрямку прориву в достойне майбутнє людської цивілізації, яка здатна знайти переконливу відповідь на виклик цього майбутнього. Звісно, вчителям шкіл, ліцеїв, гімназій і педагогам вищої школи потрібно теж змінитися – стати високогуманними, духовними, демократичними у ставленні до дітей і студентів. Освіта без духовного виховання є справою безперспективною.

Причиною основного розриву і протиріч всередині соціального організму є хронічне відставання освітньої системи в справі відтворення духовної й творчої особистості. Відбувається це тому, що освіта не повністю виконує свою основну функцію в суспільстві, яка полягає в тому, що освіта має бути тим перехрестям, де відбувається перехід культури в цивілізацію на рівні масової свідомості, перетворення відірваного від життя знання в практичне, ідеального в конкретний вольовий акт кожної людини. А для того, щоб освіта виявилася здатною виконувати цю найважливішу функцію в суспільстві в повному обсязі, необхідно кардинально змінити її філософську концепцію в розумінні кого і як виховувати в підростаючому поколінні в ХХІ і наступних століттях, формувати новий тип особистості – планетарно-космічний за О. Базалуком [1, с. 86-90], або високодуховний космічно-інопланетний (КІП), згідно нашої концепції (божественний за М. Бердяєвим) [2], як деякого ідеального образу виховного впливу на підростаючі покоління – образу людини майбутнього. До характеристик планетарно-космічної особистості, наведених в [1, с. 86-90], для КІП потрібно додати, що це особистість, яка здатна переселитися і жити в космосі в умовах високорозвиненої КІП цивілізації, спілкуватися і переймати знання та досвід інших КІП високодуховних цивілізацій, бути мудрою, любити Бога, творити на благо людського суспільства, інакше людство чекає катастрофа [3, 4].

Для будь-якої держави першочерговим загальнодержавного масштабу завданням мусить бути проблема педагогічної освіти, підготовки вчителя, привабливості його професії, формування поваги суспільства до нього. Професія вчителя має бути святою, а не рабською, жебрацькою і бюрократичною. Лише прискорене ефективне реформування системи освіти, всебічне підвищення її якісного рівня до міжнародних стандартів, її суспільно-державного статусу, авторитету здатне спричинити пришвидшений, випереджаючий інші країни СНГ розвиток України в ХХІ ст.

Література

1. Базалук О. А. Философия образования. Формирование планетарно-космического типа личности / О. А. Базалук // Образ человека будущего: Кого и Как воспитывать в подрастающих поколениях: коллективная монография / Под ред. О. А. Базалука. – К.: Кондор, 2011. – Т. 1. – С. 61–93.

2. Поліщук Н. В. Філософсько-освітні та духовні перспективи науково-технічного розвитку цивілізації в епоху інформаційно-високотехнологічного прогресу / Н. В. Поліщук // Сб. науч. трудов SWorld. – Иваново: Маркова А. Д. – 2013. – Вып. 3. – Том 30. – С. 83–95. – ЦИТ:313-0150.

3. Поліщук Н. В. Інформаційно-високотехнологічний прогрес у контексті формування духовності молоді: [монографія] / Н. В. Поліщук. – Рівне: О. Зень, 2014. – 490 с.

4. Поліщук Н. В. Філософсько-освітні перспективи пізнання Всесвіту та виховання духовних людей космічно-інопланетного майбутнього / Н. В. Поліщук // Философия и космология/Philosophy & Cosmology 2013. – Киев, 2014. – С. 190–200.

*Повтораченко Н. О., вчитель географії
Кременчуцька ЗОШ № 18*

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВИХ ФОРМ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

3-поміж низки проблем професійної підготовки майбутнього вчителя географії вирізняється проблема формування пізнавальної діяльності студентів в системі ефективної організації групової роботи. Питання організації пізнавальної діяльності розглядається в роботах педагогів, психологів, методистів. Так, у педагогіці даній проблемі присвячені роботи А. Алексюка, Л. Аристової, Ю. Бабанського, В. Лозової, І. Лернера, М. Махмутова, І. Харламова, Т. Шамової, Г. Щукіної та інших учених. Психологічні аспекти цього питання розглядаються в працях В. Давидова, О. Леонтєва, В. Ляудіс, С. Максименка, В. Семиченко, Н. Тализіної та інших учених. М. Ярошевський вбачає групову роботу в загальному громадському житті, викликаним диференціацією видів людської діяльності, ускладненням суспільного організму, необхідністю часто приймати групові рішення на виробництві, у суспільному житті тощо [2]. Звісно, що професійна підготовка вчителя географії не може не орієнтуватися на цей факт і покликана готувати учнів до колегіального прийняття рішень, організації групової взаємодії. Численними дослідженнями доведено, що використання групових форм навчання сприяє вирішенню ряду актуальних проблем професійної підготовки: підвищенню ефективності та результативності навчання та виховання, забезпеченню особистісного розвитку особистості, їх соціалізації та професіоналізації.

Останнім часом до прийомів інтенсивної пізнавальної діяльності відносять і всілякі форми дискусій: «круглий стіл», «засідання експертної

групи», «дебати», «судове засідання», «сократичні діалоги», «мозковий штурм» тощо. Ця форма дуже важлива для учнів, оскільки дозволяє кожному ввімкнутися в обговорення й вирішення проблеми, вислухати інші точки зору, побачити багатомірність завдання та ін.

Різновидом, прикладом творчої діяльності у групах учнів є командний пошук інформації (зазвичай тієї, що доповнює раніше прочитану вчителем лекцію або матеріал попереднього уроку, домашнє завдання), а потім відповіді на запитання. Для груп розробляються запитання, відповіді на які можна знайти в різних джерелах інформації. До них можуть належати: роздавальний матеріал; документи; підручники; довідкові видання; доступна інформація на комп'ютері; артефакти (пам'ятки матеріальної культури); прилади.

Існує чимало прийомів навчальної діяльності, які сприяють переходу учнів на якісно вищий рівень пізнавальної активності. Серед них прийоми: «Дивуй», «Займи позицію», «Вірю – не вірю», «Так - ні», «Пізнайко», «Дивовижне поруч», «Несподівані факти» тощо. Крім того, досить дієвими є прийоми на активізацію пізнавальної діяльності класу, кожного учня.

Карта, як відомо, є мовою географії. Отже, необхідно навчити учнів працювати з картою, причому робити це необхідно протягом усього курсу вивчення географії. Сприяють цьому програмні практичні роботи, хоча і не у повному обсязі [1]. *Картографічний практикум* – система спеціально побудованих завдань, що передбачають формування в учнів умінь і навичок роботи з картою, легендою карти, сприяють запам'ятовуванню географічних об'єктів. Змістом практикуму може бути, наприклад, виправити помилки на картах, скласти географічний пазл, відгадати за обрисом географічний об'єкт, назвати чи показати географічні об'єкти, скласти картосхему, опрацювати контурну карту тощо [1]. *Географічний практикум* – система практичних завдань, які забезпечують становлення в учнів практичних умінь і досвіду роботи з різними джерелами географічної інформації – діаграмами, графіками, звідними таблицями, описами, ілюстраціями, фотографіями, картами, картосхемами тощо, які конкретизують фізико-географічні чи соціально-економічні поняття навчальної теми [1].

Географічний крос – процедура активізації діяльності учнів, вона полягає у необхідності швидко, чітко і правильно закінчити речення, що складає частину географічного опису. Наприклад, «на території материка населення розміщене...»; «особливий тип клімату, що формується в Андах, називається...» та ін. [1]. *Географічний тренінг* або експрес-опитування (бліц-опитування) – швидке опитування всіх учнів за змістом матеріалу за допомогою тестів із наступною взаємоперевіркою у парах [1].

Можна запропонувати відеоекскурсію на курорти України, Євросоюзу. Група учнів ділиться на експертів доступності. Інформаційна доступність (вичерпна інформація про регіон від туристських операторів та агентів); формальна доступність (транзитні візи, можливість апеляцій); транспортна доступність (наявність авіа і залізничних маршрутів, якість транспортних послуг, автостради); фінансова доступність (ціни на сервіс, послуги, готелі

різних категорій, лікування, відпочинок і т.п.); практична доступність (зручність і обладнання пляжів, маршрути садово-паркового комплексу, оренда автомобіля задоволення специфічних потреб); альтернативна доступність - «дикий» спосіб відпочинку.

Групова форма роботи дозволяє використовувати диференційований підхід – розподіляти завдання різної складності між групами, урахувати інтерес до виду діяльності, до пізнавальної проблеми. Груповий характер роботи дозволяє залучити великий фактичний матеріал для встановлення закономірностей, одержання більш достовірних висновків. У ході групової роботи ефективніше здійснюється контроль, виявлення індивідуальних особливостей і рівня підготовленості студентів, володіння ними розумовими операціями, ступеня сформованості їхніх пізнавальних інтересів. Викладачеві легше домагатися при цьому від кожного студента активних зусиль при виконанні роботи, раціональнішого використання часу.

Література

1. Козаченко І. О. Підвищення якості знань учнів на уроках географії / І. О. Козаченко // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. – Кривий Ріг : КДПУ, 2010. – Вип. 27. – С. 361 – 366.
2. Психологія: [словарь] / ред. А. В. Петровського, М. Г. Ярошевського. – М. : Педагогіка, 1990. – 494 с.

*Повтораченко Д. В., вчитель біології
Кременчуцька ЗОШ № 18*

ЗМІСТ І МІСЦЕ НАВЧАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ З БІОЛОГІЇ

Шкільна програма з біології містить як обов'язкові навчальні екскурсії. Їх зміст та форми організації визначаються адміністрацією навчального закладу залежно від місцевих умов із врахуванням рекомендацій, викладених у листі Міністерства освіти і науки України № 1/9 97 від 07.03.2001 року «Про порядок проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів». У поняття «екскурсія» у різні часи, як і сьогодні, вкладався неоднаковий, іноді навіть протилежний зміст. Так, *екскурсія* (від лат. *excursio* – поїздка, вилазка), відвідування визначних чим-небудь об'єктів (пам'ятники культури, музеї, підприємства, місцевість тощо), форма й метод набуття знань, що проводиться, як правило, колективно під керівництвом фахівця-екскурсовода [1].

Указуючи на багатогранність екскурсійного методу, дослідники виділяли такі основні його аспекти: 1) подорожування – набуття, збагачення, розширення знань; 2) контакт із справжнім матеріалом у його природному середовищі, що вносить гостроту й інтенсивність сприйняття, піднесення благородних, і чистих емоцій, високу напругу енергії у боротьбі з труднощами, прагнення до мирної перемоги над ними при розв'язуванні певної навчальної проблеми; 3) можливість виявити самодіяльність, самостійність і творчість; 4) поєднання спостереження з «моторними елементами»; 5) можливість отримувати знання,

перебуваючи на свіжому повітрі [1].

Для досягнення ефекту при застосуванні екскурсій у навчанні дослідники рекомендували зосереджувати увагу на таких питаннях: 1) визначення мети, завдань, тематики; 2) етапів проведення; 3) зв'язку екскурсії з навчальною програмою.

Навчальна екскурсія – це форма організації навчально-виховної роботи, яка дозволяє організувати спостереження та вивчення різних явищ, предметів, процесів у природних умовах, музеях, на виставках тощо. Екскурсія збагачує студентів знаннями про географічні закономірності, геокомпоненти конкретного природного чи суспільного об'єкта, матеріальне виробництво, людей праці, сучасні технології та техніку виробництва. Для студентів педагогічних ВНЗ екскурсія слугує засобом формування професійної компетентності майбутнього вчителя географії.

Кожна екскурсія незалежно від теми й мети має свої ознаки й особливості й при відсутності хоча б одного з них не може бути названа екскурсією. До таких *ознак екскурсії* можна віднести [2, с. 8]:

1) тривалість за часом проведення від однієї академічної години до однієї доби (подорож, як правило, триває більше доби з нічлігом поза місцем постійного проживання й комплексом інших послуг – харчуванням, культмасовими розвагами, відповідним побутом і так далі);

2) наявність екскурсійної групи кількістю від 15 до 30 осіб;

3) наявність кваліфікованого керівника – фахівця в певній галузі знань, обов'язок якого виконує екскурсовод, а в навчальному процесі його функції може виконувати викладач;

4) показ екскурсійних об'єктів, первинність зорових вражень, обов'язковий огляд об'єктів екскурсантами;

5) пересування учасників заходу за заздалегідь складеним маршрутом;

6) цілеспрямованість огляду, наявність певної теми, що диктує організаторам екскурсії порядок і послідовність показу об'єктів.

Сьогодні існує чимало класифікацій навчальних екскурсій, зокрема [2]:

- *за змістом* – оглядові, тематичні (виробничі, біологічні, історичні, краєзнавчі, мистецтвознавчі та інші), комплексні;

- *за витратами часу* – короткочасні та тривалі;

- *за місцем у навчально-виховному процесі* – вступні (на початку вивчення теми або розділу програмного матеріалу), проміжні (у процесі вивчення теми або розділу програмного матеріалу), підсумкові (у кінці вивчення теми, розділу), а також аудиторні та позааудиторні;

- *за місцем проведення* – місцеві, заміські, музейні, виробничі, у природі, а також – ближні та дальні;

- *за способом пересування* – пішохідні, транспортні, комбіновані;

- *за складом учасників* – для дорослої аудиторії, дітей, місцевого населення, туристів, сільського населення, організованої групи, індивідуальних відвідувачів;

- *за способом організації діяльності* – демонстративні, ілюстративні,

дослідницькі;

- за способом організації сприйняття екскурсійного об'єкту – телеекскурсії, наочні, заочні, віртуальні, інтернет-екскурсії.

Підсумувавши вищезазначене, вважаємо навчальну екскурсію окремим методом і формою навчання. Навчальні екскурсії з біології можуть бути класифіковані за змістом, витратами часу, місцем у навчально-виховному процесі, місцем проведення, способом пересування, складом учасників, способом організації діяльності, способом організації сприйняття екскурсійного об'єкту. У виділяють специфічну типологію екскурсій: екскурсії до різних природних об'єктів, виробничі, музейні, комплексні. Головними вимогами до навчальних екскурсій з біології є: цільовизначеність, наступність змісту, послідовність, науковість та чіткість організації та проведення. До основних методичних прийомів проведення навчальних екскурсій з біології належать: показ, розповідь, навчально-дослідницьке завдання, презентація результатів пізнавальної діяльності учнів, науковий звіт.

Література

1. Большая советская энциклопедия [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://bse.sci-lib.com/>. Заголовок з екрану. Мова – рос.
2. Желудковский Е. А. Основы экскурсионного дела : [учеб. пособ.] / Е. Желудковский, Е. Лукьянова. – Ялта : РИО КГУ, 2008. – 280 с.

О. С. Дущенко, аспірант

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ВИМОГИ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ ДО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ

Друга половина ХХ століття дала людству сенсаційні відкриття – інформаційно-комунікаційні технології. Їх поява швидко вплинула на зростання і розповсюдження значних обсягів інформації серед усіх галузей виробництва і науки за всіма напрямками розвитку суспільства, сприяли певним змінам у його соціально-складових структурах, зокрема, появі нових організаційних форм діяльності. Одним з найважливіших стратегічних напрямків модернізації освіти, які обумовлені у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 р., є впровадження у навчальний процес загальноосвітніх шкіл сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та освітніх інновацій, створення індустрії сучасних засобів навчання й виховання, що мають забезпечити удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Володіння комп'ютерними технологіями багато у чому визначає сьогодні кваліфікацію спеціаліста будь-якої сфери діяльності, бо кваліфікована робота з інформацією потребує відповідного рівня інформаційної культури людини, фундамент якої повинен формуватися ще в школі.

Мережа Інтернет, що швидко розвивається, зумовлює появу нових послуг, які можна використовувати в освіті. Вирішальна роль у впровадженні

інформатизації освіти належить вчителеві, в першу чергу, інформатики. Отже, підготовка педагогічних кадрів, формування творчої особистості майбутнього вчителя, готовність майбутнього вчителя до використання технічних і педагогічних інновацій в своїй професійній діяльності – важлива умова модернізації вищої освіти.

Проблема формування необхідного рівня інформаційної культури майбутнього вчителя інформатики в області використання новітніх Інтернет-технологій та впровадження їх у професійну діяльність призводять до необхідності розширення цілей підготовки фахівців, а також розробки відповідної методичної системи навчання.

У численних психолого-педагогічних дослідженнях, присвячених проблемам застосування Інтернету в освіті, висвітлено теоретико-методичні засади використання мережних технологій у навчанні (А. А. Андреев, Л. І. Білоусова, В. Ю. Биков, М. Ю. Бухаркіна, М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Є. С. Полат, Ю. С. Рамський, О. Г. Романовський, В. І. Солдаткін, О. В. Співаковський, С. О. Христочевський, А. В. Хуторський та інші), розкрито педагогічний потенціал новітніх Інтернет-інструментів та їх вплив на освітній процес (Н. Р. Балик, Л. В. Брескіна, Н. П. Дементієвська, П. М. Маланюк, Є. Д. Пагаракін, І. М. Сокол, Г. В. Стеценко, В. В. Осадчий, Л. О. Флегантов, Г. П. Шмигер та інші), розглянуто напрями застосування Інтернет-технологій у практиці навчання (Г. В. Жабеєв, Ю. О. Жук, М. Ю. Кадемія, С. Г. Литвинова, С. А. Марченко, В. П. Олексюк, Т. О. Петрова, О. М. Соколюк, Г. В. Стеценко, В. М. Франчук та інші), а також питання підготовки вчителів до такого застосування (Л. В. Женіна, А. А. Маткін, О. В. Молчанюк, Г. Г. Науменко, О. М. Науменко, Є. П. Романов, Н. Ю. Фоміних, О. А. Чернікова та інші) [3, с. 8].

Аналіз теоретичних напрацювань учених, досвід підготовки майбутніх вчителів інформатики дозволив виявити суперечності: між потужним дидактичним потенціалом ресурсів і сервісів Інтернет освітнього призначення і недостатнім рівнем його реалізації в практичній діяльності загальноосвітньої школи; між нагальною потребою підвищення якості випускників загальноосвітніх шкіл і неготовністю вчителів інформатики до модернізації навчання на засадах застосування новітніх мережних технологій; між необхідністю вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів інформатики до творчого використання Інтернет-технологій у навчальному процесі загальноосвітньої школи та відсутністю ґрунтовних досліджень в означеному напрямі.

Розроблено наступну класифікацію з виділенням в окрему групу сервісів Інтернет, які можна застосовувати в освіті.

<i>Сервіси Інтернету</i>	<i>Соціальні сервіси Інтернету (сервіси Веб 2.0)</i>	<i>Сервіси Інтернет, які можна застосовувати в освіті</i>
Електронна пошта (E-mail)	Соціальні пошукові системи	Електронна пошта (E-mail)

Система Usenet (Мережеві новини, Телеконференції)	Засоби для збереження закладок	Система Usenet (Мережеві новини, Телеконференції)
Списки розсилки (Maillists)	Соціальні сервіси збереження мультимедійних ресурсів	Списки розсилки (Maillists)
FTP – передача файлів	Мережеві щоденники (блоги)	FTP – передача файлів
Система пошуку файлів Archie	Вікі (wiki)	Система гіпермедіа WWW
Гіпертекстова система Gopher	Соціальні мережі	Сервіс IRC
Система гіпермедіа WWW	Карти знань	Сервіс IrC
Гіпертекстова система Hyper-G	Соціальні геосервіси	Сервіс Internet-телефонія
Пошукова система WAIS		Сервіс Telnet
Сервіс IRC		Основи спілкування в Інтернет
Сервіс MUD		Засоби для збереження закладок
Сервіс MOO		Соціальні сервіси збереження мультимедійних ресурсів
Сервіс IrC		Мережеві щоденники (блоги)
Сервіс ICQ		Соціальні мережі
Сервіс Internet-телефонія		Вікі (wiki)
Сервіс Telnet		Карти знань
Основи спілкування в Інтернет		Соціальні геосервіси
Хмарні технології		Хмарні технології
Інтернет-магазини		Інтернет-магазини

Сучасна освіта вимагає творчого вчителя інформатики, здатного до адаптації в нових інформаційних технологіях, можливостях мережі Інтернет, програмного та апаратного забезпечення. А відтак, стає можливим підвищення рівня зацікавленості учнів. Вважаємо, що учні у шкільній роботі звикли до використання Інтернету. Чому б тоді не використовувати ці здібності учнів при вивченні більшої кількості тем з курсу інформатики?

Література

1. Гончаренко Н. М. «Зміна особистісних характеристик під впливом мультимедійних технологій». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології навчання обдарованої молоді». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iitzo.gov.ua/mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiya-innovatsijni-tehnolohiji-navchannya-obdarovanoji-molodi/>
2. Жабеев Г. В. Методика використання Інтернет-ресурсів у процесі профільного навчання фізики: автореферат дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Г. В. Жабеев. – К., 2009. – с. 3.
3. Криштоф С. Д. Підготовка майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до використання Інтернет-підтримки у процесі навчання старшокласників: автореферат дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / С. Д. Криштоф. – Х., 2012. – с. 8.
4. Ставицька І. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103>

*С. В. Тютюннікова, практичний психолог,
ККДНЗ № 141 м. Кривий Ріг*

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

XXI століття – це століття культури, а освіта XXI століття – це освіта, у центрі якої – людина, самоцінність її неповторного духовного світу. Кожна дитина – оригінальний творець. У ній може і повинне розвиватися добро та здорове ставлення до навколишнього світу.

Актуальним питанням сьогодення є питання естетичного виховання і розвитку естетичної культури підрастаючого покоління. Особистісна орієнтація сучасної освіти передбачає прилучення молодої людини до естетичного досвіду людства, до творчої діяльності, що є основою естетичного розвитку особистості. у зв'язку з цим важливого значення набуває осмислення конкретних питань естетичного виховання і естетичної діяльності та базових теоретичних засад формування естетичної культури особистості.

Основні напрямки освіти на Україні вимагають створення школи, важливим завданням якої є розвиток високоінтелектуальної, свідомої, творчої особистості. згідно з Національною доктриною розвитку освіти, одним із пріоритетних напрямків державної політики щодо розвитку освіти є також естетичне виховання. Початкова ланка (дошкільна освіта) не може лишитись осторонь забезпечення високої естетичної освіченості та вихованості особистості, розвитку естетичних потреб і почуттів молодого покоління.

Значна увага естетичному вихованню підрастаючого покоління приділяється і у інших державних освітніх документах. Так, у Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти означено, що мета національного виховання конкретизується через систему виховних завдань: «...забезпечення високої художньо-естетичної культури, розвиток естетичних потреб і почуттів».

Концепція сім'ї і родинного виховання присвячена проблемам виховання на основі української народної педагогіки, так як першооснова духовного, економічного та соціального розвитку суспільства є сім'я. Ідеал української родини витримав іспит історії, він найбільш відповідає психології народу та його призначенню, відображений у народній творчості, творах мистецтва і літератури. Питання естетичного виховання підростаючого покоління цікавили як педагогів і дослідників минулого: К. Ушинський, В. Сухомлинський, С. Русова, О. Духнович, так і сучасності: Б. Бегак, Н. Волкова, К. Гавриловець, З. Друзь, Т. Єгорова, Б. Ліхачов, Н. Мойсеюк, М. Фіцула, В. Ягупов.

Досить успішно здійснюється естетичне виховання засобами української народної педагогіки. Саме ці питання знаходимо у дослідженнях Т. Гаркуші, Н. Горобець, Б. Грицюк, Л. Калініної, Г. Самойлик, Н. Семенюк, М. Стельмаховича, Н. Чужої та ін..

До виховних традицій народної педагогіки зверталися такі відомі педагоги: Г. Ващенко, О. Духнович, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський, а також українські письменники – І. Котляревський, І. Нечуй-Левицький, І. Франко, Л. Українка. Не залишає байдужими народна педагогіка й сучасників, до її витоків звертаються Г. Волков, О. Любар, Т. Потапчук, О. Сердюк, М. Стельмахович, Д. Федоренко, С. Фурдуй та ін..

Важливою умовою оновлення нашого суспільства, його гуманізації та морального піднесення є виховання у сучасній молоді естетичного інтересу до національної культури, втіленої у наукових знаннях, у народних традиціях, нормах повсякденної поведінки.

Ю. А. Горіщенко, аспірант

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОЦІННО-ЕСТЕТИЧНИХ СУДЖЕНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

За роки становлення національної держави, українське суспільство намагається сформуванати нові цінності через переосмислення старих. Треба зазначити, що для визначення поняття «цінності» учені переважно акцентують дослідницьку увагу на зміст дефініції «загальнолюдські цінності». У цьому контексті йдеться про виокремлення у суспільстві найвищої цінності, цінності людського буття й самореалізації людини. Примітно, що протягом багатьох століть людство виробило й низку інших ціннісних категорій – мир, праця, воля, справедливість, рівність тощо. У цьому зв'язку йдеться про нову межу, з якої починається відлік у розвитку гуманістичної культури всієї системи цінностей майбутнього фахівця. На цьому рівні актуалізується, з одного боку, процес дослідження цінності як аксіологічної категорії, щоб зрозуміти все різноманіття її аспектів, а з іншого – визначення цього поняття, як стрижневого в теорії професійної освіти.

Водночас, суттєвий вплив на зниження негативних наслідків процесів

глобалізації й міжнаціональних комунікацій, порушення ціннісних орієнтацій молодого покоління, в умовах вищих закладів освіти має відповідно спроектована система корегувальних заходів щодо вдосконалення оцінно-естетичних суджень майбутніх учителів.

Через це до пріоритетних тенденцій сьогодення щодо збагачення духовного потенціалу студентської молоді, формування моральності, гуманних засад діяльності майбутнього вчителя початкової ланки належить процес осягнення духовною спадщиною народу під час організованого відповідним чином академічного навчання та виховної роботи у вищій школі та самостійного здобуття майбутнім фахівцем ціннісного досвіду. Визначені тенденції і пріоритети у вихованні студентської молоді обумовлюють підвищення дослідницької уваги до своєрідності становлення оцінно-естетичних суджень, художнього розвитку особистості майбутнього вчителя початкової школи.

Аналіз наукової літератури з проблеми формування оцінно-естетичних суджень майбутніх вчителів довів, що науковці досліджували різні аспекти даної проблеми. Водночас, вивчення особливостей становлення оцінно-естетичних суджень майбутніх учителів засобами мистецтва ще залишається актуальним. Ідеться, насамперед, про обґрунтування продуктивних виховних стратегій, що дозволять підвищити зацікавленість студентів у вивченні та збереженні національних традицій, примноженні духовно-моральних цінностей у сучасному суспільстві. Не менш значущою обставиною виступає й те, що хоча в теорії професійної освіти й обґрунтовано низку нових підходів до формування оцінно-естетичних суджень молоді, поряд з цим ще недостатньо зорієнтовано увагу на виявлення та використання потенціалу мистецтвознавства їх упровадження. Більше того, у вищих закладах педагогічної освіти ще залишається недосконалою методична база, яка б дозволила викладачам і студентам на більш якісному рівні здійснити спільну підготовку до процесу формування оцінно-естетичних суджень освітян.

Отже, проблема формування оцінно-естетичних суджень залишається далекою від свого остаточного завершення. І саме тут відкриваються широкі перспективи для подальших досліджень щодо підвищення педагогічної ефективності діяльності вищих навчальних закладів у цьому напрямку.

Таким чином, процес формування оцінних суджень закономірно обумовлює і створює чітко структуровану систему спеціальної підготовки майбутніх учителів початкових класів, що передбачає створення оптимальних умов для їхнього навчання висловлювати аргументовані оцінні судження щодо визначення позицій авторів мистецьких творів, оцінювання майстерності художнього втілення авторської концепції в творі, обґрунтування власного ставлення до мистецького твору, базуючись на морально-естетичну позицію митця, конкретизувати власну шкалу особистісних цінностей.

*О. В. Гульман, вчитель фізики та математики
КЗ «Новопільський НВК»*

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ЗНАНЬ УЧНІВ З ФІЗИКИ

Якісний рівень навчання й освіти забезпечується за допомогою моніторингу, під яким розуміють систему збору, обробки й поширення інформації про діяльність освітньої системи, що передбачає безперервне спостереження за її станом і прогнозування її розвитку.

О. Юртанова визначає моніторинг якості знань як систему контролюючих і діагностуючих заходів, обумовлених цілепокладанням процесу навчання, що дозволяють спостерігати за цим процесом, визначати його результати (рівні засвоєння знань) і коректувати їх у міру необхідності відповідно до встановлених еталонів [3, с. 106].

Моніторинг виконує певні функції, до яких належать: інформаційна, активізуюча, формувальна, коректувальна, а також — кваліметрична, аналітична, діагностична, моделююча, прогностична, управлінська [2, с. 57].

В основі педагогічного моніторингу якості знань лежить діагностична програма з вивчення і відслідковування динаміки цього явища. Це може бути програма вивчення причин низької успішності школярів, їхнього негативного ставлення до навчання, недостатнього рівня якості знань тощо. Діагностична програма допомагає зробити ці спостереження більш цілеспрямованими і результативними, акцентувати увагу на головних, істотних моментах, що підвищує дієвість зібраної інформації і створює можливості для оперування фактами під час вирішення практичних педагогічних завдань [1, с. 244-245].

Для проведення педагогічного моніторингу необхідно розробити критерії, за якими буде проводитися відстеження педагогічних фактів, явищ. У випадку, якщо предметом спостереження є якість знань учнів, критеріями зазвичай вважаються їх глибина, повнота, міцність, оперативність, якість, гнучкість, систематичність. Проте, ефективний моніторинг цими критеріями не вичерпується.

Аналіз наукової і методичної літератури надав нам змогу виявити такі критерії ефективності організації моніторингу якості знань учнів:

– мотиваційний: усвідомлення учасниками навчально-виховного процесу необхідності збору та обробки інформації про стан якості знань учнів; позитивне ставлення до засобів контролю як необхідної частини моніторингу;

– змістовий: наявність знань у вчителів щодо поняття «моніторинг», його форм та засобів; рівень якості знань учнів з фізики;

– контроль-оцінний: систематичність проведення контролюючих заходів з оцінки якості знань учнів; упровадження різноманітних форм і засобів моніторингу, засобів диференційованої оцінки знань, умінь та навичок учнів; комплексна оцінка усіх якостей;

– рефлексивний: систематичність аналізу та обробки даних щодо якості знань учнів з фізики; адекватність оцінки та самооцінки якості знань школярів; співтворчість та співпраця учнів та вчителів у проведенні моніторингу якості

знань.

О. Юртанова, яка вивчала моніторинг якості знань учнів у навчальному процесі, наводить типологію видів шкільного моніторингу: за масштабами цілей освіти (стратегічний, тактичний, оперативний); за етапами навчання (вхідний, проміжний, підсумковий); за тимчасовими залежностями (ретроспективний, попереджувальний або випереджальний, поточний); за частотою процедур (разовий, періодичний, систематичний); за охопленням об'єкта спостереження (локальний, вибірковий, суцільний); за формами організації (індивідуальний, груповий, фронтальний); за формами об'єкт-суб'єктних відносин (зовнішній, взаємоконтроль, самоаналіз); за використанням інструментарієм (стандартизований, нестандартизований, матричний) [3, с. 106-107].

У цілому, моніторинг якості знань учнів припускає проміжний моніторинг; моніторинг якості знань учнів одного класу – поєднання проміжного з локальним; моніторинг якості знань певних суб'єктів – поєднання проміжного моніторингу з вибіркоким. На практиці доцільним є поєднання двох різновидів моніторингу на уроках фізики – за формами організації навчання й етапами навчання.

При розробці плану моніторингу якості знань учнів варто виділити проміжні контрольні точки (етапи діагностики) у процесі навчання й визначити зміст поточної діагностики, її засоби. Елементами моніторингу будуть форми поточного (кількісної оцінки), проміжного (самостійні, зрізові й контрольні роботи) контролю, графіки, звітів тощо. Дані, отримані в ході статистичної обробки результатів, дозволяють створити вичерпане уявлення стосовно стану і динаміки якості знань учнів на уроках фізики в будь-який період навчального року.

У своєму досвіді ми використовуємо різноманітні методи моніторингу: фіксування результатів навчальної діяльності учнів, стимулювання самооцінки та самоконтролю школярів, експрес-діагностику, тестовий контроль, спостереження, формувальні й контролюючі вправи; а також діагностичну картку моніторингу якості знань для кожного уроку фізики. Моніторинг якості знань здійснюємо за класною та домашньою роботою учнів, а також за результатами засвоєнням теоретичного й практичного матеріалу. Завдання для контролю в рамках моніторингу підбираємо на засадах індивідуалізації та диференціації, з урахуванням участі школярів у виконанні творчо-пошукових завдань.

Таким чином, упровадження моніторингу в навчальний процес на уроках фізики висуває перед учителем конкретні методичні завдання, вирішення яких створює умови для його застосування в процесі навчання й позитивно впливає на якість знань учнів.

Література

1. Кондрашова Л. В. Превентивная педагогика : учебное пособие / Л. В. Кондрашова. – Кривой Рог : КГПУ, 2004. – 304 с.
2. Лукіна Т. Моніторинг якості освіти: теорія і практика / Т. Лукіна. – К. :

Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л.Галіцина, 2006. – 128 с.

3. Юртанова Е. М. Моніторинг качества знаній в учебном процесі / Е. М. Юртанова // Информатика и образование. – 2007. – № 4. – С. 106-108.

*Т. В. Орел, вчитель біології та хімії,
Криворізька ЗОШ № 12*

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ УЧНІВ З БІОЛОГІЇ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ

Аналіз практики роботи загальноосвітніх шкіл дозволяє з прикрістю констатувати пріоритетність у сучасних навчально-виховних системах інформативно-описового характеру навчання, переважання вербальних методів, групових і фронтальних форм роботи, і, як наслідок – закріплення у дітей позиції пасивних учасників процесу пізнання, що породжує формалізм, бездіяльність і негативно впливає на якість отриманих учнями знань.

Предмети природничого циклу більшістю учнів засвоюються набагато важче, ніж, скажімо, гуманітарного, адже вони значною мірою фактологічні, потребують ґрунтовного опанування. Як свідчать результати наукових досліджень, в інтересі школярів до вивчення біології спостерігається значна розбіжність – від повної його відсутності до наявності стійкого особистісного пізнавального інтересу до того чи іншого розділу, чи до всього курсу взагалі (за рідкісним виключенням). Цей стан речей зумовлює й недосить високий рівень якості знань школярів, оскільки зі змісту навчання випадають важливі для їхнього розуміння елементи, основні ідеї, істотні причинно-наслідкові зв'язки; втрачається системність, міцність і дієвість знань.

Особлива надія у пошуку засобів і умов підвищення якості знань школярів з біології покладається на активні методи навчання. Активне навчання має на меті залучити кожного учня в навчальний процес не як пасивного об'єкта, а як безпосереднього учасника, який самостійно, творчо вирішує проблеми, набуває знання, формує уміння та навички і одночасно з цим розвиває свої особистісні якості.

Одним з методів активного навчання є гра, яка завжди привертала увагу педагогів. Гра – це діяльність учня в умовних ситуаціях. Вона передбачає взаємопроникнення гри та навчання, дозволяє абстрагуватися від реальної дійсності з її монотонністю та утилітаризмом. Невизначеність розвитку і результатів гри, обмеженість просторовими і часовими рамками, фіксованість ігрових дій правилами, добровільний характер участі дітей у грі роблять її цікавою формою діяльності. В ній формується самостійність, ініціативність, творча активність учнів. Проте, це не вичерпує всіх важливих особливостей гри, її значення для розвитку учня, інтересу до вивчення матеріалу, формування в нього знань, що характеризуються вищими показниками якості.

Дидактична гра відрізняється від гри взагалі суттєвою ознакою – наявністю чітко поставленої мети навчання й відповідного їй педагогічного результату. Є чимало класифікацій дидактичних ігор. За особливостями прояву в них

рольової діяльності та правил гри розрізняють ігри з правилами й творчі, які позбавлені жорстких правил й отже дозволяють відійти від наміченого, залежно від мети гри. Дидактичні ігри можна класифікувати, також, на ігри-вправи (лото, кросворди, вікторини), ігри-моделювання, рольові (ділові) ігри [1, с. 105].

У практиці навчання, на жаль, дидактичні ігри використовують в основному як засіб організації позакласної роботи. До систем уроків вони включаються епізодично і безсистемно, переважно для зняття психологічного напруження школярів. Досить часто вчитель не усвідомлює цінності гри й для підвищення якості знань учнів з біології.

Як і будь-яка діяльність, ігрова діяльність на уроках біології повинна бути умотивована, а учні повинні відчувати потребу в ній. На уроках доцільно застосовувати різні види дидактичних ігор, намагаючись зводити до мінімуму стереотипність занять, застосовувати проблемний виклад матеріалу.

Особливість дидактичної гри як методу навчання полягає в тому, що в першу чергу увага дитини спрямована на ігрову дію, а вже під час ігри остання непомітно виконує навчальну функцію. Сутність гри ґрунтується на поєднанні в певному співвідношенні використання набутих знань, несподіваності та зацікавленості і, можливо, здобуття нових знань та вмінь.

Використовуючи гру як засіб ознайомлення з живою природою, вчитель біології має можливість спрямувати увагу дітей на ті явища, які є найбільш цінними для розширення кола уявлень учнів. І разом з тим він живить інтерес дітей, розвиває допитливість, потребу й усвідомлення необхідності засвоєння знань для збагачення змісту гри, а через гру, у процесі гри формує вміння розпоряджатися знаннями в різних умовах. Керуючи грою, педагог виховує активне прагнення щось робити, дізнаватися шукати, проявляти зусилля, і знаходити, збагачує духовний світ учнів, сприяє підвищенню якості засвоєних та закріплених у ході гри знань [1].

Вибір гри визначається навчально-виховними цілями уроку та доступністю гри для учнів даного віку, відповідності їх потребам та інтересам. Важке завдання відбиває інтерес до гри; дуже легко сприймається як розвага й не приносить бажаного результату. Гра повинна бути посильною, але в той же час мати деякі утруднення, які потребують вияву уваги, пам'яті, вольових зусиль у подоланні перешкод.

У своїй роботі ми широко практикуємо систему дидактичних ігор. Про ефективність застосованих нами ділових, рольових, імітаційних, настільних, пізнавальних ігор свідчать дані, отримані нами по завершенню вивчення теми «Птахи» (7 годин). З'ясувалося, що застосування на уроках дидактичних ігор, елементів гри дало змогу учням легко засвоїти тему, спонукало їх до роботи з додатковою літературою, в Інтернеті. А створення атмосфери взаємного задоволення, піднесеності, діловитості, зосередженості шляхом реалізації навчальної та розвивальної функцій гри, сприяли підвищенню якості знань учнів з біології з 32,9 % до 67,8 %, тобто на 34,9 %.

Вважаємо, що дидактичні ігри мають невичерпаний потенціал для навчального процесу, а у зв'язку з винайденням і впровадженням нових комп'ютерних

засобів навчання, варто очікувати нових цікавих ідей для підвищення якості знань школярів.

Література

1. Загальна методика навчання біології : Навчальний посібник / За ред. І. В. Мороза. – К. : Либідь, 2006. – 680 с.

*О. Є. Моїсеєнко, вчитель англійської мови
КЗ «Новопільський НВК»*

ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ УЧНІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Змістом тестового контролю знань на уроках іноземної мови є виучуваний навчальний матеріал та вміння іншомовного мовлення, а також відповідні способи, форми і види тестового контролю. За результатами тестового контролю також визначається ефективність реалізації нетестового контролю знань; отримуються кількісні показники якості навчання іноземної мови на відповідному відрізку навчального процесу; аналізуються дані щодо ефективності застосовуваних методів і прийомів навчання. Однак, не менш важливою метою тестового контролю є виховання в учнів навичок самодисципліни та самоорганізованості, емоційної рівноваженості, формування інтересу до якісного оволодіння іноземною мовою, підвищення актуалізації набутих знань та сформованих навичок і вмінь іншомовного мовлення; виявлення прогалин у засвоєнні змісту навчання та прогнозування подальших навчальних успіхів.

Саме тому, дуже важливим чинником ефективності тестового контролю знань учнів з іноземної мови є використання особистісно-орієнтованого підходу. У роботах П. О. Беха, І. Л. Бім, Є. С. Полат розкрито сутність та зміст особистісно-орієнтованих технологій у навчанні іноземним мовам, які акцентують на соціокультурній складовій іншомовної комунікативної компетенції, що має забезпечити прилучення школярів до культури країни досліджуваної мови; краще усвідомлення культури своєї власної країни, уміння її представити засобами іноземної мови; включення школярів у діалог культур. Таким чином, особистісно-орієнтований підхід припускає гнучкість у визначенні цілей, враховує особистісні інтереси школярів, їх індивідуальні особливості й створює передумови для підвищення результативності навчання.

Щоб успішно реалізувати ці функції, система тестового контролю у навчанні іноземної мови повинна, вважає О. П. Петрашук, будуватись за певними принципами: автентичності тесту; наступності тестування; об'єктивності результатів; практичності тестування; урахування вікових психологічних особливостей учнів та їх попереднього досвіду тестування; таємності тесту [1]. Отже, при відборі змісту тестового контролю важливо передбачити такі матеріали, які апелюють до особистого досвіду учнів, до їхніх почуттів і емоцій, спонукають до вираження власної думки, оцінювання і стимулюють до формування ціннісних орієнтацій.

Доцільним є також поєднання тестових методів з іншими методами контролю знань з іноземної мови. Приміром, коли перевірки підлягають лексичні, граматичні, фонетичні, мовні знання та вміння, існує значна розбіжність між результатами нетестових й тестових контролюючих завдань, а також між «мовними» і «мовленневими» тестами, між тестами з різним способом представлення завдання. Часто буває так, що завдання з невербальним матеріалом нібито «маскують» існуючі проблеми неволодіння лексичним матеріалом. Разом з тим, успіх виконання як вербальних, так і невербальних завдань виявляється «соціально залежним», тобто багато в чому визначається характером навчання, виховання й соціального досвіду учнів. Ще складніше оцінити результат виконання «мовного» тесту, оскільки дотепер висловлюються сумніви щодо вірогідності одержуваних результатів про ступінь розуміння тексту або володіння тим або іншим вмінням, необхідним для здійснення того або іншого виду мовленнєвої діяльності [2].

Отже, не зважаючи на те, що будь-яку діяльність можна оцінити за допомогою тестового контролю, надмірне захоплення тестуванням, без належного критичного осмислення різних його аспектів, може призвести до недостатньо об'єктивної оцінки навчальної діяльності учнів.

Для оптимізації управління навчанням важливо, щоб тестовий контроль охоплював усі ланки навчального процесу. Це забезпечується його періодичністю. При цьому варто виокремити декілька етапів його проведення: підготовчий; етап відбору необхідних методів і прийомів, етап оцінювання і етап розмірковування. Результати, отримані під час того чи іншого тестування, мають різний статус залежно від їх впливу на подальшу діяльність учня і діяльність вчителя [1].

Щоб система тестового контролю функціонувала успішно, необхідно забезпечити коректну розробку тестових завдань і правильну процедуру їх виконання. Щодо завдань для тестового контролю знань, які розробляються вчителем самотужки, то тут необхідна їх оцінка стосовно економічності, валідності, практичності, диференційованості та надійності. Максимально підвищити ці показники можна, якщо слідувати трьом основним етапам створення тесту: 1) дати чіткі й недвозначні теоретично й науково обґрунтовані визначення вмінь, які треба виміряти; 2) встановити умови й операції, яких варто дотримуватися під час проведення тесту й спостереження за його виконанням, включити у перелік відповідей «типові» помилки; 3) кількісно визначити результати спостережень для того, щоб переконатися, що використовувані вимірювальні шкали мають усі необхідні якості, 4) при підготовці інструкцій слід враховувати засоби спонукання учнів до реалізації саме тих мовних навичок і вмінь, які підлягають контролю [1]. Учні, окрім цього, мають бути ознайомлені з вимогами до проведення тестового контролю, навчені основним прийомам, які використовуються для перевірки їх знань.

Урахування всіх цих чинників сприятиме швидкій і об'єктивній діагностиці навчальних досягнень школярів з іноземної мови.

Література

1. Петрашук О. Система тестування як засіб управління навчальним процесом у школі / О. Петрашук // Наука і практика управління. – 2000.(2001). – Т. 4. – № 1-2. – С. 79–88.
2. Тестова перевірка знань учнів / За ред. Н. М. Розенберга. – К. : Рад. школа, 1973. – 168 с.

*Н. М. Штилюк, вчитель української мови та літератури,
заступник директора з навчально-виховної роботи КЗ «Грузький НВК»*

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

В умовах глибокої кризи духовності і моралі значної частини нашого суспільства проблема морального виховання глибоко хвилює батьків, школу, громадськість, а це, в свою чергу, сконцентровує зусилля суспільства на вихованні нової людини з високим рівнем загальної культури та високими моральними ідеалами. Разом з тим, як зазначає О. Сухомлинська, «ми усвідомлюємо, що робимо недостатньо, що виховання духовності і моральності завжди носить незавершений, процесуальний характер, результати якого лежать за межами освітніх установ і переважно у майбутньому. До цього додається необхідність постійної уваги до тлумачення понять духовності, моральності, духовно-морального виховання, бо духовно-моральні цінності, з одного боку, й цивілізаційні реалії сучасного світу з іншого, потребують постійного уточнення пріоритетів, які мають бути першочерговими для освіти та виховання дітей та молоді» [2, с. 4].

Досвід національного виховання переконує, що ефективність морального виховання підростаючого покоління зростає в разі опори на народну мораль, традиції, звичаї, обряди, які містять в собі високі моральні цінності (ідеї, ідеали, погляди, поведінкові норми), які, збагачені тисячолітнім досвідом мудрості народу, несуть могутній моральний потенціал, спрямований на виховання особистості [1].

Українській літературі належить важлива роль у становленні духовних принципів, переконань, формуванні стійких моральних норм учнів, культури їх поведінки, адже вона є фундаментом національного надбання, об'єднує минуле й майбутнє нашого народу, виховує національну гідність особистості на кращих зразках літературної творчості, прикладами життя наших найталановитіших співвітчизників.

Передові вчителі, науковці ведуть постійний пошук шляхів та засобів удосконалення мовної та літературної освіти, постійно відновлюють методи й прийоми формування духовної сфери особистості, системи її моральних понять. Найважливіші положення й принципи морального виховання підростаючого покоління знаходять своє відображення у Концепції національного виховання (1993), у Національній програмі виховання дітей і молоді в Україні (2005), у Основних орієнтирах виховання учнів 1-12 класів

загальноосвітніх навчальних закладів України (2008). Установлено, що моральне виховання – планомірний, цілеспрямований вплив на морально-емоційний розвиток людини через організацію умов, в яких формуються її духовна, емоційна, світоглядна сфери та поведінка відповідно до моралі суспільства і загальнолюдських морально-етичних цінностей [1].

Психологічним механізмом морального виховання є перетворення зовнішніх моральних норм у внутрішні, засвоєння та усвідомлені мотивів діяльності й оцінки оточуючої дійсності. Важливу роль у засвоєнні моральних понять відіграє їх практичне застосування, відновлення складних взаємозв'язків між різноманітними поняттями, а також між явищами дійсності.

Моральність діалогічна за своєю природою й несе в собі специфіку культури, яку вивчає, наслідує й збагачує особистість. І це не можна не використати в процесі формування етичної культури учнів. Отже, діалогічне навчання, як спеціально організований процес спільної діяльності учителя й учнів під час ситуативного моделювання у формі діалогу, виступає вагомим засобом розвитку діалогічної свідомості учнів, їх діалогічного буття, комунікативності. У ході діалогу формуються й розвиваються не тільки інтелектуальні властивості школярів, значною мірою діалог сприяє виявленню, усвідомленню й розв'язанню їх найскладніших духовних потреб.

Діалог на уроці переважно реалізується у двох формах «учитель-учень» та «учень-учень», проте, у справжньому діалозі при вивченні літератури беруть участь не тільки реальні співрозмовники, які прагнуть до поліфонії голосів. У нього включаються представники різних культур і епох: письменники, герої літературних творів, учені, політики, філософи. Відтак, усвідомлення можливостей навчального діалогу дозволяють визнати його велике значення у моральному вихованні школярів. Проте, така діяльність вимагає спеціального педагогічного керівництва.

У своїй роботі ми вважаємо за потрібне підвищувати вмотивованість вивчення учнями української літератури в школі; сприяти введенню та усвідомленню моральних понять учнями на основі змісту творів української літератури; створювати атмосферу невимушеного спілкування з обговорення спеціально запропонованих морально-етичних ситуацій; упроваджувати різні форми діалогічного навчання. У практиці роботи вчителя-словесника має бути цілий арсенал форм і методів морального виховання, зокрема: «круглі столи», «етичні бесіди», «засідання експертної групи», «дебати», інтерактивні вправи «акваріум», «мікрофон», ігри-драматизації, прес-конференції, конкурси-захисти, семінари, заочні подорожі (на батьківщину письменника, дорогами літературних героїв) і багато чого іншого. Така робота передбачає багаторольовий характер відносин в колективі класу, застосування діалогічних форм, а також відбір змісту для активного обговорення. Зрозуміло, що найбільшої уваги учнів заслуговують проблеми морально-етичного характеру.

На нашу думку, кожен навчальний предмет, перш за все, має орієнтуватися на формування свідомого громадянина й виховання високоморальної особистості, а вчитель – забезпечувати спеціальні умови,

створювати ситуації, в яких може знайти свого прояву моральна культура особистості.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-х книгах / І. Д. Бех. – К. : ІЗМН, 2003.
2. Сухомлинська О. В. Духовно-моральне виховання дітей та молоді в координатах педагогічної науки і практики : Виступ на Загальних зборах АПН України 07.12.05 / О. В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2006. – № 1. – С. 3-8.

*Т. Л. Шепеленко, к. пед. н., доцент,
Криворізький економічний інститут*

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МАРКЕТОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Входження України в європейський освітній простір, розвиток міжнародних зв'язків та співробітництво в економічній, політичній та науковій сферах викликали до життя потребу у високопрофесійних спеціалістах економічного профілю.

Необхідність переорієнтації ринку реклами на ринок маркетингових міжособистісних комунікацій актуалізує необхідність підготовки маркетингових комунікаторів як універсальних фахівців, здатних до установаження особистісних контактів з одним або кількома покупцями з метою продажу товару та налагодження тривалих стосунків з клієнтом.

Актуальність розв'язання даної проблеми обґрунтовується положенням щодо необхідності переорієнтації ринку реклами на ринок маркетингових міжособистісних комунікацій, що потребує підготовки маркетингових комунікаторів, як універсальних фахівців, здатних виконувати весь комплекс робіт з управління комунікаційною діяльністю компаній.

Здатність маркетолога організувати ефективну комунікацію є підґрунтям його продуктивної діяльності.

Професіоналізм у комунікативній діяльності проявляється в уміннях реалізувати комунікативну, перцептивну й інтерактивну її функції.

Комунікативний аспект взаємодії пов'язаний з процесом обміну інформацією. Щоб донести до споживача всі цінності товару, маркетолог повинен досконало володіти вербальними та невербальними засобами спілкування. Ефективне спілкування потребує, як мінімум, уміння викладати свої думки так, аби вони були адекватно зрозумілі партнером, а також уміння слухати, щоб надати партнеру можливість висловити усе, що він хотів би сказати і правильно зрозуміти те, що сказав партнер. В силу цього маркетинговий комунікатор повинен володіти технікою і культурою мовлення, а також уміннями рефлексивного і не рефлексивного слухання.

Ефективний обмін інформацією можливий лише тоді, коли партнери мають єдину чи подібну систему кодування і декодування інформації,

невербальними засобами (специфіка використання міміки, поз, жестів, рухів, тональності голосу, дистанції тощо), тобто невербально «розмовляють однією мовою».

Комунікативна взаємодія обов'язково вимагає формування образу іншого, в основі якого лежить сприйняття зовнішніх фізичних особливостей людини, розуміння її психологічних рис, особливостей поведінки. Сприйняття здійснюється завдяки органам почуття. Але у кожної людини є свій улюблений канал сприйняття – репрезентативна система, якій вона довіряє більше ніж іншим. Одна людина надає перевагу візуальній системі (сприйняття здійснюється переважно за допомогою зорових образів), інша – аудіальній (сприйняття здійснюється за допомогою слухових вражень). Люди з кінестетичною (рухово-емоційною) системою здійснюють сприйняття інформації за допомогою відчуттів. Провідна репрезентативна система зовні проявляється у виборі слів, які використовує людина у процесі спілкування. Знання репрезентативної системи, якій надає перевагу співбесідник, допомагає, використовуючи слова, що відповідають його «улюбленій» моделі сприйняття, викликати позитивні емоції стосовно себе, легко встановити контакт з партнером.

Забезпечити ефективність маркетингової комунікації дозволяє особистісно зорієнтоване спілкування, у процесі якого виконання нормативно заданих функцій супроводжується виявом особистого ставлення до споживача. Рівність психологічних позицій, уникнення домінування над співрозмовником, визнання його права на власну думку, проникнення у світ його почуттів і переживань, бачення його поведінки, готовність прийняти співрозмовника, взаємодіяти з ним дозволяє відчувати внутрішній стан споживача і установити з ним контактну взаємодію.

Контакт у комунікативній взаємодії – це психологічний стан єднання людини з іншою людиною, який характеризується взаєморозумінням, співпереживанням і готовністю до взаємодії. Досягти контакту як психологічної згоди можливе за умови, коли маркетинговий комунікатор вибирає доцільну рольову позицію, що сприймається партнером у конкретній ситуації спілкування. За концепцією Е. Берна, спілкуючись людина зазвичай несвідомо обирає один із трьох станів власного «Я»: позицію Батька, Дорослого чи Дитини. Зайнята позиція реалізується за певними правилами.

Позиція Батька у спілкуванні характеризується демонстрацією незалежності, впевненості, навіть агресивності. Позиція Дорослого – це демонстрація коректності, стриманості, розуміння інтересів інших, урахування особливостей ситуації спілкування. Позиція Дитини – система реалізації певних ставлень особистості до співрозмовника, в якій демонструються залежність, підпорядкованість, невпевненість. Контакт у взаємодії порушується через неузгодженість позицій (маркетолог у позиції Дорослого, а споживач у позиції Батька), що руйнує атмосферу взаємо сприйняття і унеможливує подальшу комунікацію. Для успішної ділової комунікації необхідно вміти діагностувати

позицію партнера і відповідним чином адаптувати свою комунікативну поведінку.

Отже, завдання маркетолога полягає у виявленні потреби потенційного споживача, описання її через комунікаційні канали і здійснення маркетингової комунікації.

*В. Я. Басараб, викладач,
Богородчанський професійний будівельний ліцей,
Івано-Франківська область*

ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ» У НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Поняття ключових компетентностей постійно знаходиться в центрі уваги науковців і практиків, адже саме ключові компетентності є визначальними у життєдіяльності особистості і дають можливість особистості ефективно брати участь у багатьох соціальних сферах та досягненні особистого успіху. Ключові компетентності становлять основний набір найзагальніших понять, які мають бути деталізовані в комплекс знань, умінь, навичок, цінностей та відносин за навчальними галузями та життєвими сферами.

Зарубіжні й вітчизняні автори зазначають, що ключові компетентності змінні, мають рухливу і змінну структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення особистості в соціумі.

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» ключові компетентності – це ті головні особистісні якості, які потрібні людині, щоб упоратись із сучасними й майбутніми вимогами в її повсякденному приватному й професійному житті [1, с. 449].

У методичних рекомендаціях щодо розроблення ДСПТО з конкретних професій на основі компетентнісного підходу ключові компетентності тлумачаться як загальні здібності й уміння (психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), що дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистому і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію [2, с. 4].

У більшості досліджень ключові компетентності розуміються як такі, котрими, по-перше, повинен володіти кожен член суспільства; по-друге, котрі можна застосовувати у найрізноманітніших ситуаціях.

Автори І. Єрмаков, О. Савченко, А. Хуторський у своїх працях наголошують на тому, що ключові компетентності змінні, мають динамічну структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення особистості в соціумі. Саме тому більшість європейських країн у контексті впровадження компетентнісного підходу, зокрема акцентування уваги на розвитку та/або формуванню ключових компетентностей, переглянули та внесли зміни до навчальних програм. Дедалі активніше заявляє про себе необхідність визначення, відбору та змістового

наповнення компетентностей, які є надпредметними – ключовими для конкретної професійної діяльності.

Основними ознаками ключових компетентностей визначають поліфункціональність, надпредметність, міждисциплінарність, багатокомпонентність, спрямування на формування критичного мислення, рефлексії, визначення власної позиції тощо (О. Овчарук і О. Пошетун, Л. Сушенцева та ін.).

На думку науковців (В. Радкевич), ключові компетентності – це загальні здібності й уміння, що дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному й професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечувати ефективну професійну міжособистісну взаємодію. Ключові компетентності ґрунтуються на головних цілях загальної і професійної освіти тих, хто навчається, їхньому соціальному й особистісному досвіді, а також на основних видах діяльності.

Окресливши основні підходи до визначення поняття «ключові компетентності», можна виділити основну їх рису: ключові компетентності мають бути притаманні всьому суспільству незалежно від статі, класу, раси, культури, сімейного стану, мови та узгоджуватись не тільки з етнічними, економічними та культурними цінностями суспільства, а й відповідати пріоритетам і цілям освіти, мати особистісно орієнтований характер.

Вітчизняні дослідники у царині компетентнісного підходу виділяють такі ключові компетентності: інформаційну, соціально-психологічну, громадянську, комунікативну, методологічну, життєву, професійну, психологічну (рефлексивну) [3, с. 49].

Більшість науковців наголошують на тому, що ключові компетентності змінні, мають динамічну структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення особистості в соціумі (І. Єрмаков, О. Савченко, А. Хуторський).

Таким чином, аналіз різних підходів до трактування поняття «ключові компетентності» дозволяє зробити висновок, що «ключові компетентності» це основний освітній результат, необхідний майбутньому кваліфікованому робітнику для того, щоб бути конкурентоздатним на сучасному ринку праці.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [з додат. і доп.] / уклад. і гол. ред. В. Бусел. — К. ; Ірпінь : Перун, 2005. — 1728 с.
2. Наказ МОНмолодьспорту України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення Державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій на основі компетентнісного підходу» від 26 квітня 2012 р. № 522. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacii-shodo-rozroblenn-doc99436.html>. — Заголовок з екрана.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О. В. Овчарук. — К.: «К.І.С.», 2004. — 112 с.

*О. М. Беляк, к. пед. н., директор
ВНКЗ «Одеське педагогічне училище»*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИЧНИХ ПОНЯТЬ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ

В змісті мовної освіти проекту Концепції мовної освіти в Україні (2011 р.) зазначається, що зміст навчання мов має бути різноплановим і відображати три взаємопов'язані складові – мовні і мовленнєві знання, практичні вміння й навички, цінності. Відповідно до цього у змісті належить якнайповніше висвітлити: функціональну систему мовлення, представлену мовленнєвою діяльністю в єдності чотирьох складових; аспект культури мовлення, що охоплює його нормативність (дотримання правил усного й писемного мовлення), адекватність (точність висловлення думок, почуттів, волевиявлень), естетичність (оптимальний темп і гучність мовлення, тембр і інтонація, тональність, лексичне багатство, різноманітність синтаксичних конструкцій, образність), поліфункціональність (застосування мови в усіх її аспектах у будь-якій сфері суспільного життя) [2].

Мета дослідження полягає у визначенні основних напрямів засвоєння лексичних понять учнями початкових класів спеціальної школи.

У Державному стандарті початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами (2013 р.) одними із основних напрямків корекційно-розвиткової роботи визначено: розвиток зорового або слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами, формування в них навичок просторового, соціально-побутового орієнтування тощо; розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім природним середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості [1].

В навчальній програмі для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушення мовлення (2014 р.) зазначається, що метою цього навчального предмету є формування ключової **комунікативної компетентності** молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності) у процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, вирішення життєво важливих завдань, а також успішна самореалізація особистості з урахуванням індивідуальних мовленнєвих та пізнавальних можливостей, корекція порушень мовленнєвого розвитку. Крім того, одним із корекційно-розвиткових завдань предмету «Українська мова» є корекція лексичної сторони мовлення на основі розширення словникового запасу, уточнення та диференціації лексичних значень слів, формування різних рівнів лексичних узагальнень, що виражає слово, та лексичної системності [3].

Слід зауважити, що саме мовна змістова лінія безпосередньо має на меті розвиток лексичних умінь через спрямованість на засвоєння школярами із ТПМ знань про мову, мовні вміння, розробляється з урахуванням того, що в

початковому курсі формування в учнів знань про мову, вмінь виконувати певні види мовного аналізу є пропедевтичним.

Так, сучасні науковці, серед яких О. Ахманова, М. Баранов, П. Білоусенко, А. Богуш, Д. Ганич, З. Гирич, Б. Головін, Н. Голуб, М. Вашуленко, Л. Кожуховська, Т. Коршун, М. Кочерган, Л. Кутенко, Т. Ладижевська, Т. Лановик, Т. Левченко, Н. Луцан, І. Луценко, М. Мацько, І. Непомняща, М. Пентилюк, І. Олійник, Ю. Руденко, В. Русанівський, К. Струніна, О. Тараненко, В. Тихоша, Л. Щерба Л. та інші наголошували на необхідності лексичної роботи. Проблему, яка стосується лексичної роботи дітей з вадами мовлення вивчали такі вчені як А. Винокур, М. Гріншпуна, А. Зикеєв, А. Олефір, Г. Каше, С. Конопляста, Р. Левіна, О. Мастюкова, О. Ревуцька, М. Савченко, Н. Серебрякова, Є. Соботович, І. Чередніченко та інші.

Отже, вивчення української мови молодшими школярами з тяжкими порушеннями мовлення передбачає пропедевтичну роботу з формування такої одиниці мовної одиниці як слово в його лексичному значенні. Основна увага вчителя має приділятися саме практичному аспекту – роботі над значенням слова і кількісному нарощуванню словникового запасу учнів, збагаченню їхнього мовлення різними граматичними формами, розвитку вміння користуватись мовними засобами відповідно до норм літературної мови (орфоепічних, лексичних, граматичних); умінню аналізувати, оцінювати власну мовленнєву творчість, прагнути до її удосконалення.

Так, вказані програми розкривають етапи вивчення лексики учнями початкової школи: підготовчий (знайомство зі словом, виділення лексичних одиниць з мовлення), спеціальний (формування лексичних понять, вироблення вмінь і навичок вживання лексичних одиниць у мовленні), аспектний (закріплення знань з лексикології, удосконалення умінь і навичок).

О. Олефір визначає напрями лексичної роботи на уроках читання: збагачення активного словника дітей шляхом засвоєння значень нових слів і нових значень знайомих слів, що раніше були не відомі учням; уточнення їхнього словника, поглиблення розуміння значення вже відомих слів, з'ясування відтінків значення синонімів, антонімів, багатозначних слів; активізація словника, тобто використання якомога більшої кількості слів у мовленні кожного учня, введення слів у речення, засвоєння сполучуваності слів з іншими словами, використання їх у конкретному тексті; вилучення нелітературних слів, які вживаються іноді молодшими школярами, виправлення помилок у наголошуванні та вимові слів [4].

Отже, вважаємо що напрями лексичної роботи є: проведення лексичного аналізу текстів; тлумачення значення слів, виконання завдань з вказаними словами.

Крім того, слід зауважити, що вся лексична робота у спеціальних школах, де навчаються діти з тяжкими порушеннями мовлення має бути спрямована на те, щоб формувати, збагачувати словниковий запас, а також постійно здійснювати його корекцію та активізацію.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF>
2. Концепція мовної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chervonakalina.ucoz.com/load/osvita/konceptsiyi/konceptsiya_movnoji_osviti_v_ukrajini/6-1-0-74.
3. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушення мовлення / Л. І. Трофименко. – К., 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/693/navchalni_programi11/
4. Олефір О. І. Напрями лексичної роботи з молодшими школярами із тяжкими порушеннями мовлення на уроках читання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.logopedu.com.ua/article/432_Napryami_leksichnoi_roboti_z_molodshimi_shkolyarami_iz_tyajkimi_movlennevimi_vadami_na_urokah_chitannya.

*Л. В. Гура, асистент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Останнім часом усе більшої гостроти набуває проблема активності і само активності особистості. Можна окреслити дві причини цього явища. Найголовніша з них має соціальне походження і зумовлена сучасним станом економічних, соціальних, соціально – психологічних стосунків у суспільстві. Друга пов'язана з вирішенням політичних, національних та загальнодержавних проблем.

Зазначенні процеси вимагають від системи вищої освіти забезпечення умов, за яких у майбутнього фахівця відбувається оптимальний розвиток усіх його потенційних можливостей – як успадкованих, так і тих, що набуваються у процесі індивідуальної життєдіяльності, в активному оволодінні суспільними цінностями, в їх удосконаленні.

В навчанні є особливий вид інтересу - інтерес до пізнання або пізнавальний інтерес. Його межі - пізнавальна діяльність, в процесі якого проходить оволодіння змістом навчальних предметів і необхідними способами або змістом і навичками, за допомогою яких студент отримує освіту. У студентів академічної групи пізнавальних інтерес може мати різний рівень свого розвитку і різний характер проявів. *Елементарним рівнем* пізнавального інтересу можна вважати відкритий інтерес до нових факторів, цікавих явищ, які фігурують в інформації, отриманої студентом на заняттях. *Більш вищим рівнем* є інтерес до пізнання суттєвих явищ. Цей рівень потребує пошуку, активного

оперування набутими знаннями. На цьому рівні пізнавальний інтерес часто пов'язаний з рішенням задач прикладного характеру, в яких студента цікавить не скільки принцип дії, скільки механізм за допомогою якого все відбувається.

Головний параметр рівня пізнавального інтересу, супроводжується такими параметрами, як стійкість, локалізованість, усвідомленість.

Параметр стійкості багато відкриває нам і пізнавальному інтересі студента. Пізнавальний інтерес може бути ситуаційним. В структурі особистості він не залишає важливого сліду, так як інтерес її весь час потребує зовнішніх засобів.

Пізнавальну активність студента слід розглядати як особистісну освіту, яка виражає інтелектуальний відгук на процес пізнання. Вона характеризується пошуковою направленістю навчання; пізнавальним інтересом, прагненням задовольнити його за допомогою джерел як в навчанні, так і поза навчальною діяльністю; емоційним підйомом.

В свою чергу пізнавальна самостійність формується на базі активності за допомогою наступних рис: прагнення і вміння самостійно мислити; здібність орієнтуватися і новій ситуації; знайти свій підхід до нового завдання; незалежність особистих суджень.

Навчальний процес володіє змістом навчальних предметів, значними можливостями пізнавальних інтересів. В свою чергу пізнавальний інтерес студента є джерелом енергетичних ресурсів діяльності студентів.

Психологи та педагоги розрізняють кілька стадій інтересу: зацікавленість, допитливість, пізнавальний інтерес.

Зацікавленість - це елементарна стадія орієнтування, зв'язана з новизною предмета. Це ситуативний інтерес. Він швидко виникає і так само швидко зникає.

Допитливість - характеризується прагненням глибше ознайомитися з предметом, вийти за межі видимого і чутного, розширити свої пізнання. На цій стадії інтерес виражається у здивуванні й прагненні довідатися нове. Отже, інтерес вже не знаходиться на поверхні окремих факторів, але ще не проникає настільки в навчання, щоб виявити закономірності.

Усі стадії інтересу тісно взаємопов'язані, переплетені і можуть існувати навіть на одному й тому ж самому занятті. Поява інтересу тісно пов'язана з тим, як викладач його збуджує й підтримує.

*Т. М. Попова,
вчитель початкових класів
Широківська ЗОШ № 2*

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ – КРОК ДО ШКОЛИ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я

Здоров'я – дорогоцінний дар, яким наділяє людину природа. Недарма в народі кажуть: у здоровому тілі – здоровий дух. Щоб надовго вистачило і того й іншого, треба загартовувати дитину змалечку, виховувати в неї звичку регулярно займатися фізкультурою.

Діти приходять до школи не просто вчитися, а вчитися добре. І дуже важливо з перших днів створити їм такі умови, щоб це бажання не згасло. Тому треба прагнути, щоб кожен вихованець повірив у свої можливості, радів дзвінку на урок, зустрічі з учителем, щоб шкільне життя стало для нього змістом особистого. Тільки за таких умов учень зростатиме духовно і розумово.

40-хвилинне сидіння за партою згубно діє на фізіологічний розвиток усіх школярів, приводить до порушення основних нервових процесів, зниження розумової та м'язової працездатності. Розробляючи навчальний режим, особливу увагу слід приділяти чергуванню різних видів діяльності, активному відпочинку на уроках, де превалює статичне навантаження на учнів. Водночас активно відпочивати мають не лише м'язи кисті руки, які стомлюються від письма, малювання, ліплення, а й усі м'язи тулуба, нижніх і верхніх кінцівок. В 1-му класі повинно бути дві фізпаузи по 2 хв. кожна на 10-ій та 20-ій хвилинах уроку, а в 2-4 класах – по одній паузі на 20-ій хв. уроку.

Завдяки загальному зусиллю вчителів, учнів і батьків щодо здоров'язбереження, завдяки систематичній, послідовній і творчій роботі з організації фізкультхвилинок, динамічних пауз та ін. здоров'язберігаючим технологіям забезпечується достатній рівень функціональної діяльності всіх органів та систем організму дітей на уроці, їхній загальний бадьорий стан.

Розпочати учбовий день радимо із ранкової гімнастики, яка може бути представлена фізкультурною паузою, дихальною гімнастикою, або у вигляді сміхотерапії.

Під час уроків слід проводити оздоровчі хвилинки, які повинні комбінувати в собі фізичні вправи для осанки, очей, рук, шиї, ніг. Оздоровчі хвилинки краще проводити під музичний супровід, який допомагає зняти втомленість, відновити рівновагу учнів. Такі вправи можна запропонувати проводити самим учням або поєднувати з елементами ігор.

Вагому роль відводять пальчиковій гімнастиці, яка допомагає зняти загальну напругу. Дослідження М. Кольцової свідчать, що кожен з пальців руки має своє відображення у корі великих півкуль головного мозку. Таким чином, мовлення перебуває у залежності від розвитку дрібної моторики руки. «Пальчикові» ігри представляють собою віршовані рядки, що ілюструються за допомогою ритмічних рухів рук, пальців.

У початковій школі радимо впроваджувати звукову гімнастику, мета якої полягає у виробленні правильних рухів органів артикуляційного апарату, необхідних для вимовляння звуків. До звукової гімнастики належать чистомовки, скоромовки, мовні розминки тощо. Проводити таку гімнастику потрібно щоденно та у ігровій формі.

До здоров'язберігаючих технологій належать також арт-техніка та аромотерапія. В основі арт-техніки лежить творча діяльність у першу чергу малювання. За допомогою арт-техніки дитина має можливість виразити свої переживання, почуття, відношення. Водночас творча діяльність допомагає зняти напругу, сприяє підвищенню дитячої самооцінки, впевненості у власних

силах та розвиває творчі здібності. Головна мета – це духовний розвиток, самопізнання людини через творчість та покращення адаптації школярів.

Дуже розповсюдженою технологією стає і аромотерапія. Для того аби зняти тривожність, використовують ефірні масла бергамоту та м'яти; почуття напруги – масло герані, лаванди, іланг-ілангу. Суміш масел сосни, м'яти, лаванди вбиває мікроби, стафілокок. Стимулюючі ефірні масла – це грейпфрут та розмарин.

Слід зазначити, що неабияку роль відводять музичному супроводу уроку. В музиці знаходиться величезний здоров'язміцнюючий потенціал. Музика знімає стреси, стимулює роботу мозку, підвищує засвоєння, сприяє естетичному вихованню. Звук – це енергія. Правильно підібрані мелодії здатні активізувати людські резерви.

Дуже важливо запобігти виникненню втоми, своєчасно виявити перші її ознаки та якомога швидше її зняти. Для цього проводяться енергізатори - короткі вправи, що відновлюють енергію класу. Призначення енергізаторів на уроці – створення позитивної психологічної атмосфери в класі, відновлення енергії та посилення групової активності. Енергізатори мають відповідати віковим особливостям учнів, бути простими, цікавими і доступними, зручними для виконання на обмеженій площі, емоційними, досить інтенсивними і теж знайомими дітям.

Отже, можна зробити висновок що головне завдання школи – це виховання фізично і морально здорового покоління, формування нової особистості, здатної вдосконалювати себе, готової до активного творчого життя в незалежній державі. Жоден лікар не зробить для людини того, що вона може і повинна зробити для себе сама – забезпечити оптимальні умови для формування та збереження власного здоров'я, а справа педагога – зародити та виплекати в дитини прагнення до цього.

Література

1. Туріщева Л. В. Психокорекційні ігри в роботі педагога / Л. В. Туріщева. – Х. : ВГ «Основа», - 2007. – 160 с.
2. Уроки в природі. 1-4 класи / уклад. Л. Р. Токотиленко. – Х. : Вид. група «Основа», 2011. – 127, [1] с. – (Б-ка журн. «Початкове навчання та вховання»; Вип.5 (89)).

*Т. М. Попова,
вчитель початкових класів
Широківська ЗОШ № 2
Г. П. Карпець,
вчитель методист
Широківська ЗОШ №2*

НАСТУПНІСТЬ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ТА ПОЧАТКОВОЮ ОСВІТОЮ

У Законі України «Про Освіту», «Про дошкільну освіту» задекларовано безперервність і наступність у єдиній системі освіти між усіма ланками.

Пріоритетну роль відведено дошкільній освіті, як обов'язковому первинному складнику та вказано на необхідності створення належних умов для її здобуття.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про дошкільну освіту» громадяни України мають рівні права на здобуття дошкільної освіти у дошкільних навчальних закладах. Слід зазначити, що значна частина дітей не відвідує дошкільні навчальні заклади. Однак сучасний дошкільник живе у суспільстві, яке постійно змінюється, ускладнюється, розвивається, і адаптуватися дитині до нього мають допомогти дорослі, зокрема, педагогічні працівники.

У Широківській СЗШ № 2 створено гурток «Пізнайко», де кожній дитині, яка не відвідує дитсадок, надано можливості для здобуття дошкільної освіти.

Складові наступності між дошкільною та початковою школою у Широківській СЗШ № 2: методична робота; спільна робота вчителів та практичного психолога школи; робота з батьками майбутніх першокласників; робота з майбутніми першокласниками; адаптація до початкової школи; психолого-педагогічні рекомендації щодо розв'язання проблеми шкільної дезадаптації.

Алгоритм роботи школи з питання наступності між дошкільною та початковою ланками: Знайомство вчителів із майбутніми учнями. Відвідування дітей вдома. Проведення спільних нарад, засідань педагогічних рад. Спільне МО вчителів початкової школи та дошкільця. Проведення загальних батьківських зборів. Консультування батьків щодо готовності дітей до навчання в школі. Взаємовідвідування занять та уроків учителями початкової школи та вихователями. Екскурсія по школі вихованцями дошкільця. Спільні виховні заходи. Підготовка рекомендацій для батьків. Діагностування майбутніх першокласників. Підсумкові збори батьків майбутніх першокласників.

Мета програми «Пізнайко»:

- Здоров'я – розуміти концепції пов'язані зі зміцненням здоров'я і попередження захворювань.

- Фізична підготовка – навчити спритно, уміло рухатись. Діти цінують активний спосіб життя. Підготовка руки до письма.

- Образне мислення – використовувати різні техніки, матеріали, оцінювати витвори мистецтва, творчо виражати ідеї.

- Зв'язок з природою – отримати знання про наукові явища і прийоми оцінки інформації. Розвивати природну допитливість дітей про оточуючий світ.

Актуальними завданнями «Пізнайка» є: охоплення дошкільною освітою дітей, які не відвідують дошкільні навчальні заклади; сприяння особистісному зростанню кожної дитини, розвитку її компетентності; залучення до активної співпраці у вихованні та навчанні дітей практично всіх сімей на різних етапах їхнього становлення, розвитку та функціонування, різними виховними можливостями; сприяння духовному зростанню батьків, формуванню в них позитивного ставлення до себе та інших, накопиченню досвіду гуманних взаємин.

Навчально-виховна робота з дітьми, які не відвідують дошкільні навчальні заклади, проводиться з урахуванням гуманістичного, особистісно

орієнтованого, інтегрованого, діяльнісного, системного, культурологічного та інших сучасних підходів.

Робота будується з урахуванням вікових особливостей розвитку дітей відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти й змісту чинних програм розвитку, навчання і виховання.

Увага педагогів і батьків акцентується також на оснащенні приміщення іграшками, ігровими посібниками, що є для дошкільника найпершими носіями інформації про навколишній світ, а також матеріалами для самостійної діяльності - образотворчої, ігрової, навчальної, рухової тощо.

Організаційні форми роботи у гуртку «Пізнайко» (на основі чинних програм): - спеціально відведений для навчальної діяльності час - заняття (ігри-заняття); - поза організованою навчальною діяльністю - спостереження, бесіди, індивідуальна робота з різних змістових напрямків; - рухливі, дидактичні, в тому числі настільно-друковані й словесні ігри; - спілкування з батьками; - заняття фізичними вправами, різні види дидактичних, творчих, рухливих ігор, в тому числі вправи та ігри з елементами спорту.

Ключові концептуальні поняття на заняттях: застосування на практиці принципів демократії; надання можливостей для вибору; заохочення персональної відповідальності; демонстрування взаємоповаги в колективі; чесність; турботливість і старанність; індивідуальний підхід; застосування інноваційних технологій на заняттях; спілкування через вчинки; взаємозв'язок між вчителями, дітьми і сім'ями. Форми роботи: дидактичні ігри; розвиваючі вправи; хвилинки релаксації; ранкові зустрічі; робота в куточку живої природи; екскурсії; захист проекту; сюжетно-рольові ігри; сімейні свята.

У навчальній діяльності дошкільників домінують дидактичні, розвивальні ігри й вправи (логіко-математичного, мовленнєвого, природознавчого, валеологічного, художньо-естетичного, рухового спрямування тощо), практична продуктивна й елементарна творча художня діяльність. Тобто, гра посідає чільне місце у режимі дня, як ефективна організаційна форма, провідний метод та засіб розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку.

*Н. В. Дєдюліна, заступник директора,
Криворізька ЗОШ № 125*

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ

У навчанні є особливий вид інтересу – інтерес до пізнання або пізнавальний інтерес. Його межі – пізнавальна діяльність, у процесі якої проходить оволодіння змістом навчальних предметів і необхідними способами або змістом і навичками, за допомогою яких учень отримує освіту. У пізнавальному інтересі, знаходять своє вираження ряд значних для навчання і розвитку моментів. У ньому виражена єдність об'єктивних і суб'єктивних сторін пізнавальної діяльності. У ньому найбільш суттєво проявляється

закономірність переходу зовнішнього і внутрішнього, що складає суть розвиваючого навчання. Аналіз психологічної структури пізнавального інтересу привів психологів С. Л. Рубинштейна, А. А. Гордона, Л. Н. Леонтева до висновку, що особистісна освіта представила всі важливі для особистості процеси: інтелектуальні, емоційні, вольові.

Як бачимо, інтерес – це складна, динамічна система, у якій взаємодіють емоційні, вольові та інтелектуальні процеси. Нестандартний урок – це імпровізоване навчальне заняття, що має нетрадиційну структуру. Назви уроків дають деяке уявлення про цілі, завдання методу проведення таких занять. Нестандартні уроки, інтегруючи зміст і метод і побудову на інтересі і виявленню духовних цінностей учня, виражають ситуаційні значення.

Нестандартні уроки не передбачають прямої залежності від змісту, методів і форм навчання. Частіше метод визначає зміст. Самостійний пошук випереджає навчання, самопізнання обдарованих дітей, творчий вибух талановитого вчителя, дозволяє вибірково відноситися до змісту, відкидати непотрібне, зайве, нецікаве. Розповсюдженими методиками, методами і прийомами на нестандартних уроках є ділові, рольові ігри, моделювання, імітація, імпровізація, де саме середовище впливає на учня і перебудовує навчально-виховний процес.

Нестандартні уроки пов'язані з груповими формами роботи. КВК – групи і капітан, громадський огляд знань, комісії, подорожі-екскурсії. При розкритті функціональних обов'язків в групі кожен учень сам шукає своє місце по здібностям. Якщо робота проводиться не регулярно, то учні можуть бути пасивними на рівні присутності, якщо в системі, то як правило пасивних не буває.

Так, вивчення ставлення учнів до нестандартних форм навчання показало, що їм подобаються такі уроки, вони дозволяють краще опанувати матеріалом, проявити свої можливості, не боятися на уроці. Разом з тим, надмірно часте виконання таких форм, їх одноманітність знижують інтерес учнів та їх активність на уроці.

Таким чином, активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів сприяє створення вчителем системи взаємопов'язаних стандартних і нестандартних форм організації навчання, що найбільш оптимально відповідають віковим та індивідуальним особливостям учня, а також гармонійно поєднують освітні, розвиваючі та виховні завдання сучасного уроку. Інтерес – форма прояву пізнавальної потреби, яка забезпечує направленість особистості на усвідомлення цілей діяльності і тим самим сприяє орієнтуванню, ознайомленню з новими фактами, більш повному та глибокому відображенню дійсності. Стійкість інтересу виражається в у тривалості його збереження та в його інтенсивності. Про стійкість інтересу свідчить пересилання труднощів у здійсненні діяльності, яка сама по собі інтерес не викликає, але виконання якої є умовою здійснення діяльності, що

цікавить людину. Оцінка широти або вузькості інтересу в кінцевому результаті визначається його змістовністю та значущістю для особистості.

*О. А. Петраш, вчитель технологій,
Криворізька ЗОШ № 14*

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ

Постійне збільшення розумового навантаження на уроках технології змушує задуматися над тим, як підтримувати пізнавальну активність в учнів, а також, як домогтися високої активності протягом всього уроку. Висунуті перед школою завдання у підготовці учнів до життя вимагають формування особистості, готової до активної участі в науково-технічному та соціальному процесі.

Урахування особливостей учнів у навчанні – це не пристосування мети і змісту навчання до окремого учня, а пристосування прийомів, методів і форм педагогічного впливу до індивідуальних особливостей з метою забезпечення запрограмованого рівня розвитку особистості. Особистісно-орієнтований підхід створює найсприятливіші можливості для розвитку пізнавальних сил, активності, схильностей і обдарувань кожного учня. Виникнення пізнавального інтересу до предмета технології в значного числа учнів залежить у більшому ступені від методики її викладання, від того, наскільки вміло буде побудована навчальна робота. Це важливо в підлітковому віці, коли формується постійний інтерес до предмета обслуговуюча праця.

Суспільство висуває до школи високі вимоги: вона повинна випускати зі своїх стін людей з високим рівнем готовності до життя. Якість засвоєних у школі знань визначає на довгі роки їх можливості в сфері матеріальної і духовної культури. Висунуті перед школою завдання у підготовці учнів до життя вимагають формування особистості, готової до активної участі в науково-технічному та соціальному процесі. У цьому процесі найважливіше місце належить уроку, на якому потрібно використовувати проблемні ситуації для підвищення якості знань учнів.

У психологічному словнику говориться, що діяльність – це одна з основних категорій психології. Основною, генетично вихідною є зовнішня, предметна діяльність, що породжує всі види внутрішньої психічної діяльності, включаючи операції й дії, які є її складовими частинами. Прийнято виділяти три основних види людської діяльності: гру, навчання й працю. Кожний із цих видів визначається своїми мотивами, цілями й засобами. У грі дитину залучає сам її процес, що домінує, значення має саме «виконання» певних ігрових ролей. Головна мета навчання – засвоєння знань, навичок й умінь, підготовка до трудової діяльності. Праця пов'язана зі свідомою діяльністю людини, спрямована на створення матеріальних і духовних цінностей. У всіх видах діяльності важливу роль грає спілкування.

Е. В. Бондаревская вважає, що «діяльність – це практичне перетворення суспільною людиною об'єктивного світу. У діяльності відбувається перехід об'єкта в його суб'єктивну форму – в образ, що лежить в основі орієнтування людини у світі. Діяльність завжди включена в конкретні суспільні відносини й визначається умовами матеріального й духовного спілкування, характерними для даного суспільства. Основними компонентами будь-якої діяльності є потреби й мотиви, мети й дії, засоби й операції. Ці компоненти можуть перетворюватися один в одного – у цих перетвореннях і полягає їхня динаміка».

У психологічному словнику говориться, що діяльність – це одна з основних категорій психології. Основною, генетично вихідною є зовнішня, предметна діяльність, що породжує всі види внутрішньої психічної діяльності, включаючи операції й дії, які є її складовими частинами. Прийнято виділяти три основних види людської діяльності: гру, навчання й працю. Кожний із цих видів визначається своїми мотивами, цілями й засобами. У грі дитину залучає сам її процес, що домінує, значення має саме «виконання» певних ігрових ролей. Головна мета навчання – засвоєння знань, навичок й умінь, підготовка до трудової діяльності. Праця пов'язана зі свідомою діяльністю людини, спрямована на створення матеріальних і духовних цінностей. У всіх видах діяльності важливу роль грає спілкування.

Е.В. Бондаревская вважає, що «діяльність – це практичне перетворення суспільною людиною об'єктивного світу. У діяльності відбувається перехід об'єкта в його суб'єктивну форму – в образ, що лежить в основі орієнтування людини у світі. Діяльність завжди включена в конкретні суспільні відносини й визначається умовами матеріального й духовного спілкування, характерними для даного суспільства. Основними компонентами будь-якої діяльності є потреби й мотиви, мети й дії, засоби й операції. Ці компоненти можуть перетворюватися один в одного – у цих перетвореннях і полягає їхня динаміка».

У дидактиці фігурує особливий вид інтересу – пізнавальний інтерес. Його сфера – пізнавальна діяльність учнів, у процесі якої відбувається оволодіння змістом навчальних предметів і необхідних способів або вміннями й навичками, за допомогою яких учень одержує утворення.

На підставі аналізу наведених нами різних трактувань понять «активність», «діяльність», «пізнавальна діяльність» ми будемо вважати, що активізація пізнавальної діяльності школярів – це цілеспрямована, планомірна активність учнів до енергійного оволодіння знаннями, уміннями й навичками з використанням різних методів, засобів і форм навчання.

Активізації пізнавальної діяльності учнів сприяє створення вчителем системи взаємопов'язаних стандартних і нестандартних форм організації навчання, що найбільш оптимально відповідають віковим та індивідуальним психолого-соціальним особливостям учня, а також гармонійно поєднують освітні, розвиваючі та виховні завдання сучасного уроку.

*Т. В. Ірклієвська, вчитель технологій,
Криворізька ЗОШ № 107*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні, як ніколи раніше, виникла нагальна необхідність у якісно новій підготовці педагога, яка б поєднувала фундаментальність професійних базових знань з інноваційністю мислення та практично орієнтованим, дослідницьким підходом до вирішення конкретних навчально-виховних питань. Саме шкільний учитель є головною фігурою при реалізації нововведень на практиці. А для цього він повинен мати необхідний рівень професійної компетентності та педагогічної культури, у тому числі й інформаційної.

Збільшення обсягу інформації особливо помітно в освітній сфері. Передусім це реалізується у створенні нових навчальних курсів і комунікативних технологій (А. Корінний), комп'ютеризації навчання, визначенні перспектив професійної діяльності (А. Суханов), передачі духовної спадщини, розвитку культури (Г. Воробйов). Оновлена в такий спосіб освіта перестає бути тільки педагогічним процесом, а набуває ознак інформаційного процесу.

В умовах інформатизації суспільства процес формування в учнів певних компетентностей, умінь отримувати якісні знання з сучасних джерел інформації набуває безперечного значення. Учень має навчитися виокремлювати важливі знання з розмаїття, пропонованого сучасним інформаційним простором. Шлях до отримання інформації – наявність умінь самостійно пізнавати й видобувати інформацію. Саме це спонукало до зосередження уваги в дослідженні на формуванні інформаційної компетентності учнів у процесі навчання дисциплін технологічного циклу.

Проблемам особистісно-орієнтованого навчання присвячені роботи Г. Балла, І. Бежа, В. Давидова, М. Євтуха, М. Кларина, О. Леонтьєва, С. Максименка, В. Рибалки, П. Сікорського, І. Якиманської та ін. Використання в навчальній діяльності індивідуального підходу, індивідуалізацію навчання розглядають А. Адлер, М. Акімова, М. Козлов, К. Купер, В. Мерлін, А. Мілер, Г. Олпорт, Л. Первин, В. Сериков та ін. Питання пізнавальної самостійності розробляють В. Буряк, Л. Вяткін, В. Гаранін, Г. Железовський, І. Лернер, Н. Половникова, О. Савченко, В. Тюріна та ін. Проблема активності суб'єкта у процесі трансформації знань вивчається в роботах А. Арістової, В. Євдокімова, В. Лозової, Н. Половникової, Т. Шамової. Сутність педагогічної інформації – предмет дослідження Б. Кисельова, С. Ландо, І. Орешко, В. Фляківа, А. Уварова, Д. Черешніна та ін.

Комп'ютерні й комунікаційні технології є новітнім, альтернативним виявом інформаційної революції. Цим пояснюються значний інтерес і увага, що виявляють до комп'ютерної грамотності, формування основ інформаційної культури учнів. Усе більше науковців приходять до висновку, що в „результаті одержаних знань про комп'ютери і набутих навичок роботи з ними учні будуть

краще підготовлені до навчальної діяльності, матеріального життя в нашому швидкозмінливому світі”.

Провідна ознака високої інформаційної компетентності, головне джерело, що забезпечує благоустрій і благополуччя життя для переважної частини населення країни, благодіяння суспільства – це високоефективна господарська діяльність його членів, що стає як умовою, так і ознакою цивілізованої організації господарства на базі засобів виробництва, що складаються з кібернетичних знарядь праці й нових інформаційних технологій, які забезпечують найбільш високий, з погляду світових стандартів, рівень продуктивності праці й ефективності виробництва, створення різноманітних товарів і послуг, що роблять життя людей більш комфортнішим.

Отже, інформаційна компетентність учнів – це складне особистісне утворення, яке забезпечує можливість інформаційної взаємодії та взаємовідношення в системі „вчитель-учень”, яке характеризується здатністю до використання інформаційних засобів для збирання, зберігання, обробки та використання інформації для розв’язання різних педагогічних проблем.

На думку В.Ф. Капіци, інформаційне суспільство має одну вирішальну особливість, яка може вивести його за межі традиційної комунікативної системи, а саме: «акумуляцію інтелектуальної власності у значній частині освічених людей, що працюють зі знаннями та інформацією». За наявності певних суспільних умов вона може бути перетвореною на інтелектуальній та інформаційний капітали.

Новий інформаційний світ породжує нові суспільні системи та відносини. Науково-технічна революція останніх часів призвела до активізації аудіовізуальних телекомунікацій, до підвищення швидкості обміну інформаційними потоками. Новий соціокомунікативний тип суспільної системи вченими визначається по-різному: як «телекомунікаційний світ» (Т. Стоун’ер), як «телематичне суспільство» (Дж. Мартін), як «самокомунікативний світ» (Л. Мемфорд), як «програмоване суспільство» (А. Турен). Але головною особливістю перетворень, що відбуваються, є радикальна суспільна модернізація, передусім, науково-технічна, «комп’ютерна революція», унаслідок чого інформаційно-комунікативні технології набули вирішального значення в суспільстві. За Д. Беллом, таких змін у суспільному використанні *інформаційно-комунікативних технологій п’ять* :

1) злиття телефонних систем, телекомунікацій та обробки інформації в одну модель;

2) заміна паперу електронними засобами: електронні банківські послуги, електронна пошта, передавання газетної та журнальної інформації факсимільними засобами зв’язку, дистанційне копіювання документів;

3) розширення телебачення через кабельні системи з численними каналами та спеціалізованими послугами; прямий зв’язок із домашніми терміналами користувачів; заміна транспорту телекомунікаціями;

4) реорганізація зберігання інформації на базі комп'ютерних систем та її запити через інтерактивну інформаційну мережу; пряме отримання інформації з банків даних;

5) розширення системи освіти на базі комп'ютерних систем; зникнення відмінностей між обробкою інформації та комунікацій; перетворення знань та інформації на стратегічний ресурс суспільства.

Багаторівнева система подання інформації на різних носіях і в різних знакових системах, в яких щільно взаємодіють традиційні та нові інформаційні технології, складалася поступово, впродовж усього ХХ століття. Поряд із розвитком інформаційних структур відбувається процес «семіотизації» суспільства – «поява и розвиток численних знакових систем», завдяки яким утворюється багатоконпонентне «інформаційне поле» – специфічне інформаційне оточення людини (поєднання текстів, графічних зображень, звукових і аудіовізуальних повідомлень тощо).

Отже, виникнення інформації, еволюція її цінностей вимагає системного підходу при їх вивченні щодо гуманітарних наук. Саме інформаційний підхід допоможе здійснити комплексний та системний аналіз при вивченні таких педагогічних категорій, як «професіоналізм», «професійна компетентність» та «інформаційна компетентність». А компетентнісний підхід, у свою чергу, максимально наближає до вивчення результатів педагогічної діяльності – формування та розвитку конкурентноспроможних фахівців. Поєднання цих двох підходів в педагогіці може бути цікавим та перспективним.

Специфіка викладання і вивчення дисциплін технологічного циклу відкриває значні можливості щодо розв'язання визначеної проблеми під час їх опанування у загальноосвітній середній школі.

*В. А. Кеуш, вчитель технологій,
Криворізька ЗОШ № 103*

ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ УМІНЬ УЧНІВ У СИСТЕМІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У Національній доктрині розвитку освіти України у ХНІ столітті, державній національній програмі “Освіта. Україна ХНІ століття” наголошується, що головною метою, ключовим показником і основним важелем сучасного прогресу є всебічний гармонійний розвиток людини, зростання її культурного, інтелектуального й духовного потенціалу.

Проблема інтелектуального розвитку особистості є однією з пріоритетних у психолого-педагогічній науці. Виявленню сутності інтелектуальних здібностей і шляхів їх формування присвячені ґрунтовні дослідження Д. Богоявленського, П. Гальперіна, В. Давидова, Л. Виготського, Д. Ельконіна, С. Жуйкова, А. Зака, Л. Занкова, О. Запорожця, Є. Кабанової-Меллер, Г. Костюка, О. Леонтєва, А. Люблінської, О. Матюшкіна, Н. Менчинської, Ж. Піаже, С. Рубінштейна, Н. Талізінної, Л. Тихомирової та ін.

Ключові проблеми інтелектуального розвитку школярів у процесі навчання розглядаються в працях Г. Батуриної, М. Данилова, А. Дмитрієва, Б. Осипова, І. Зверева, В. Краєвського, В. Кулько, І. Лернера, В. Лозової, В. Орлова, М. Скаткіна, А. Усової, В. Цетлін, Т. Цехмістрової, Н. Чутко, Т. Шамової, Г. Щукіної, І. Якиманської та ін. Одним з найважливіших результатів проведених досліджень є висновок про те, що особливе значення має надаватися інтелектуальному розвитку учнів, тому що саме на цей період припадає формування основних логічних структур мислення та інтелектуальних умінь дитини – фундаменту її успішного навчання і розвитку в подальші роки.

У працях Б. Ананьєва, М. Бантової, Т. Бистрової, А. Зака, Н. Істоміної, Н. Лошкарьової, А. Люблінської, В. Паламарчук, В. Репкіна, О. Савченко, та ін. закладено теоретичні й методичні засади формування інтелектуальних умінь учнів у традиційних умовах

Проблема формування культури розумової праці тісно пов'язана рядом таких проблем, як: розвиток мислення, уваги, пам'яті, проблеми працездатності, стомлюваності і т.д.

Відсутність або не сформованість інтелектуальних умінь, що визначають характер і можливості сприйняття навчального матеріалу, зберігання його в пам'яті, відтворення у різних умовах, перетворення в процесі рішення пізнавальних завдань, наводить до формалізму в засвоєнні знань, падінню інтересу до навчання.

У ряді досліджень психологів виявлена різниця в інтелектуальному розвитку між віковими групами учнів, вік яких 14 років, має відносно низький показник. У 17-18 років відбувається інтенсивний розвиток інтелекту, досягаючи вершини до 19 років, потім з 19 до 22 років спостерігається стабільність в розвитку інтелекту, а з 22 років починається новий етап інтелектуальної активності.

З віком велика увага набуває чинника загальної інтелектуальної культури, який характеризується: логічним мисленням, адаптивністю, практичністю. Якщо в молодших школярів переважає спостережливість, то в більш старших учнів – основою розумових операцій стає кмітливість.

Важливо підкреслити, що освіта, отримана в середній школі, – це лише база, яка вимагає в сучасних умовах постійного поповнення знань. Тому необхідно виховувати у кожної молодої людини особисту установку на самоосвіту, до самостійного придбання знань, до підвищення кваліфікації. Саме у юнацькі роки найінтенсивніше розвиваються інтелектуальні, етичні сили і можливості людини. Таким чином, актуальність дослідження необхідності формування інтелектуальних умінь у школярів витікає з вимог міцного засвоєння знань, самостійності, самоосвіти, ефективності навчання.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СПРЯМОВАНOSTІ ОСОБИСТОСТІ ТА СТИЛЮ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ

Процес європейської інтеграції України, інтереси розвитку економіки і культури, зростання соціальної ролі особистості вимагають всебічного стимулювання і розвитку потенційних можливостей кожної людини. Формування життєво активної, гуманістично спрямованої, духовно багатой особистості зумовлюється багатьма психолого-педагогічними та соціальними чинниками, вагоме місце серед яких посідає система ставлень людини до навколишнього світу взагалі, і до себе подібних зокрема. Вихованість особистості, насамперед, проявляється у тому, як вона ставиться до інших людей, до своїх обов'язків, до праці та її результатів, до себе самої. Окрім того, наявність у підростаючої особистості морального ставлення до оточуючого світу є головною умовою її гармонійного і всебічного розвитку. Серед різноманіття напрямків сучасних психологічних досліджень, проблема міжособистісних взаємин є однією з найбільш складних і багатопланових. У зв'язку з нагальною потребою гуманізації процесу виховання підростаючого покоління, надзвичайно актуальним у наш час стає такий аспект розгляду проблеми формування особистості підлітка. Як показують результати психолого-педагогічних досліджень, саме в спрямованості особистості, і, насамперед, у міжособистісних відносинах з батьками, педагогами, однолітками проходить становлення особистості підлітка, формування найважливіших його властивостей, моральної сфери, світогляду.

Найбільш детально проблема ролі взаємин у розвитку людини була висвітлена у дослідженнях: Б. Ломова, О. Бодальова, О. Леонтьєва, Є. Галовахи, М. Кагана, Г. Ковальова, Я. Коломинського та інших.

О. Леонтьєв у структурі взаємин виокремив взаємодію з іншими людьми та внутрішній механізм життя колективу. Взаємодія (інтерація) опосередкована спілкуванням, і завдяки йому люди можуть вступати у взаємодію. Взаємодія, інтерація, за О. Леонтьєвим, це колективна діяльність, що розглядається не в сенсі змісту чи продукту, а в плані її соціальної організації.

Б. Ломов виділив три групи функцій взаємодії— інформаційно-комунікативну, регуляційно-комунікативну та афективно-комунікативну.

За Ю. Трофімовим розрізняють три види спрямованості особистості: спрямованість на взаємодію, спрямованість на завдання, спрямованість на себе.

За О. Бодальовим існують декілька відносно автономних психологічних механізмів соціалізації за допомогою яких, батьки впливають на своїх дітей: підтримка, заохочення, ідентифікація, розуміння.

Однією з найяскравіших характеристик особистості є її індивідуальність, під якою розуміють своєрідне, неповторне поєднання таких психологічних

особливостей людини як, характер, темперамент, особливості перебігу психічних процесів (сприймання, пам'яті, мислення, мовлення, почуттів, волі), особливості її мотиваційної сфери, спрямованості.

Особистість завжди конкретно-історична, вона є продуктом тієї доби і тих суспільно-економічних відносин, сучасницею та учасницею яких вона є. Визначення особистості за суттю – це історичне дослідження процесу становлення за певних соціальних умов Доби, певного суспільного ладу.

*О. А. Бондаренко, вчитель технологій,
Криворізький Жовтневий ліцей*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНІЧНОЇ ПРАЦІ

Розвиток суспільства доводить, що освіта є одним із визначних факторів виживання та розвитку цивілізації. Питання її змісту, якості та вдосконалення входять до числа першочергових проблем людства.

Проте стрімкість наукового поступу суспільства, поглиблення його перетворюючого впливу на всі аспекти людської життєдіяльності та відповідне розширення освітніх завдань спонукали вчених до усвідомлення недоліків концептуальної основи, що визначили сучасну освітньо-педагогічну діяльність. Перегляд теоретико-методологічних основ навчально-виховного процесу сприяв виникненню нового поняття – „інформатизація суспільства” та, відповідно до нього, – „інформатизація освіти”. Спочатку концептуальна спрямованість інформатизації освіти була визначена словосполученням „комп'ютерна грамотність”, яке поступово поширилося до поняття „інформаційна культура”. Останнє розглядаємо як окремих феномен, складне особистісне утворення, що ґрунтується на комп'ютерній грамотності, але не вичерпується нею.

Актуальність формування інформаційної культури та грамотності учнів на уроках технічної праці пов'язана також із розширенням впливу на молодь засобів масової комунікації, відтак зумовлює необхідність особистісно зорієнтованого підходу до розвитку критичного мислення учнів, становлення захисного механізму до значного впливу засобів масової комунікації, що пропагують насильство та агресивність.

Проблема інформаційної культури учнів розглядається вченими в різних аспектах. Аналіз наукової літератури дозволяє виділити основні напрямки у вивчені інформаційної культури: формування інформаційної культури особистості (М. Близнюк, А. Єршов, М. Коляда), А. Суханов); місце інформаційної культури у загальній культурі особистості (М. Вохришева); інформаційна культура у навчальному процесі вищої школи (М. Жалдак).

Разом із тим, аналіз навчально-виховного процесу у школі свідчить про невизначеність системи освітньо-педагогічної підготовки щодо формування інформаційної культури особистості учнів, має місце недооцінка ролі елементів світоглядної культури та культури мислення, що відповідають вимогам

інформаційного суспільства у діяльності учнів, звуженість завдань формування інформаційної культури особистості лише завданнями з суто технічної підготовки до роботи з електронно-обчислювальною технікою.

Спираючись на аналіз літератури ми дійшли висновку, що інформаційна культура це сукупність складових: нових інформаційних технологій, технологічної, правової, соціологічної й ергономічної, які інформують людину і сприяють спрямованому впливу на протікання соціальних процесів у суспільстві, колективі й вихованню свідомого ставлення людини до праці, прав і обов'язків.

Провідна ознака високої інформаційної культури, головне джерело, що забезпечує благоустрій і благополуччя життя для переважної частини населення країни, благодіяння суспільства – це високоефективна господарська діяльність його членів, що стає як умовою, так і ознакою цивілізованої організації господарства на базі засобів виробництва, що складаються з кібернетичних знарядь праці й нових інформаційних технологій, які забезпечують найбільш високий, з погляду світових стандартів, рівень продуктивності праці й ефективності виробництва, створення різноманіття товарів і послуг, що роблять життя людей більш комфортнішим.

Спираючись на аналіз літератури ми дійшли висновку, що інформаційна культура це сукупність складових: нових інформаційних технологій, технологічної, правової, соціологічної й ергономічної, які інформують людину і сприяють спрямованому впливу на протікання соціальних процесів у суспільстві, колективі й вихованню свідомого ставлення людини до праці, прав і обов'язків.

Сутність, зміст категорії „інформаційна культура” вимагають окреслення складових категорій характеристики „культура”, комплексні дослідження якої свідчать про багатоаспектність змісту, сутності, великої кількості дефінування.

Культура починає розглядатися як найважливіший аспект життя суспільства, пов'язаний зі способом людської діяльності. Виникає декілька ліній у розробці проблематики культури. У першій із них культура – це процес розвитку людського розуму та розумних форм життя, які виступають проти дикості та варварства первісного буття людства (французькі просвітителі); як історичний розвиток людської духовності – еволюція морального, естетичного, релігійного, філософського, правового та політичного усвідомлення, яке забезпечує прогрес людства.

З'ясовуючи зміст будь-якого багатоаспектного поняття, звичайно послуговуються довідковою літературою, тлумачними словниками. Наприклад, автори Нового словника української мови пропонують такі визначення категорії „культура”:

Отже, інформаційна культура учнів – це складне особистісне утворення, яке забезпечує можливість інформаційної взаємодії та взаємовідношення в системі „вчитель-учень”, яке характеризується здатністю до використання інформаційних засобів для збирання, зберігання, обробки та використання інформації для розв'язання різних педагогічних проблем.

*С. О. Дятел, майстер виробничого навчання
кафедри технологій виробів легкої промисловості та дизайну,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*
*О. М. Шестакова, майстер виробничого навчання
кафедри технологій виробів легкої промисловості та дизайну,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

АНАЛІЗ СПОСОБІВ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ВИМІРЮВАЛЬНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В МЕТОДИЦІ Г. ЗЛАЧЕВСЬКОЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СТУДЕНТІВ ЗА НАПРЯМОМ ПІДГОТОВКИ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

Студенти, що навчаються за за напрямком підготовки професійна освіта в процесі навчання мають опанувати знання з конструювання швейних виробів на типові та нетипові фігури людини. Майбутній фахівець має будувати креслення конструкції одягу так, щоби в результаті мати вірні з гарною посадкою на статурі людини. Правильно сконструйований одяг є зручним у динаміці та має високі техніко-економічні показники.

Але складність роботи конструктора полягає в тому, що кожна людина має тіло особливої конфігурації, а одяг повинен бути оболонкою саме для цього тіла. Крім того, в процесі побудови конструкції слід вміло зв'язати площинний характер поверхні матеріалу зі складним об'ємним характером тіла людини. Освоєння методики вимірювання розмірних ознак є необхідною для побудови точного креслення швейного виробу.

На сьогодні наявними є велика кількість методик конструювання швейних виробів і для масового, і для індивідуального пошиття [1; 2; 3]. Провідними спеціалістами в цій справі вважаються Е. Б. Коблякова, Л. А. Агошков, Л. П. Шершнева, Е. М. Матузова, Р. І. Соколова, Н. С. Гончарук та ін. Всіх їх об'єднує методика побудови креслень за вимірами фігури та прибавкам до неї, як перехід від розмірів тіла до розмірів в одязі.

При антропометричному дослідженні розмірних ознак тіла активно використовувались такі інструменти, як: металевий портативний антропометр системи Мартіна (для визначення всіх висотних розмірів тіла), великий товстий циркуль – каліпер (для вимірювання діаметрів), сантиметрова стрічка та спеціальні лінійки, розроблені у Науковому інституті антропології ім. Д. Н. Анучина (НІА МГУ), які слугують для вимірів проєкційних розмірних ознак (глибин, вигинів хребта тощо).

Метою нашого дослідження є розкриття сутності роботи зі спеціальними вимірювальними інструментами при вимірюванні розмірних ознак в методиці конструювання за Г. Злачевською в навчальному процесі студентів напряму підготовки «Професійна освіта».

Маючи доволі велику практику по виготовленню швейних виробів на замовлення, ми постійно зіштовхувалися з проблемою особистих відмінностей в тілобудові та пропорціях начебто однакових за зростом та розмірами людей. Цю різницю можливо зафіксувати тільки при конкретному обмірюванні фігури,

великою кількістю вимірювань, або наявністю додаткових приладів, які дозволяють виміряти проекційні виміри.

Методика Г. Злачевської є практично виваженою, вкрай цікавою і доволі зручною для побудови креслення при індивідуальному пошиві. Особливими інструментами в цій методиці є спеціальні кутові лінійки. Використання цих приладів у поєднанні з сантиметровою стрічкою дозволяє виконувати обмір фігури людини, враховуючи не тільки дугові (обхватні) та лінійні розміри тіла людини, а й проекційні.

Саме тому в конструкторських лабораторіях на технологічному факультеті державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» проводиться лабораторна робота, яка знайомить студентів з особливостями методики Г. Злачевської та вчить їх самостійно виготовляти додаткові спеціальні кутові лінійки з тих, що продаються в канцелярських магазинах.

Лабораторна робота оснащена відповідними інструкціями та технологічними картами, методичними вказівками до її виконання, готовими таблицями для внесення даних вимірювання. Практична частина заняття передбачає роботу в парі: один виступає в ролі «клієнта», інший – в ролі «конструктора». Ця лабораторна робота передбачає проведення вимірів для побудови конструкції поясних виробів. При цьому, вимірювання проводять послідовно зверху до низу, проекційні заміри проводять від лінії талії по горизонталі та вертикалі у трьох площинах — спереду, збоку та ззаду. Наявність додаткових проекційних вимірів з використанням спеціальних вимірювальних інструментами дозволяє розробити найбільш точну конструкцію виробу, яка враховує індивідуальну силуетна форму тіла та пропорції людини.

Працюючи за методикою Г. Злачевської студенти легко досягають бажаного точного результату і мають повне уявлення про сучасні методики конструювання з додатковими приладами.

Література

1. Лабораторный практикум по конструированию одежды [Текст]: учеб. пособие для студентов вузов легкой промышленности / ред. Е. Б. Коблякова. - М. : Легкая индустрия, 1976. - 320 с.

2. Агошков Л. А. Развитие принципов конструирования одежды с использованием методик разверток [Текст] : дисс. на соиск. уч. степ. канд. техн. наук. Науч. рук. канд. тех. наук, доц. Г. Л. Трухан / Л. А. Агошков. - : КТИЛП, 1970. - 149 л.

3. Шершнева Л. П. Качество одежды /Л. П. Шершнева. - М. : Легпромбытиздат, 1985. - 192 с.

4. Злачевская Г. Лучшие модели на любую фигуру без примерок и подгонок. Особенности конструирования и моделирования швейных изделий / Г. Злачевская. - М.: Издательство Центрополиграф, 2011. - 591 с.

*О. М. Драшко, к. пед. н., ст. викладач,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

КРИТЕРІЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ ДО ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНІХ РЕМЕСЕЛ У НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасному суспільстві посилюється акцент на виявлення місця і ролі культуротворчої діяльності людини та її реалізації в усіх сферах життя. У багатовимірному культурному просторі особливе місце посідає розвиток декоративно-прикладного мистецтва та вивчення його освітньо-виховного потенціалу. Народне мистецтво, й зокрема художні ремесла, що зберігають історичну пам'ять, є безпосереднім носієм самобутньої культури, мистецтва минулих поколінь, відображають педагогічний досвід народу, є важливим засобом виховання гармонійно розвиненої особистості, розвитку її моральної, трудової, естетичної, технологічної культури і розглядається як важливий компонент професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів обслуговуючої праці.

Отже, проблема щодо підготовки вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у навчально-виховному процесі постає актуальною для її теоретичного та практичного розв'язання.

Важливо відзначити, що вивчення філософської, психолого-педагогічної та спеціальної літератури свідчить про інтерес науковців до вивчення різних аспектів проблеми використання художніх ремесел у навчально-виховному процесі: теоретичні і методичні позиції декоративно-прикладного мистецтва (П. Г. Богатирьов, Г. О. Васьківська, Т. Д. Дем'янюк, П. І. Дробов'язко, В. І. Жигір, М. І. Кузан, Т. І. Мацейків, В. Д. Мусієнко, С. О. Нікітчина, Л. В. Оршанський, С. В. Павх.); освітньо-виховна та психолого-педагогічна сутність складових народного мистецтва (І. А. Зязюн, І. П. Крип'якевич, Ю. Д. Руденко); еволюція народного мистецтва та закономірності розвитку (Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, А. В. Іванченко, Т. О. Ніколаєва, Б. А. Прокопович); залучення студентів до народних ремесел та навчання технікам їх виконання (В. А. Барадулін, Т. В. Кари-Васильєва, В. І. Качнеєва, В. О. Радкевич).

Водночас, мало дослідженою залишається проблема підготовки майбутніх учителів, які могли б максимально ефективно реалізувати освітньо-виховні функції декоративно-прикладного мистецтва.

Дослідження теоретико-методологічних засад підготовки вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у системі трудової освіти спонукало нас до вивчення філософської, психолого-педагогічної та спеціальної літератури з точки зору розкриття змісту, особливостей підготовки вчителів обслуговуючої праці, виявлення сутнісних характеристик художнього ремесла та його освітньо-виховних можливостей, дослідження історико-педагогічної ретроспективи системи навчання художнім ремеслам та

обґрунтування педагогічних умов підготовки вчителя обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у навчально-виховному процесі.

Саме такий підхід до вивчення проблеми спонукає нас до осмислення сутності художніх ремесел в освітньо-виховному аспекті у такій логіці «культура – національна культура – народне мистецтво – художні ремесла – освіта» через закони взаємозв'язку загального й окремого, цілісності як системи динамічної взаємодії визначених компонентів.

На підставі аналізу науково-дослідної літератури ми можемо говорити про інтерес науковців до вивчення різних аспектів проблеми використання художніх ремесел у навчально-виховному процесі: теоретичні і методичні позиції декоративно-прикладного мистецтва (П. Г. Богатирьов, Г. О. Васьківська, Т. Д. Дем'янюк, П. І. Дробов'язко, В. Д. Мусієнко); освітньо-виховна та психолого-педагогічна сутність складових народного мистецтва (І. А. Зязюн, І. П. Крип'якевич, Ю. Д. Руденко); еволюція народного мистецтва та закономірності розвитку (Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай,); залучення студентів до народних ремесел та навчання технікам їх виконання (В. А. Барадулін, І. Є. Каньковський, Т. В. Кари-Васильєва, В. О. Радкевич). Їх глибоке вивчення дозволяє нам виокремити наступні основні функції художніх ремесел: соціально-ціннісна, етнічно-соціальна, традиційно-історична, статусно-позиційна, утилітарно-практична, художньо-естетична, професійно-ціннісна.

Практично всі дослідники сходяться на думці, що функції вчителя трудового навчання не обмежуються тільки наданням професійних знань, щодо формування трудових умінь і навичок, організацією навчально – виховного процесу. Він забезпечує розвиток особистості майбутнього трудівника, готує вихованців до вирішення конкретних задач. За визначенням О. М. Коберника, цей вчитель: „має бути мобільним, готовим до стрімкових змін у змісті технологічної підготовки, здатним швидко переорієнтуватися”. Своє бачення з підготовки вчителя визначає В. Г. Кузь: „вчитель має бути не тільки предметником чи навіть викладачем двох предметів, а й володіти народними ремеслами, знатися на техніці, бути взірцем у побуті, одязі, етикеті, загалом бути творчою особистістю”.

Дослідження дало нам можливість довести, що продуктивна підготовка вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у професійній діяльності відбуватиметься за таких педагогічних умов: осмисленість студентами потреби у відродженні та розвитку досліджуваних художніх ремесел із позиції суспільно-цільового, професійно-діяльнісного та професійно-особистісного підходів; формування високого рівня мотивації до професійної діяльності, психологічний комфорт, професійна самореалізація засобами досліджуваних художніх ремесел; орієнтація логіки та змісту теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців на виокремлення національно-культурної складової художніх ремесел у психологічному, педагогічному та мистецтвознавчому; цілеспрямовану діяльність педагогічного колективу ВНЗ із залучення студентів до реалізації творчих мистецтвознавчих, психолого-

педагогічних знань, умінь і навичок через усі види й форми навчальної та виховної роботи.

Нами схарактеризовано критерії (мистецтвознавча обізнаність, психологічна настанова та методична обізнаність майбутніх учителів обслуговуючої праці до відповідної діяльності), показники, рівні (пошуково-творчий, потенційно-можливий, задовільний, недостатній) підготовки майбутніх учителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у власній професійній діяльності. Мистецтвознавчу обізнаність у сфері досліджуваних художніх ремесел визначено такими показниками: розуміння освітньо-виховних можливостей художніх ремесел; технологічна обізнаність із процесом виконання художніх творів; індивідуальний стиль виконання художніх творів.

Показниками психологічної настанови на розв'язання творчих, освітніх і виховних завдань засобами художніх ремесел (ткацтво, вишивка і виготовлення національного одягу) вважали: інтерес до теоретичного і практичного оволодіння досліджуваними художніми ремеслами; мотив самореалізації студента в оволодінні художніми ремеслами.

До показників методичної обізнаності вчителів обслуговуючої праці до професійного використання художніх ремесел включено: вміння визначити дидактичну, виховну і розвивальну цінність художніх ремесел та їх реалізацію у співробітництві з учнівським колективом; оволодіння методикою викладання художніх ремесел: ткацтва, вишивки, виготовлення національного одягу на уроках обслуговуючої праці; здатність організувати залучення учнів до художніх ремесел у позакласній роботі (гуртки, клуби, вікторини, конкурси, експедиції); морально-етичне сприйняття художньо-творчих виробів; розвиток учнівського інтересу до мистецтвознавчої діяльності.

Започатковуючи експериментальну роботу важливо проаналізувати навчальні плани та робочі програми, що дозволяє виявити, що по-перше, навчальні програми дисциплін практично всіх циклів, окрім професійної підготовки, мають загальноосвітню предметно-визначену спрямованість і практично нічим не різняться від програм цих дисциплін, коли за ними навчаються студенти інших спеціальностей. Невиправдано поза увагою залишається фахова орієнтація програм. Дослідження робочих програм, безпосередньо орієнтованих на вивчення художніх ремесел, які є базисними у нашому дослідженні, дозволяють зробити такі висновки: практично всі програми в незначному обсязі, але обов'язково включають елементи змісту щодо художніх ремесел: ткацтва, вишивки і ; у зовсім незначному обсязі – виготовлення національного одягу; кожна програма розрахована на одержання теоретичних знань та набуття практичних умінь; між програмами існує певний зв'язок, зумовлений предметною спрямованістю дисциплін.

У ході констатувального експерименту за допомогою анкетування, бесіди, спостереження за роботою в майстернях, оцінки виконання самостійних завдань, конкурсу на кращу творчу роботу, творчих завдань, інтерв'ю, аналізу результатів діяльності студентів установлено реальний стан підготовки

вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у професійній діяльності; особливості використання художніх ремесел учителями різних освітньо-кваліфікаційних рівнів; взаємозумовленість складових підготовки вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел, реалізації їх освітньо-виховних можливостей у навчально-виховному процесі; чинники різнорівневої підготовки вчителів обслуговуючої праці.

Грунтовний аналіз результатів констатувального експерименту свідчить про наявність великої кількості студентів, яким притаманний недостатній рівень підготовки до використання художніх ремесел у навчально-виховному процесі. В експериментальній групі такий показник сягає 65% респондентів, а в контрольній – 70% учителів обслуговуючої праці. Задовільний рівень підготовки демонструють 30% студентів експериментальної та контрольної груп. Потенційно-можливий рівень зафіксовано лише в 5% респондентів експериментальної групи. Студентів із пошуково-творчим рівнем підготовки не виявлено взагалі.

Формувальний експеримент мав за мету створення навчально-виховного середовища, яке забезпечувало результативність реалізації в навчально-виховному процесі вищої школи розробленої моделі впровадження системи педагогічних умов підготовки вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел.

Ефективність реалізації системи педагогічних умов підготовки вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у професійній діяльності перевірялась на контрольному етапі експериментальної роботи.

Аналіз результатів дозволяє стверджувати, що процес підготовки вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у навчально-виховному процесі за дотримання системи педагогічних умов більш успішний, ніж традиційне навчання, та засвідчує зростання рівнів підготовки майбутніх учителів за кожним критерієм. Застосування в навчально-виховному процесі вищої школи проблемних ситуацій, завдань, дискусій, сприяло самореалізації студентської молоді.

*З. С. Кучер, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

МОДУЛЬНА СИСТЕМА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Підготовка педагогів з високим рівнем технологічної освіти, які у подальшому будуть спроможні здійснювати допрофесійну та професійну орієнтацію школярів на різнопланові професії, що необхідні у певний період та у визначеному регіоні є основним запитом сучасного суспільства.

Особливість підготовки вчителя технологій полягає у тому, що поряд з психолого-педагогічною та методичною підготовкою необхідно поєднувати

різнопланову спеціальну підготовку, а саме: декоративно-прикладну, художню, конструкторську, проектну, технічну, технологічну. Об'єктивна необхідність дослідження проблеми удосконалення підготовки вчителів технологій у двох напрямках (педагогічного та технологічного) спрямувала науковців на пошук інноваційних педагогічних технологій, додаткових ресурсів, на залучення нових інформаційних технологій у навчальний процес.

Більшість науковців мають спільну думку, що «компетентність» ширше знань, умінь та навичок і, не є їх сумою, тому що включає всі сторони діяльності – знанієву, ціннісно-мотиваційну, операційно-технологічну, художньо-творчу.

На нашу думку доцільно виокремити ряд основних умов формування професійно-педагогічної компетентності: неперервність у вивченні спеціальних дисциплін; впровадження модульної системи навчання з її повним методичним забезпеченням (що включає: інформаційні матеріали, завдання для самостійної роботи практичної спрямованості, тести контролю); використання у навчальному процесі комп'ютерних графічних та навчально-контролюючих програм; підготовка студентів до впровадження проектних технологій. Досягти високого рівня професійної компетентності можна, якщо дотримуватись вище вказаних умов. Зупинимось на деяких із них.

Ряд дисциплін швейного спрямування, що забезпечують оволодіння технологічною освітою за напрямком «Конструювання та моделювання одягу» вивчаються у такому порядку: 1 семестр – «Обладнання швейного виробництва»; 1-2 – «Матеріалознавство», «Технологія швейного виробництва», 3-4 – «Конструювання швейних виробів», «Спеціальний малюнок»; 5 – «Технічне моделювання та художнє оформлення одягу»; 6 – «Конструювання засобами комп'ютерної графіки», «Основи композиції»; 4-8 – «Практикум з конструювання та технології пошиття швейних виробів»; 7 – курсова робота з конструювання та моделювання одягу; 9-10 – «Комп'ютерне моделювання та проектування об'єктів», «Дизайн одягу». При складанні навчального плану нами обрано доцільну послідовність вивчення дисциплін, що, з нашої точки зору, забезпечує наступність їх вивчення та сприяє формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя технологій. Кожна дисципліна формує певну частку професійної компетентності.

Модульна система навчання у підготовці вчителя технологій є найбільш ефективною з багатьох причин: як одна з умов Болонського процесу; як така, що формує самостійність студентів у навчанні та оцінюванні; розкриває шляхи до використання на практиці сучасних освітніх технологій. Модульна система впроваджена у навчальний процес при вивченні дисциплін швейного спрямування і передбачає виконання комплексу різнорівневих завдань самостійної роботи студентами та здійснення самоконтролю та взаємоконтролю за результатами їх виконання.

Отже, модульна система навчання, що спрямовує сучасну освіту на особистість, вимагає враховувати певні аспекти, зокрема: зміна головної мети

технологічної освіти; зважати на особливу роль міжпредметних зв'язків у технологічній освіті; особистісну орієнтацію майбутнього вчителя технологій на неперервну освіту, що передбачає постійне оновлення технологічних знань та умінь.

*І. І. Антоненко, к. техн. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

КОМП'ЮТЕРНИЙ МЕТОД ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

В умовах Європейської інтеграції необхідно моделювати методи оцінки знань відповідно до Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS). У навчальному процесі об'єктивна оцінка знань служить основною умовою підвищення навчальної активності студентів. Кредитно-модульна система навчання ґрунтується на тестовому засобі організації оцінки знань студентів. Комп'ютерні тестові технології дозволяють індивідуалізувати перевірку знань студентів в однакових умовах, забезпечують об'єктивність отриманих результатів та значно полегшують роботу викладачів за рахунок автоматизації процесу контролю знань.

Тому модернізація системи контролю знань студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання за Болонською системою вимагає використання комп'ютерного тестування.

Основними показниками якості тесту є диференційна здатність та економічність, тобто можливість виявляти встигаючих і невстигаючих студентів при мінімальних витратах часу і коштів на підготовку і проведення тестування.

Основним типом тестового завдання є вибіркова відповідь множинного вибору (вибір з кількох варіантів). Перевагою тестів над іншими формами контролю знань є наукова обґрунтованість. Надійність результатів контролю знань можна вважати задовільною, якщо імовірність необґрунтованого отримання позитивної оцінки $P \leq 0,01$.

Імовірність вгадування правильної відповіді $P = 1/K$, де K – число запропонованих відповідей на поставлене в тесті запитання.

При складанні тестів важливим є рішення проблеми правдоподібності неправильних варіантів відповідей. Неправильні варіанти відповідей повинні бути правдоподібними зовнішньо і за змістом. Практика показує, що кількість правдоподібних відповідей не перевищує 4, тобто при розробці тестів необхідно приймати $K = 4$. Значно ускладнює відгадування студентами правильних відповідей використання варіанту «правильної відповіді немає». Тож найбільш доцільною структурою при побудові тестів потрібно вважати один варіант правильний, три невірні, за наявності варіанта «правильної відповіді немає».

При перевірці знань по одному питанню і чотирьох відповідях імовірність вгадування правильної відповіді складає $P = 1/4 = 0,25$, що не

забезпечує достатню надійність оцінки знань. Якщо перевірка знань здійснюється по декількох питаннях, то ймовірність вгадування всіх правильних відповідей дорівнює:

$$P_i = P_1 \cdot P_2 \cdot \dots \cdot P_i = (1/K)^i, \quad [1]$$

де i – кількість запитань.

Тобто для надійного контролю знань необхідно виконати вимогу $(0,25)^i \leq 0,01$. Нескладно розрахувати, що надійність отримання позитивної оцінки буде задовільною, якщо кількість запитань $i = 4$.

З досвіду педагогічної практики відомо, що для задовільної оцінки необхідно знати 50% від повного обсягу матеріалу, що вивчається. Тоді для надійного отримання оцінки «відмінно» необхідно кількість питань збільшити до 8.

Національна оцінка в умовах кредитно-модульної системи навчання підлягає переведенню до шкали ECTS, яка має 7 оцінок: F – «незадовільно» з повторним вивченням курсу, FX – «незадовільно» з можливістю повторного складання, E – «достатньо» відповідає мінімальним критеріям, D – «задовільно» при помилках та прогалинах у знаннях, C – «добре» при досить повних знаннях, але наявності серйозної помилки, B – «дуже добре» при повних знаннях та незначних помилках, A – «відмінно» - глибокі знання при незначній помилці.

В умовах кредитно-модульного навчання при тестуванні обов'язково необхідно визначитися з оцінкою знань студентів у відсотках, або балах. В табл. 1 приведені рекомендації Криворізького педінституту ДВНЗ «Криворізького національного університету» для переведу кількості балів до оцінки ECTS.

Враховуючи, що для забезпечення надійного результату тестування достатньо задавати 8 запитань, тоді для отримання оцінки: «А» необхідно дати 8 правильних відповідей, оцінки «В» - 7 правильних відповідей, оцінки «С» - 6 правильних відповідей, оцінки «D» - 5 правильних відповідей, оцінки «Е» - 4 правильні відповіді, оцінки «FX» - 2-3 правильні відповіді, оцінки «F» - 1 правильну відповідь.

Таблиця 1

Оцінка знань студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання

За національною шкалою (залік)	За національною шкалою (екзамен)	За шкалою ECTS	Визначення оцінки в % (балах)
ЗАРАХОВАНО	Відмінно	A (відмінно)	90 – 100
	Добре	B (дуже добре)	80 – 89
		C (добре)	70 – 79
		D (задовільно)	60 – 69
	Задовільно	E (достатньо)	50 – 59
Незадовільно		FX (незадовільно)	25 – 49
	НЕ ЗАРАХОВАНО	F (незадовільно)	1 – 24

Спираючись на результати аналізу параметрів роботи контролюючих тестових програм, можна рекомендувати для оцінки знань студентів комп'ютерну програму Асистент 2. Виведення на екран комп'ютера запитань тесту у випадковому хаотичному порядку попереджує можливість знання відповідей заздалегідь. Математичний апарат програми автоматично виконує розрахунок результатів і виставляє оцінку. Наприкінці тестування на моніторі комп'ютера з'являється прізвище та ім'я студента, назва дисципліни (модуля), витрати часу та оцінка.

Отже, оцінювання знань за допомогою комп'ютера можна вважати найбільш прийнятним в умовах кредитно-модульної системи навчання студентів.

*О. І. Шрамко, к. пед. н., доцент,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА І ДУХОВНІСТЬ УКРАЇНСТВА

Проблема виховання духовності є пріоритетною й невідкладною проблемою, що стоїть сьогодні перед вітчизняною школою, особливо з огляду на невтішні реалії сучасного життя країни. Омріяне віками духовне оновлення українського суспільства і в наш час залишається приманливою, але вельми химерною метою розвитку нації. Отже пошук ефективних шляхів виховання духовності не втрачає своєї актуальності. Одним з таких шляхів є мистецька освіта, адже мистецтво як соціогенетичний код культури завжди було й залишається найяскравішим виразником характерних особливостей як зовнішнього вияву життя нації, так і його внутрішнього – духовного змісту. Це пов'язано, насамперед, з тим, що основною функцією мистецтва в культурі є генерація, узагальнення та відтворення духовного досвіду людини і людства.

У процесі національної розбудови України усвідомлення тієї ролі, яку відіграє мистецтво у процесі духовного відродження набуває особливого значення, адже художня діяльність завжди була невід'ємною частиною духовного самотворення українського народу, в ній узагальнюється досвід нації, втілюються своєрідні стійкі риси психології українства, його моральні якості та духовні ідеали. У мистецтві зберігаються живодайні традиції національної культури, унікальність світобачення та світовідчуття народу, але, в той же час, мистецтво, якщо воно художньо правдиве, не може замкнутися тільки у національному, воно завжди звернуте до загальнолюдських духовних вимірів. Художня мова мистецтва, живлячись життєдайною силою і глибиною національних духовних джерел, водночас живиться і з джерела загальнолюдської культури і духовності. Тому, завжди залишаючись індивідуально-національною, вона є носієм загальнолюдського змісту. Мистецтво є невід'ємною складовою становлення духовно розвиненої особистості, а відтак повинно бути важливим предметом її навчання і

виховання вже з раннього дитинства. Залучення до художньої культури значно розширює духовні обрії людини, узагальнює ієрархію її цінностей та смислів, гармонізує внутрішній світ. Як своєрідна “філософія серця”, що поєднує мудрість розуму та мудрість серця силою уяви, фантазії художника, мистецтво найвищою мірою здатне не лише сприяти пробудженню та поглибленню людських почуттів, а й спонукає працювати думку, формує моральні принципи, розширює світогляд, укріплює ідейні позиції, породжує ідеали. За допомогою мистецтва людина не тільки пізнає навколишню дійсність, а, насамперед, формує себе як всебічно розвинену духовну особистість, що є важливим кроком на шляху до духовності.

У наш час розвиток мистецької освіти, як і освіти в цілому, відбувається в складних умовах трансформації пізнання, опосередкованої не лише глобалізацією й інформатизацією культурного середовища, а насамперед його технообразотворчістю та всеохоплюючою віртуалізацією. Специфіка сучасної культури виявляється через ствердження низки нових художньо-естетичних канонів – інтернетівська арт-діяльність, що успішно конкурує з її традиційними формами, інтерактивність, віртуалізація художнього середовища тощо.

Здавалося б, для художнього світоосягнення подібна віртуалізація, відкриття альтернативних світів є виключно позитивним аспектом – збагачується уява, розвивається фантазія, актуалізуються будь-які художні ідеї та образи. Але існує й зворотній бік проблеми – не дивлячись на низку переваг, які надає використання комп’ютерних віртуальних технологій, сучасні науковці все голосніше говорять і про серйозні небезпечні моменти віртуалізації соціального, а особливо художнього простору.

По-перше, захоплення популярними сьогодні віртуальними симулякрами активності, в тому числі й мистецькими, відбувається нерідко на фоні загальної ескейпістської культури, детермінованої монотонністю повсякденного існування пересічної людини.

По-друге, яскраві віртуальні образи, створені комп’ютерними технологіями, мають виключну здатність впливати на почуттєво-емоційну сферу людини, глибоко закарбовуватися у її свідомості та підсвідомості, змінювати психічні характеристики особистості, часто викликаючи негативні поведінкові реакції. Крім того, існують і спеціальні, розроблені сучасною психологією віртуальні методики корекційного (не завжди позитивного) впливу на індивідуальну та колективну свідомість, де активно використовуються художні засоби – музично-ритмічні утворення, швидкісне чергування кольорів, метод 25-го кадру, спеціальним чином змінювані візерунки тощо. Враховуючи, що найновіші віртуальні технології здатні вже впливати не тільки на органи чуття людини, а й передавати команди нервовим закінченням і безпосередньо головному мозку, неважко зробити висновок щодо небезпечності для несформованої психіки дитини, молодої людини такого кіберпростору, особливо з огляду на його неконтрольовану доступність. Не слід також забувати і про те, що художній простір сьогодення перенасичений і цілком реальним продуктом технічного прогресу – текстами або артефактами

аудіовізуальної масової культури, котра також всіма доступними їй засобами «бореться» за внутрішній світ особистості.

Тому важливим завданням вітчизняної мистецької освіти є озброєння індивідуальної свідомості сформованим естетичним смаком, розвинутим художнім світоглядом, уявленнями про духовність як найвищу цінність людського буття. Тільки тоді сучасний художній простір, включаючи і web-середовище з його віртуальною реальністю, стане для особистості корисною й необхідною всесвітньою інформаційною базою даних, інтерактивним освітнім простором глобальної комунікації й водночас – простором духовного зростання.

*К. Ю. Маркіна, викладач,
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

Проблема розвитку творчої особистості гостро стояла перед суспільством в усі часи. Людина, яка володіє нестандартним мисленням, прагне до саморозвитку та самоосвіти, здатна сприймати весь обсяг культурної інформації у життєвій ситуації, що стрімко змінюється. Шляхи розвитку творчих здібностей особистості призводять до розуміння того, що однією із форм вирішення цієї проблеми є формування поліхудожніх умінь засобами хореографічного мистецтва.

Проблемі формування поліхудожніх умінь, сутності комплексного підходу до взаємодії мистецтв, поетапного формування художнього образу, механізмів поліхудожньої діяльності присвячені праці таких авторів, як О. Апраксіна, О. Дронова, Л. Масол, О. Отич, Е. Печерська, Є. Прасолов, О. Рудницька, Ю. Усов, Б. Юсов, О. Щолокова.

Ідею комплексного впливу мистецтва на розвиток творчої особистості обґрунтували такі відомі педагоги та діячі культури ХХ сторіччя, як Б. М. Неменський, М. Д. Леонтович, П. П. Блонський, С. Т. Шацьких. Ця ідея дістала втілення в роботах Д. Б. Кабалевського, Т. Й. Рейзенкінд.

Процес становлення професійних якостей майбутнього керівника хореографічного колективу має такі специфічні особливості:

1. Необхідність осягнення сутності комплексного впливу різних видів мистецтва на особистість, що забезпечує поліхудожнє виховання. Професіоналізм керівника дитячого хореографічного колективу значною мірою спирається на його досягнення в сфері фахового навчання. Розвиток творчої особистості студентів на сучасному етапі залежить не тільки від навчання і виховання засобами хореографічного мистецтва, а й від поліхудожнього виховання, в якому хореографічна діяльність виступає як суттєвий, але один з його компонентів. Мається на увазі, що образотворче мистецтво повинно навчити відчувати видимі речі, бачити їх красу і доцільність. Музика повинна

навчити вільно і безпосередньо передавати свої почуття в звуках, співпереживати ці звуки, хореографія – навчити відчувати рухи особистого тіла і всього, що рухається в просторі, драма – виявляти свої почуття, внутрішні переживання словом і ділом.

2. Визначені вище положення стосуються проблеми формування поліхудожніх умінь засобами комплексу мистецтв, спрямованих на встановлення сенсорного контакту, коли задіяні одночасно зір, слух, мова. Слово, звук, відображення складають сутність форми мистецтва і в той же час є вічними категоріями. [1]

3. Використання сучасних технологій поліхудожнього виховання у процесі хореографічної діяльності. Використання поліхудожніх технологій, у свою чергу, тісно пов'язана із застосуванням у процесі навчання семантичної моделі освіти. Остання, у сучасному освітньому просторі, передбачає використання нових методів і стратегії навчання. Технології формування поліхудожніх умінь повинні включати когнітивні схеми, які полягають у нашаруванні музикальної, текстової, образотворчої та хореографічної моделей.[4].

Кожний учасник танцювального колективу знаходиться під впливом сенсорних стимулів, але кожний суб'єкт дії при цьому має свої власні уявлення, які взаємодіють із зовнішніми стимулами. Останнє складає сутність когнітивних структур. Викладеним вище ми хотіли підкреслити думку Р. Солса про те, що глибинні структури психіки людини поєднуються з поверховими, тобто взаємодіють.

Для керівника танцювального колективу важливо усвідомлювати необхідність поєднання музичних фраз, танцювальної лексики, інтонацій, речень у єдину цілісність. Останнє Л. Бернстайн довів завдяки складенням мелодії, яка відповідала б змісту певного речення, використовуючи прийом варіювання гармонії, та тональності. Це твердження може бути підказкою для усвідомлення студентами музично-пластичного образу у хореографії, який формується на поетапному осмисленні поліхудожніх умінь.[3]

4. Визначення поняття “поліхудожні уміння” та застосування їх у процесі хореографічної діяльності. Важливість теоретичного осмислення поліхудожніх умінь та їх ролі у формуванні особистості зумовлюється як зростання культурологічного фактора в сучасному суспільстві, так і логікою розвитку гуманістики, в якій поширилися процеси інтеграції. З'явилися різноманітні концепції та теоретичні розробки, котрі дають підстави інтерпретувати зміст і форми поліхудожньої освіти в аспекті навчання і виховання учнівської молоді. Таким чином, розвиток сучасної культури базується на інтеграції різних видів мистецтва, що можуть поєднувати систему понять, які включають знання про педагогічну діяльність. Останнє має відношення до підготовки учнівської молоді в процесах викладання предметів естетичного циклу.[2]

Серед безлічі форм етично-естетичного хотілося б виділити хореографію, оскільки вона, як мистецтво володіє величезними можливостями для

повноцінного естетичного вдосконалення учнів, для їх гармонійного розвитку духовного світу. Заняття танцем не тільки вчать розуміти, але й створювати прекрасне. Вони розвивають образне мислення і фантазію.[1]

Таким чином можемо зробити висновок, що формування поліхудожніх умінь керівника танцювального колективу має свої особливості, які слід враховувати у процесі професійної хореографічної освіти.

Література

1. Кривохижа А. М. Гармонія танцю. [Навчально-методичний посібник]. / А. М. Кривохижа. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. – 92 с.
2. Рейзенкінд Т. Й. Дидактичні основи професійної підготовки вчителя музики в педуніверситеті / Т. Й. Рейзенкінд. – Кривий Ріг, 2006. – 640 с.
3. Солсо Р. Когнитивная психология. / Р. Солсо. СПб.: Питер, 2002. – 592 с.
4. Сучасні шкільні технології. Ч. 1 / упоряд. І. Рожнятовська, В. Зоц. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 112 с.

*В. А. Балакірєва, к. пед. н., доцент,
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОДУКТИВНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Технологія продуктивного навчання надає можливість навчання на основі практичного життєвого досвіду, що допомагає молоді в їхньому професійному пошуку, розв'язанні їхніх соціальних, освітніх психологічних і культурних проблем.

Продуктивне навчання - це процес освіти, метою якого є розвиток особистості в співтоваристві, також удосконалення самого товариства. Цей процес спрямований на успішність у діяльності, орієнтований на продукт, та осмислення цієї діяльності в групі учнів за підтримки педагогів.

Продуктивне навчання спрямоване на набуття життєвих умінь, що ініціюють особистісне зростання та індивідуальний розвиток, міжособистісне спілкування та взаємодію, а також самовизначення його учасників.

В рамках продуктивного навчання програмовий матеріал та навчальний план індивідуалізуються відповідно до особистісних потреб учнів. Таке самостійне навчання та реалізація індивідуальної програми на основі практичної діяльності й досвіду учнів відбувається за педагогічного сприяння та супроводу з боку педагогів. Вони підтримують самостійне навчання шляхом стимулювання, порад і якісного оцінювання, досягаючи особистості, яка навчається відкрити для себе й реалізувати свою навчальну діяльність. Вони підтримують саме самостійне учіння й самостійне виготовлення продукту. Тут дуже важливо розвинути здатність консультування на основі непрямого підходу Карла Роджерса.

Необхідність індивідуалізації доповнюється груповим навчанням, значення якого продуктивному навчанні не менш важливе. Молоді люди

здобувають досвід елементарної комунікації з однолітками, для того, щоб самовизначитися й віднайти почуття особистої гідності.

Етапи діяльності у системі продуктивної освіти

1. Діяльність у соціумі, в процесі якої учень розвиває особисті вміння, виявляє точки «стопору», без подолання яких він не зможе діяти, зростати в даній справі. (Так, школярі можуть роботи щось вагоме одне для одного, для родичів, для інших учнів школи. Вони активно шукають поле діяльності в середині школи і починають виходити за її межі). Ситуації постійного вільного вибору дозволяють учням відчувати результати своєї діяльності.

2. Обговорення результатів і проблем з учителями, що водночас є діяльнішим оцінюванням і формою педагогічної підтримки; таке оцінювання допомагає учневі усвідомити досягнуті результати й проблеми, прийняти рішення про подальші дії.

3. Обговорення проблеми з іншими учнями школи, завдяки чому діти можуть виявити походження особистих проблем, допомогти одне одному вирішувати спільні важливі питання.

4. Вихід на нову, більш усвідомлену діяльність як у соціумі, так і в школі.

В процесі продуктивного навчання учень:

- набуває ще до закінчення школи прикладного досвіду практичної роботи;
- починає дивитись на систему знань через призму практичного досвіду;
- завдяки новому досвіду роботи визначає й фіксує мету поведінки та дій, що ведуть до підвищення життєвої компетентності;
- розвиває впевненість та відповідальність, здібності міжособистісного спілкування, поєднуючи практичну роботу та навчальну програму;
- набуває творчої самостійності та здатності ефективно включатися в оточення людей;
- набуває мотивації для вдосконалення комунікативних навичок;
- набуває можливості прикладати свої здібності в співтоваристві;
- отримує інтелектуальні стимули, необхідні для культурного входження в співтовариство;
- набуває цінних для нього професійних та ділових контактів у сфері, яка може згодом стати корисною для роботи.

Література

1. Білуха М. Г. Основи наукових досліджень: [підручник для студ. екон. спец. вузів] / М. Г. Білуха. - К.: Вища школа., 1997. – 271 с.
2. Митрош О. И. Формирование исследовательских умений у учащихся педучилищ: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук / О. И. Митрош. - Минск, 1993. – 18 с.
3. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі / І. С. П'ятницька-Позднякова. - К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 116 с.
4. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: [навчальний

посібник] / Г. С. Цехмістрова. - К.: Видавничий Дім "Слово", 2003. - 240 с.

*Пальшкова І. О. доктор педагогічних наук, професор
Південноукраїнський національний
педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ

У сучасних умовах модернізації вітчизняної системи освіти на перший план виходить проблема розвитку особистості, здатної адаптуватися до потреб соціально-економічного і духовного реформування суспільства, забезпечувати їх задоволення і подальший розвиток. Вітчизняні і зарубіжні дослідники, звертаючись до виявлення тенденцій, під знаком яких відбуваються зміни в освіті наприкінці ХХ – початку ХХІ століття, підкреслюють, що найбільш характерними є інтеграція всіх виховних сил суспільства; диференціація і індивідуалізація в освіті; демократизація освітнього процесу; гуманізація змісту, цілей і способів організації освітнього процесу. Дані тенденції безпосередньо співвідносяться з проблемою культурного розвитку особистості в системі всіх ланок освіти в контексті його гуманізації.

Проблеми гуманізації знайшли віддзеркалення практично у всіх дослідженнях, присвячених визначенню цілей освіти і виховання, сутності і технологіям педагогічного процесу (В. Андрущенко, Ш. Амонашвілі, І. Бех, Є. Бондаревська, М. Евтух, І. Зязюн, Л. Кондрашова, Є. Шиянов та інші). Гуманізація освіти розглядається як процес, що стимулює і спрямовує розвиток особистості як суб'єкта творчої праці, пізнання і спілкування. Принциповим є визнання того факту, що розвиток особистості відбувається як процес освоєння змісту культури, в якому освіта є засобом трансляції культури.

Отже освіта є соціальним інститутом, головна функція якого полягає у відтворенні культури в людині заради її подальшого власного відтворення в культурі.

Сьогодні багато дослідників вказують на необхідність переходу до нової, гуманістичної освітньої парадигми як засобу забезпечення широких можливостей творчої праці, затвердження самоцінності особистості і здоров'я людини, її індивідуальності, самоактуалізації і саморозвитку. Але становленню такої парадигми, на думку А. Вербицького, заважає низка протиріч між культурою, що розвивається, і домінуючим в освіті способом передачі соціального досвіду від одного покоління до іншого. Зокрема це протиріччя між:

- орієнтацією учнів на минулі взірці культури, опрідмечені в навчальній інформації, і необхідністю їх орієнтації як суб'єктів навчання на майбутній зміст життя і діяльності;

- цілісністю культури і її оволодінням суб'єктом через безліч предметних галузей знання - навчальних дисциплін;
- способом існування культури як процесу і її представленість в навчанні у вигляді статичних знакових систем;
- різноманіттям форм культури, життя і діяльності людини і уніфікованими формами організації освітнього процесу;
- суспільною формою існування культури і індивідуальною формою її привласнення людиною;
- потребою безперервного розвитку людини у динамічно змінному світі і «скінченністю», дискретністю освіти в її класичному варіанті.

На думку багатьох науковців означені протиріччя можуть бути розв'язані за рахунок звернення до інтеграційно-культурологічної парадигми освіти, що спирається на гуманітарні, культурологічні, етичні основи в їх предметному, інтеграційному вираженні у вигляді загальної культури особистості. Йдеться про заміну парадигми раціонального знання парадигмою культуровідповідної і культуротворчої освіти; про зміну пріоритетів, коли в центрі уваги постає особистість учня та його педагога, їх культура діяльності, поведінки, мислення, співпраці, а знання і уміння, якими вони володіють, із самоцілі перетворюються в засіб самореалізації особистості, її всебічного розвитку. Іншими словами, мається на увазі перехід від абсолютизації цінності раціональних наукових знань («знанняцентризм») до усвідомлення, освоєння і реалізації їх в освітній практиці гуманітарних і культурних цінностей («культуроцентризм»), створених людиною заради себе та інших.

За визнанням багатьох авторів, культурно-гуманістичні функції освіти передбачають:

- розвиток духовних сил, здібностей і умінь, що дозволяють людині переборювати життєві перешкоди;
- формування характеру і моральної відповідальності в ситуаціях адаптації до соціальної і природної сфер;
- забезпечення можливостей для особового і професійного зростання і для здійснення самореалізації;
- оволодіння засобами, необхідними для досягнення інтелектуально-етичної свободи, особистої автономії і щастя;

Одним з найбільш значущих висновків, що витікають з осмислення культурно-гуманістичних функцій освіти, є визнання їх загальної спрямованості на гармонійний розвиток особистості на основі принципів культуровідповідності, антропологізму, гуманізму, які дозволяють подолати відрив особистості від традицій культури, культурних надбань людства (В. Біблер, Є. Бондаревська, А. Вербицький, В. Зінченко, В. Сластьонін та інші).

Сучасна психологія і педагогіка виходять з тези, згідно якої природне входження дитини в соціальне життя здійснюється через культуру. Тому основним простором діяльності педагога, вихователя стає створення

культурного середовища для розвитку особистості дитини і надання їй допомоги в знаходженні свого місця в культурі, тобто виборі цінностей, середовища життєдіяльності і способів культурної самореалізації. Закономірно, що вирішення цього завдання вимагає відповідної підготовки педагога, здатного ввести дитину в культуру, навчити її бачити, відчувати, думати, адаптуватися до життя і здійснювати акти творчої самореалізації і життєвого самовизначення в рамках існуючої культури. Практичне втілення принципу культуровідповідності в освіті залежить від наявності у самого вчителя культури. Саме культурою педагога визначається, яким чином буде впроваджена в конкретному освітньому процесі та чи інша технологія, які цілі досягатимуться в освітньому процесі, які завдання будуть вирішуватися і якими засобами. Діяльність педагога реально забезпечує в культурі канал освіти, через який проходить найбільш важливий і специфічний для даної культури зміст, маючи на меті що він стане надбанням конкретного індивіда і відтвориться в його діяльності.

Чжоу Цун, аспірантка

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ПИТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Необхідність забезпечення високого рівня наукової підготовки є характерною ознакою сьогодення в усіх сферах педагогічної діяльності. Для забезпечення безперешкодного виходу студентів на ринок праці необхідно постійно підвищувати його конкурентоспроможність. На нашу думку, це можна досягти шляхом розвитку інтелектуальних здібностей студентів, спрямування їхніх зусиль на інноваційне перетворення та гуманізацію навчально-виховного процесу.

Ми вважаємо, що цьому питанню приділяється недостатньо уваги, а наукова підготовка є необхідною як в дослідницькій діяльності, так і в практичній роботі. Вона потребує вмінь визначати мету і конкретні завдання навчально-виховної діяльності для подальшого особистісно-професійного зростання компетентного педагога-дослідника, самостійно здобувати знання, що відповідають ринку праці.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що на сучасному етапі існують чинники, що сприяють формуванню дослідницької діяльності студентів, а саме: особистісно орієнтований підхід до навчання; орієнтація на продуктивне досягнення результату; проблемне навчання як інструмент розвитку досвіду творчої діяльності; знання експериментальних методів; логіки і структури вивчення індивідуальних особливостей дітей; педагогічного досвіду; основних принципів педагогічного дослідження; основ систематичного оброблення отриманих результатів і формування висновків; оптимальне поєднання логічних та евристичних методів вирішення завдань; креативна організація навчального процесу, максимальне насичення його творчими ситуаціями;

створення ситуації спільної пошукової діяльності; деталізація навчального процесу; створення психологічної атмосфери, оптимальних умов для творчої діяльності.

Дослідницькі вміння студентів реалізуються в практичній діяльності, тому що практичні вміння педагога є формою функціонування його теоретичних знань, а творчий процес сприяє внутрішньому руху і саморуху суб'єктів творчої взаємодії і розвитку якостей особистості, що забезпечують успіх у творчій діяльності; вони є складовою частиною готовності вчителя педагогічної дослідницької діяльності. За таких умов формування дослідницьких умінь, ми розглядаємо як процес створення сприятливих умов для професійної підготовки фахівця, забезпечує розвиток особистісних якостей та професійних умінь, які сприяють педагогічній пошуково-перетворюючій діяльності, результатом якої є подальший професійний розвиток та саморозвиток педагога як дослідника.

Формуванню дослідницьких умінь у студентів сприяє забезпечення дотримання певних принципів організації навчального процесу; усвідомлення професійної та особистісної значущості оволодіння дослідницькими вміннями; розвиток пізнавальної потреби і пізнавального інтересу; прищеплювання інтересу до досліджуваного об'єкта; обґрунтування власних думок і бачення досліджуваної проблеми; систематичне здійснення принципу індивідуалізації в навчанні; застосування технічних і наочних засобів навчання; поєднання дидактично й методично обґрунтованих методів, що сприяють розвитку пізнавальної діяльності й творчих здібностей студентів; накопичення досвіду вивчення та аналізу наукової, методичної, нормативної літератури; проведення експериментальної роботи під час підготовки рефератів, курсових і дипломних проєктів.

Література

1. Митрош О. И. Формирование исследовательских умений у учащихся педучилищ: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук / О. И. Митрош. - Минск, 1993. - 18 с.

2. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі / І. С. П'ятницька-Позднякова. - К.: Центр навч. літ-ри, 2003. - 116 с.

*Коровкіна І. С., вчитель математики,
Іванівський навчально-виховний комплекс,
Харківська область*

ПЕДАГОГІЧНІ ПРИЙОМИ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ МОТИВІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Умовою успіху в формуванні мотивів навчальної діяльності є висока пізнавальна активність учнів. Ефективне засвоєння знань передбачає таку організацію пізнавальної діяльності учнів, за якої навчальний матеріал стає предметом активних розумових і практичних дій.

Учень на уроці повинен бути підготовлений до ефективного процесу пізнання, мати в ньому особисту зацікавленість, розуміти, що й навіщо він виконуватиме. Без виникнення цих мотивів навчання, без мотивації навчальної діяльності пізнання не може принести позитивного результату. З метою досягнення необхідного результату на уроках математики можна використовувати різноманітні прийоми формування мотивів навчальної діяльності. Розглянемо їх.

Особливо ефективним засобом для мотивації учнів на уроці є створення проблемної ситуації. Створювати проблемні ситуації допомагають задачі та запитання. Наприклад, тема «Додавання та віднімання дробів з однаковим знаменниками» 5 клас.

Учням пропонується розв'язати дві задачі.

1. Мама доручила Оленці купити продукти. На хліб дівчинка витратила 3 грн., на молоко – 7 грн., на овочі та фрукти – 8 грн., на морозиво – 2 грн. Чи залишились у Оленки гроші після всіх покупок, якщо мама дала їй 20 грн.?

2. Мама доручила Оленці купити продукти. На хліб Оленка витратила $\frac{2}{20}$ всіх грошей, на молоко – $\frac{5}{20}$, на овочі та фрукти – $\frac{7}{20}$ і на морозиво – $\frac{6}{20}$ усіх грошей. Чи залишились у дівчинки гроші?

Після розв'язку першої задачі, діти розуміють, що дроби треба додати. Виникає проблемна ситуація: як це зробити? Обов'язково знайдуться учні, які запропонують додати чисельники.

*Гауєр Н. В., вчитель української мови та літератури,
заступник директора з навчальної роботи,
Іванівський навчально-виховний комплекс,
Харківська область*

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА У ШКОЛІ ЯК СКЛADOVA ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Під час дослідження проблеми управління інноваційними процесами ми звернули увагу, що нововведення вступають в активну взаємодію з соціально-культурним середовищем: їх впровадження викликає інтерес, формує установки, цінності, стереотипи, а також нові запити щодо освіти школярів. Тому, спираючись на дослідження Л. Калініної, О. Савченко, С. Тарасова, Л. Хоружої, В. Ясвіна, в яких доводиться взаємовплив і взаємозалежність між освітнім середовищем та рівнем розвитку особистості, нами обґрунтовано положення про інноваційне середовище як складову системи освіти навчального закладу, як комплекс соціально-культурних і психолого-педагогічних чинників, спеціально організованих педагогічних умов забезпечення інноваційних перетворень, результатом взаємодії з якими є розвиток особистості.

Відповідно до сучасних освітніх трансформацій інноваційний розвиток школи будується на принципах: демократичності, гуманізму, природо - і культуро відповідності, єдності національного і загального, інноваційних способів організації освітнього середовища.

Такий підхід сприятиме впровадженню різнорівневих навчальних програм, стимулюватиме розвиток педагогічної думки, визначатиме перспективи реалізації «Я і Ми-концепції», створюватиме можливість побудови шкільної освіти з урахуванням наявності різних рівнів інтелектуально-розвивальних середовищ.

Пріоритетними напрямками, що розкривають особливості формування інноваційного середовища визнано такі, що спрямовані на галузі виробництва, які вимагають високого рівня загальної середньої освіти, підготовку учнівської молоді до роботи в органах державного управління або конкретних видах економічної, медичної, військової, наукової, інженерної, конструкторської діяльності тощо.

Управління школою для розвитку творчої обдарованості спрямоване на забезпечення ефективної взаємодії всіх їхніх підрозділів з метою досягнення стратегічних і тактичних цілей. Самовизначення, саморозвиток обдарованої особистості потребують умілого використання різноманітних форм організації навально-виховного процесу. Тому школа планує свою роботу самостійно, упорядковуючи згідно з річними планами. Такий план регламентує інноваційний характер діяльності кожного члена колективу, підвищує вимогливість до них, сприяє організованості та чіткості в роботі. Основним документом, що регулює навчально-виховний процес, є навчальний план.

Специфіка організації школи визначається згідно з віковими особливостями учнів, метою створення та плану і режиму роботи, циклічності, насиченості та тривалості навчання, наявності структурних підрозділів, періодичності в інтелектуальних і спортивних змаганнях (олімпіади, турніри, конференції, курси, телерадіовікторини, заочні форми навчання), міжшкільних, міжрайонних факультативах, семінарах, а також систематичності проведення творчого тренінгу, інтелектуальних змагань.

Виважених підходів поряд зі традиційними методами і формами організації навчальних занять потребує використання інноваційних технологій, проектування, моделювання (теоретичне і технічне) пошуково-дослідницької роботи, у тому числі літньої навчально-дослідницької практики й інших видів навчальної діяльності. Рекомендується ширше використовувати розвивальні форми організації навчальної діяльності учнів: захист творчих завдань екскурсії, заняття в лабораторіях, позакласну роботу (наукові товариства, малі академії, творчі студії), а також стажування, практику на базі навчальних і наукових лабораторій.

Школа працює за навчальними планами, програмами, підручниками та посібниками, розробленими на основі поєднання українських і англійських навчальних планів, програм, посібників та з урахуванням і конкретизацією

профілю закладу освіти й затвердженими Міністерством освіти і науки України.

Науково-методична та дослідно-пошукова робота в школі відповідає загальним цілям і завданням та спрямована на створення, апробацію і впровадження до практики інноваційних форм, методів і прийомів організації навчально-виховного процесу з урахуванням специфіки навчального закладу.

Для здійснення науково-методичної та експериментально-пошукової діяльності в школі утворюється науково-методична рада, до складу якої запрошуюються наукові співробітники науково-дослідних інститутів, досвідчені вчителі школи.

Фінансово-господарська діяльність загальноосвітнього навчального закладу здійснюється на основі державної політики в галузі освіти та перспективних напрямків в розвитку науки, освіти та економіки.

Таким чином, розробка й запровадження концепції інноваційного розвитку у практику шкільної освіти дозволяє створити у загальноосвітньому навчальному закладі науково-методичні та організаційні умови для реалізації освітніх змін. Установка на співробітництво, співтворчість учителя й учня, відкритість і динамічність навчально-виховного процесу, реалізація диференційованого та індивідуального підходів до навчання й виховання школярів, неперервності та наступності освіти стають визначальними чинниками інноваційного поступу педагогічного колективу.

Готовність педагогів до інноваційної діяльності забезпечується оволодінням ними технологією її організації та здійснення у системі освіти. Головним у цьому процесі має стати питання підготовки вчителя до роботи у новітній школі, котра змінюється не лише за типом, але й за змістом освіти, формами організації навчально-виховного процесу.

*Кобилко О. М., директор, вчитель світової літератури,
Іванівський навчально-виховний комплекс,
Харківська область*

СТИМУЛЮВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Учитель – творець, який гармонійно поєднує ремесло та творчість: нестандартність роботи, артистизм, поетичність мови, талант у спілкуванні.

Урок світової літератури повинен викликати колективне художнє переживання і обмін естетичними емоціями, дати імпульс внутрішній роботі думки учнів, підготувати до діалогу з письменником. Як досягнути цього?

Формування творчої людини засобами художньої літератури насамперед передбачає: систематичне розв'язання різноманітних творчих завдань; урахування вікових особливостей учнів; залучення до роботи на уроці всіх

учнів; відштовхування в постановці творчих проблем від тексту; використання різних засобів, підходів до учня; проблемний підхід до вивчення творів.

До методів і способів стимулювання творчої активності можна віднести такі: створення сприятливої атмосфери спілкування (безоцінкові судження); збагачення педагогічного середовища новими враженнями та судженнями; забезпечення привабливого творчого характеру діяльності; чітке визначення мети і кінцевих результатів роботи, способів її оцінювання; спонукання до генерування оригінальних ідей; залучення учнів у процес планування мети і поточних завдань творчого об'єднання; повага, довіра, визнання й подяка за досягнуті результати; надання права самостійно приймати рішення; практична спрямованість навчання; моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем тощо.

Виходячи з цього твердження, моделлю такої роботи має стати: «Творчість. Лідерство. Компетентність. Успіх». До творчості учнів необхідно готувати, по-перше, постійно і всебічно розвиваючи їх відтворюючу уяву, по-друге, планомірно формувати літературно-творчі вміння, зокрема, вміння створювати нові образи і сюжети на основі навчального літературного матеріалу.

На першому етапі, на нашу думку, доцільним використовувати завдання, пов'язані зі зміною особи оповідача. Наприклад, художній переказ від імені персонажу твору. Він може бути повним або вибіркоким, але обов'язково художнім. На цьому етапі відтворююча діяльність, звичайно, переважає, але і елементи творчості безсумнівні.

Завдання наступного етапу, наприклад, складання плану і розгорнутий переказ одного з пунктів з доповненням власних, обов'язково мотивованих деталей до описуючих творчих зусиль.

На третьому етапі роботи школярам доцільно запропонувати себе героєм улюбленої казки (або іншого твору) і попросити пояснити той чи інший вчинок героя, придумати можливе продовження подій (додумування ситуації) або усний твір з продовженням типу – Якщо би, то...

І, на кінець, останній етап – вищий рівень самостійності і творчості: створення власного твору. Як правило, казки, байки, билини, короткого оповідання.

Так при вивченні теми «Байка в світовій літературі» учні проявили творчість, відчували себе в ролі відомих байкарів, створивши власні твори:

Байка про Бичка (*Голов Кароліна (6А кл.)*)

Чудовим літнім днем на зеленій галявині сидів собі Бичок. Світило ясне сонечко, навкруги пахли квіти. Навколо Бичка кружляли метелики. Вони були дивовижні: різнокольорові та барвисті, наче квіти. Та й надумалося Бичку здивувати корову Квітку – подарувати їй букет квітів та метеликів. Так просидів Бичок не одну годину та все мріяв... І ніяк не спало йому на думку підвестись, назбирати квітів та спробувати зловити хоча б одного метелика. Мораль цієї байки така: не мрій, а дій!

Тут хочеться особливо відмітити, що роботи такого типу повинні даватися тільки за бажанням самих учнів.

У наш час люди все більше усвідомлюють, що саме творчість є найважливішою складовою творчого успіху. І здатність творити можна розвинути. Тому, на своїх уроках, учитель повинен постійно підтримувати творчість. Так, на уроках у 6 класі доцільним є використання таких прийомів та форм роботи: уроки-рольові ігри, літературні екскурсії, уроки-КВК, уроки-театралізації; інтерактивні методики (захист проекту групою чи поодиночі, де учням можна запропонувати різні завдання: створення кросвордів, ребусів, літературних задач за змістом твору, оформлення книжечки чи газети із власними віршами або творами, що вивчаються, інсценізації).

Широко застосовуються і такі види нестандартного уроку, як мандрівка, знайомство, усний журнал, застереження. Нестандартний урок заставляє учнів активно переживати, включатися в роботу, співпрацювати з учителем, тобто проявляти якості, необхідні для творчої діяльності.

Особлива атмосфера загадковості, бажання зрозуміти вчинки героя панує на уроках-подорожах на острів Скарбів, на острів Робінзона Крузо. «Що може бути страшнішим, ніж потрапити на безлюдний острів?! І ось в цьому романі саме так розпорядилась доля з людиною, яка врятувалась і не загинула під час корабельної аварії». Учні характеризують Робінзона Крузо як винятково працювиту, наполегливу, розумну, винахідливу, добру, щирю людину. Тому творче завдання такого типу є доцільним і завжди викликає великий інтерес у дітей, розвиває творчі здібності, вміння мислити та аналізувати.

Таким чином, для стимулювання творчої активності учнів маємо відповідно організувати творчу діяльність на уроках світової літератури. Великого значення у зв'язку з цим набуває система творчих завдань, що поступово ускладнюється. Складність цих завдань і ступінь самостійності пошуку слід підвищувати відповідно до наявних: досвіду, оволодіння прийомами творчої діяльності, розвитку до творчого мислення.

Кулінка Ю. С., канд. пед. наук, доцент

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Криворізький педагогічний інститут

Івашків К. О., учитель обслуговуючої праці

Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 73

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ НА ШЛЯХУ ДО ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Креативна інноваційна особистість – мета освіти XXI століття. Ми живемо у динамічному світі, що дуже швидко змінюється. Ці зміни стосуються всіх сфер нашого буття: техніки, що нас оточує, політики, яку проводять світові держави, цінностей, на які орієнтуються люди. Наше життя стало безперервним

процесом адаптації, і саме від адаптаційного потенціалу особистості у значній мірі залежать її успіх та можливості самореалізації.

Сьогодні дитині потрібні не тільки знання, але і достатній рівень життєвої компетентності, сформованість таких особистісних якостей, що допоможуть знайти своє місце у житті, визначитися з колом своїх інтересів та уподобань, стати активним членом суспільства і щасливою, впевненою у власних силах людиною.

Таким чином, зміни у суспільному житті і свідомості вимагають від нас, педагогів, визначити нову мету навчання та виховання – розвиток інноваційної особистості, здатної до життєтворчості та самореалізації у нових соціальних умовах незалежної України.

Педагогічні технології, що використовуються у сучасній освіті, створюють сприятливі умови для вирішення даного питання: інтерактивні техніки розвивають комунікативні навички та активність, проектні технології у навчанні створюють можливості для самостійних досліджень, тренінги допомагають опанувати нові соціальні ролі та отримати можливість експериментувати у сфері спілкування, проекти у виховній роботі – обрати вид діяльності відповідно до власних нахилів та уподобань.

Оскільки існує прямий зв'язок ціннісних орієнтацій особистості з її мотиваційною сферою, в основу формування особистості повинні бути покладені ідеї особистісно зорієнтованої освіти, стратегічна мета якої – створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості, що передбачає увагу до виховання її мотиваційної сфери. Таким чином, розв'язання проблем, пов'язаних із пошуками прийомів підвищення мотивації навчальної діяльності є важливим в умовах сучасної технологічної освіти.

Для інноваційної, креативної особистості дуже важливою є адекватна самооцінка. Правильна самооцінка є визначальним фактором становлення позитивної Я-концепції особистості. Вона є основою розгортання певного сценарію життя людини.

Саме тому дуже важливо у системі виховної роботи створити умови для розвитку достатньо високої, але адекватної самооцінки. Для цього учень повинен краще пізнати себе, розкрити власні можливості, оволодіти навичками оцінювати свої досягнення і невдачі, порівнювати різні способи вирішення життєвих проблем.

Таким чином, проблема формування та розвитку інноваційного потенціалу особистості є складною і багатофакторною, вона потребує системного дослідження з боку педагогів, психологів, фахівців у галузі управління. Тому, одним із шляхів розв'язання проблем креативної освіти є вивчення мотивації навчальної діяльності учнів і створення сприятливих умов для її підвищення.

Умовою успіху в формуванні мотивів навчальної діяльності є висока пізнавальна активність учнів. Ефективне засвоєння знань передбачає таку організацію пізнавальної діяльності учнів, за якої навчальний матеріал стає предметом активних розумових і практичних дій. Пошуки методів навчання,

що підсилювали б активізацію процесу навчання, призводять до підвищення актуальності розвивальних і проблемних методів самостійної роботи, творчих завдань. При цьому психологічно обґрунтованою видається така організація навчання, за якої учні вчаться не з примусу, а за бажанням і внутрішніми потребами.

Учень на уроці повинен бути підготовлений до ефективного процесу пізнання, мати в ньому особисту зацікавленість, розуміти, що й навіщо він виконуватиме. Без виникнення цих мотивів навчання, без мотивації навчальної діяльності пізнання не може принести позитивного результату. З метою досягнення необхідного результату на уроках технології можна використовувати різноманітні прийоми формування мотивів навчальної діяльності:

- мотивація навчальної діяльності шляхом бесіди або створення проблемної ситуації.

- мотивація навчальної діяльності шляхом використання технології «мозкова атака».

- мотивація навчальної діяльності шляхом використання творчих завдань.

- мотивація навчальної діяльності шляхом створення ситуації успіху.

- мотивація навчальної діяльності на основі діяльнісного підходу до навчання.

- мотивація навчальної діяльності в процесі навчальних ігор та ігрових ситуацій тощо.

Отже, з метою ефективного формування мотивів навчальної діяльності на шляху до формування креативної особистості вчителю технології необхідно дотримуватись методичних рекомендацій та застосовувати у своїй практиці певні педагогічні прийоми, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню якості освіти в шкільній практиці.

Підписано до друку 25.09.2014 р. Формат 60x84/8. Умов друк арк.7.48
Папір офсетний. Наклад 65 прим. Замовлення № 413

Копіювальний центр КПІ ДВНЗ «КНУ»
50086, м. Кривий Ріг, пр. Гагаріна, 54